

**Linjiili Senne
nan giri Mace**

Sooninke
Kinxennanxanne

**Linjiili Senne
nan giri Mace**

Linjiili Senne nan giri Mace

Sooninke

Kinxennanxanne

L'évangile de Matthieu en langue soninké-ouest du Mali.

© M.E.S., 2019

B.P. 218, Kayes, Mali

Kitaaben nuxudufoonu

Ramuuriye	vii
Mace Linjiili roraqe	1
Mace Linjiili	3
Fatanpansiye	111
Alla Kitaabi Sennen kitaabun toxonu	126

Ramuuriye

Maana be gaa Linjiili yillanden ɗa sooninkanxannen ɗa, ken ni ya safandaanon ga da xibaare be safa i xannen ɗa (gerekinxanne), a ya ga ni kitaabi saaxaman ɗa, na ken xibaari baananne safa sooninkanxannen ɗa sooninkon sefe moxon ɗa, i gaa katta a faamunu jewoye yi moxo be. Ken ɗa, yillandaanon da xibaare ke xara kitaabi yillanto tananu ya yi gilli gerekinxannen ɗa xo : a tubaabunxanne, a arabuxanne, a banbaranxanne, a fulanxanne, a julanxanne, a angelenxanne, kuudo i nan danqanaaxu ti xibaare ke faamuyen ɗa.

Axa ga na saanen (*) wari renxotte be kanma, ken wure ni ti a fatanpansiyen wa kiteene kitaaben jemeran ɗa, digaamun wure noqu.

Axa ga na sigiri bucinne (a) wari renxotte be kanma, ken wure ni ti a fatanpansiyen wa kiteene kaaran wureedun ɗa.

Yillande ke noxon ɗa, axa wa safanyinmun walla gorobi gillu filli naxa { }. Axa na a tu ti i nta kitaabi saaxaman noxon ɗa.

O wa a muurunu safandaanon do xarajaanon su maxa, i na o deema ti ke kitaabe koroosinden ɗa, i be ga na kontoye wari ma an ga na jiiidiye xa wari, an na o tuyindi ti a yi, baawo Alla baane ya tinmanten ni.

Sooninkanxannen Gollijanaanon Sapa
(Équipe Soninké)
www.asawan.org
ets.asawan@gmail.com

Mace Linjiili roraqe

Mace ni Isa Alimasiwu faarun tanmi do fillon du baananbe ya. Haalife ren yugon ya ni, i gaa a xilli « Leewi ». Sagalliragaana ya ni Roomu fankan da Banisirayila yi. Isa kiyen ɗa, Yehuuda be ga na ɗa sagalliragaana yi Roomu yi, ken na Yehuudiyannun kuttun maxa junuubunɗaana xooɗe ya yi. A kaman xoninten ya ni moxoburu, baawo a wa Banisirayilaganko xonnon deemana, kun ga ni Roomunkon ɗa. Xa, a hinneyen da Isa ken raga ; a da a xiri nan ti a na sagallirageye ke wara, a nan ɗa i da xaranlenma yi.

Ke Linjiili noxo, Mace wa a koyini o yi nan ti Isa ya ni Banisirayila Tunka yi, a kisindaanan xa ya ni. A bakka Tunka Daawuda fonlaqen ya yi. Alla da aken yinme ya fin ko annabinyin fanon da na laayidun wutu nan ti koota wa riini i gaa Banisirayilaganko su kisini ti a sababun ɗa.

Mace da i Linjiili ke jopa o da ti Isa burujun ya yi fina, a do Isa bangeyen xibaare (soora 1-2). Yahaya ga da Isa wanqi moxo be, a do Ibiliisa ga da Isa jaarabi moxo be, a wa ken koono (3.1-4.11). Isa ga ɗi kaawafinu be dabarini, a wa kun koono o da, ken do Isa ga ɗi masayilanu be dabarini Galiile jamaanen ɗa (4.12-18.35). Linjiili ke lagaren ɗa, Mace wa a koyini o yi Isa ga daga Yerusalaamu yi moxo be, a xonnon ga da a genge do sallibinsollen ɗa noqu ke be yi, a do a ga wundi bakka kallen ɗa non be yi (19.1-28.15). Ken falle ya ni, Isa do i xaranlenmon ga da me ɗi gide yogo kanma Galiile yi (28.16-20).

Ke Linjiili noxo, o wa a faamunu nan ti Isa da i xaranɗundi fo gabe yi, fo be gaa taɗene Allantunkaaxun xibaaren ɗa. Ken xaranɗunde noxon ɗa, Mace da waajundi gillu karagi sugandi, i faayi ku :

- 1) Isa da i xaranɗundi seren ga n xawa du ragana moxo be Allantunkaaxun noxon ɗa (soora 5-7),
- 2) Isa da i xaranlenmon xaranɗundi i ga n xawa Allantunkaaxun xibaaren sanqini jaman ɗa moxo be (soora 10),
- 3) Isa sefe ti masayilanun ɗa fo be gaa taɗene Allantunkaaxun xibaaren ɗa (soora 13),
- 4) Isa sefe junuubun do junuubuxafariyen kanma (soora 18),
- 5) Isa sefe duna lagaren kanma, a do a gaa seron kiitini moxo be (soora 24-25).

Mace Linjiili ra wa taxandini taxandu tunmi, kun ga ni :

- 1) Isa bangeyen do a leminaaxu (soora 1-2),
- 2) Isa moxosironde katta i gollen ŋa (3.1-4.16),
- 3) Isa golle jaman ŋa (4.17-20.34),
- 4) Isa xaranɗunde Yerusalaamu yi (soora 21-25),
- 5) Isa koyi lagare : a rageye, a kiitiyen do a gengende do
sallibinsollen ŋa (soora 26-27),
- 6) Isa wundiye do a dukoyiye (soora 28).

Mace Linjiili

Isa bangeyen do a leminaaxu

(1.1-2.23)

Isa Alimasiiwu buruju

(Luka 3.23-38)

- 1** ① Annabi Daawuda do annabi Ibrahiima bonsonge,
ken ga ni Isa *Alimasiiwu yi, a burujunun faayi :
② Ibrahiima ya n da annabi Isiyaaxa saara,
ken xa da annabi Yaaxuba saara,
Yaaxuba da *Yehuuda do i waaxinun saara,
③ Yehuuda da Pereeci do Jeera saara, i ma ni
Tamara yi,
Pereeci da Hecerooni saara,
Hecerooni da Haraami saara,
④ Haraami da Hamidaabu saara,
Hamidaabu da Nahasoona saara,
Nahasoona da Salimoona saara,
⑤ Salimoona da Buwaasi saara, a ma ni Lahaabu,
Buwaasi da Woobedi saara, a ma ni Ruuti,
Woobedi da Yisaayi saara,
⑥ Yisaayi da Tunka Daawuda ke saara.^a
Ken Tunka Daawuda ya n da Tunka Sulemaanu saara,
a ma yaxinten ni Wuuriya,
⑦ Sulemaanu da Lahabaamu saara,

^a 1.6 Maarika 1.3-6 ; Ruuti 4.18-22 ; 1 Xibaaru 2.3-5, 10-15 ; Luka 3.31, 34

Lahabaamu da Haabiya saara,
Haabiya da Haasa saara,
⑧ Haasa da Hosifaati saara,
Hosifaati da Horaamu saara,
Horaamu da Wuuja saara,
⑨ Wuuja da Yotaamu saara,
Yotaamu da Hayaaji saara,
Hayaaji da Jikkiyaahu saara,
⑩ Jikkiyaahu da Manaase saara,
Manaase da Hamoona saara,
Hamoona da Hosiyaahu saara,
⑪ Hosiyaahu da Hoyaxiimu do i waaxinun saara.
Ken waxati ya ni, i ga da Banisirayilagankon su
kittidunraga na i gana katta Baabila yi.^b
⑫ Baabila gananden falle,
Hoyaxiimu da Salateeli saara,
Salateeli da Jurubaali saara,
⑬ Jurubaali da Habuuda saara,
Habuuda da Laxiimu saara,
Laxiimu da Hajooro saara,
⑭ Hajooro da Sadiixi saara,
Sadiixi da Haxiimu saara,
Haxiimu da Yelihuuda saara,
⑮ Yelihuuda da Lajaari saara,
Lajaari da Mataana saara,
Mataana da Yaaxuba saara,
⑯ Yaaxuba da Yuusufu saara,
ken Yuusufu yaqen ni Mariyaamu yi. Ken Mariyaamu
ya n da annabi Isa saara, i gaa Isa ke be xilli
« Kisindaana. »

^b 1.11 2 Tunkanyugu 24.12-16 ; 2 Xibaaru 36.15-20

17 Na a wutu Ibrahiima katta Daawuda : yillayu tanmi do naxato ya ni. Na a wutu Daawuda xa yi nan ri a wara Baabila gananden ɗa : ken xa ni yillayu tanmi do naxato ya yi. Na a wutu Baabila gananden xa yi katta Kisindaanan ɗa : ken xa ni yillayu tanmi do naxato ya yi.

Isa teeriyen xibaare

(Luka 2.1-7)

18 Isa Alimasiwu yinme bange moxon faayi. A ma Mariyaamu ji sikki Yuusufu ya danɗa, xa saado a ga telle Yuusufu kan ɗa, a da warijaxen kita ti Alla *Fanka Sennen ɗa. 19 A kiina Yuusufu ni seri sire ya yi. A ga da a tu ti Mariyaamu warijaxanten ya ni, a da a xanu i nan mullin bogu a yi ; ken ya n fasu i ga da a hayiba.

20 A ga da ke ɗanniya baane tan, Tunka Duumanten maliikan xosi du koyi a yi wuraaxun ɗa nan ti a da : « Daawuda renme Yuusufu, maxa kanu an yaxarin xuso Mariyaamu yaxini, baawo noxo ke be gaa a yi, a giri Fanka Sennen ya yi. 21 A wa ren yugo teerini, an na a xiri “ Isa ”^c, baawo a ya na i jaman kisini i junuubunun tooran ɗa. »^d

22 Ke nanɗen saabuda, Tunka Duumanten ga daali ti ke be yi *annabi Yesayaahu danɗa, a tinme, a ga ti Alla ti :

23 « Xuson wa noxon wuttu, na ren yugo teeri, i gaa a toxorana “ Manuweeli ”,
a wure ya ni : “ Alla wa kapa o yi. ” »^e

24 Yuusufu ga giri xenqon ɗa, Tunka Duumanten maliikan ga da ke be ko a da, a da a dabari. A da i yaqen rondi, 25 xa

^c 1.21 Isa : A wure ni : Tunka Duumanten ni kisiyen ya yi.

^d 1.21 Luka 1.31

^e 1.23 Yesayaahu 7.14

a ma kijne a yi ma a gaa saarene ti i ren yugon ɗa. Yuusufu da ren yugo ke xiri « Isa. »^f

Saanintuwaanon riye

2 ¹ Isa Alimasiwu gaa teerini, a gemu Tunka *Heroodi kiyen ya yi. A teeri *Beeti-leheemi ya yi, *Yehuuda maran ɗa. Saanintuwaano yogonu ya n saage gilli kinbakkan ɗa nan ri *Yerusalaamu ² nan tirindindi ti : « Yehuudiyannun tunkanyugo ke be ga teeri, a na ti minna ? O da a saanen ya wari a ga bange kinbakkan ɗa, ken ya ni, o ga ri a batu. »

³ Heroodi ga da ken mugu, a haqilen bono. Yerusalaamunko xa su haqilun bono do a batten ɗa. ⁴ A da *sadoxakijandaananyinmankon do *sariyanxaranmoxon su kafu me yi na i tirindi *Kisindaan ga n xawa bangene dingira be yi. ⁵ I ti a da : « A n xawa bangene Beeti-leheemi ya yi, *Yehuuda maran ɗa, baawo *annabi Miixa da ken ya safa, ⁶ nan ti :

“ Beeti-leheemi ! Anken be gaa *Yehuuda maran ɗa, Debinlenminne feti an ɗa *Yehuuda debi xooron naxan ɗa lewu,

Baawo xirise faayi riini bange an ya yi, a gaa *Banisirayilaganko nagaanini,

Ken ga ni in duudan jaman ɗa. ” ⁹

⁷ Ken kuɗa, Heroodi da tuwaano ku xiri na i tirindi gundon ɗa saane ke ga bange bire be. ⁸ Ken falle, a ti i da : « Xa daga Beeti-leheemi, axa na lemene ke fiiduxura. Axa ga na a laabunden kita, axa na ri a ko in da kuudo inke xa yinme na daga a batu. »

^f 1.25 Luka 2.21

⁹ 2.6 Miixa 5.1

9 Tunkanyugon da ke sefe xanne kanma, i janbandi. I janbandi falle, i yaaxen wa saane ke yi kinbakkan ɗa, a gaa i kaane ma a gaa dagana sigi lemine ke gaa noqu be yi kanmun ɗa. 10 Saane ke sikken da i sewondi ma a gaa dangini haqen ɗa. 11 I ro kan ɗa, na lemine ke do i ma Mariyaamu ji no ; i tusi na a batu. I da i yokkun wasa na kuyu sikki kini a yi : kanɗen do futaade, ken do kanbari timi liɗe yogo, i gaa a xilli « muru ». 12 Ken falle, Alla da a koyi i ya wuraaxun ɗa nan ti i n maxa saage katta Heroodi yi. Ken kuɗa, i da kille tana wutu nan saage katta i jamaanen ɗa.

Yuusufu do i koren wuruye katta Misira

13 I daga falle, Tunka Duumanten maliika yogo da du koyi Yuusufu yi wuraaxun ɗa nan ti a da : « Giri ! An na lemine ke do i ma wutu, an nan wuru katta Misira yi jawoye. An na toxo no ma in ga na an jaamari ti an nan saage, baawo Heroodi wa lemine ke muurunu na a kari. » 14 Yuusufu giri wuron kaananan ɗa, na lemine ke do i ma wutu, nan daga Misira. 15 I toxo no ma Heroodi gaa kalla. Ken ɗa ya, kuudo Kamanen ga da daale be ko annabi Hoseeya da, ken na tinme, a ga ti Alla ti :

« Renme ke be ga giri in ɗa, n da a gangu ti a n bogu Misira yi. »^h

Beeti-leheemi leminun karinde

16 Heroodi ga da a tu bire be ti tuwaanon lafi i janbana, a butu ma a gaa dangini haqen ɗa. A da sorodaasinun wara dagana Beeti-leheemi do i fonkaaradundebun ɗa.

^h 2.15 Hoseeya 11.1 ; Maarika 2.15

A da i jaamari nan ti : « Na a wutu tuwaanon ga da saane ke bange bire be ko, nan daga a wara ken siina filla, ren yugo su ga saare ken noxo, axa na a su kari. » ¹⁷ Ken moxo, annabi *Yirimaahu ga da sefe be ko na tinme, a ga ti Tunka Duumanten ti :

¹⁸ « Sonqo xoare wa Raamaⁱ deben ŋa, juuga xote wa no.
Raheli^j ya na i renmun wuunu.
A ma duŋe wuyen walla,
baawo a renmun da duna wara. »^k

Misira saageyen do Nasaara taaxe

¹⁹ Heroodi kara falle, Tunka Duumanten maliikan da du koyi Yuusufu yi wuraaxun ŋa na a toxo Misira. ²⁰ A ti a da : « Giri ! An na lemine ke do i ma wutu, an nan ware killen ŋa katta Banisirayila niijen ŋa, baawo ku beenu ga ni a mulla na lemine ke kari, i yinme kara. » ²¹ Yuusufu giri na lemine ke do i ma wutu, nan ro Banisirayila niijen ŋa. ²² Xa, a ga kije no, a da a mugu ti Harixeela^l ya n taaxu i faaba Heroodi falle Yehuuda maran fankan ŋa. Ken saabuda a kanu togo no. Xa Alla da a gongo wuraaxun ŋa, ken bire i daga *Galiile maran ŋa. ²³ A taaxu i gaa debe ke be xilli « *Nasaara »,

ⁱ **2.18 Raama** : Raama ni debe ya, a gaa Yerusalaamu saahelin ŋa, kilonu tanmi do fillo.

^j **2.18 Raheli** : Annabi Ibrahiima kisimare ke be toxon ga ni Yaaxuba, ken ya xojidunke yogo toxon ni Raheli, ren yugu filli ya n ni a maxa. An wa ken walla Jopaye 29-33.

^k **2.18 Yirimaahu** 31.15

^l **2.22 Harixeela** : A taaxu Yehuuda maran yinmankaaxun ŋa, a do Somooro do Yiidume mara, gelli Isa Alimasiwu bangeyen kaane ti siino naxati, nan daga a wara a bangeyen falle ti siino tunmi yi.

kuudo annabinyinmen ga da sefe be ko na tinme, a ga ti
Alla ti :

« A na saage xiriini “ *Nasaaranke. ” »^m

Isa moxosironde katta i gollen ɗa

(3.1-4.16)

Annabi Yahaya gangunde

(Maarika 1.1-8 ; Luka 3.1-18 ; Yohanna 1.19-28)

3¹ Waxati dangi falle, annabi *Yahayaⁿ gangundi
*Yehuuda maran gunnen ɗa, a gaa tini : ² « Xa tuubi,
baawo *Allantunkaaxun tinko ! » ³ Tunka Duumanten da a
ko *annabi *Yesayaahu kitaaben noxon ɗa nan ti :

« Wurugexannen wa gunnen ɗa, a gaa tini :

“ Xa da Kamanen killen sirondi ;

xa da a killi mison telenɗondi ! ” »ⁿ

⁴ Ke Yahaya kundu, ɗogonyintindoroken ya ɗi a xannen
ɗa. Fatanlapollen wa siitini a naxaanen ɗa. A bireene buuren
do yaagen ya yi.^ɗ ⁵ *Yerusalaamunkon do Yehuuda maran
taaxaanon su, ken do i gaa fanje ke be xilli « *Yarade »,
a xannen taaxaano, i su wa telle Yahaya sagata. ⁶ Beesu
yinme na xiire ti i junuubunun ɗa a su jon ɗa, Yahaya na i
*wanqi Yarade yi.

⁷ Yahaya ga da *Farisigankon do *Saduukagankon gabun
wari riini wanqi, a ti i da : « Ku kooson soxoodinu ku !
Ko n ti axa ra wa kisini Alla yanganxata riyinten ɗa ti

^m 2.23 Maarika 1.24 ; Luka 2.39 ; Yohanna 1.45

ⁿ 3.1 annabi Yahaya : Gerekinxannen ɗa, i ti : *Wanɗindaana Yahaya.*

^ɗ 3.3 Yesayaahu 40.3

^ɗ 3.4 2 Tunkanyugu 1.8

wanqiye yi, tuubiye ga nta do a yi ? ⁸ Xa da gollu ya dabari, kun gaa axa durasaageyen koyini. ⁹ Xa maxa a sinma ti annabi Ibrahiima bonsonɗaaxu ke wa axa kisini, baawo in na tonɗun ko axa da ti Alla ra wa ku gidu yillana na i ja Ibrahiima bonsonɗun ɗa ko !^o ¹⁰ Ayiwa yiden moxon sironten ya ni yittun xanne maxa de, a gaa i kuttu ma ɗiime. Ken kuɗa, yitte wo yitte ga ma ren sire renmu, a wa kutiini nan sedi yinben ɗa. ¹¹ Nke ya na axa wanqini ti jin ɗa, ken gaa axa jikkunun faraaxiyen koyini. Xa, ke be gaa riini inke falle, a wa in do fo wo fo naxa, n nta xawa ɗaana hari a kome yi, n gaa a tepunun bagandini a da. Aken ya n riini axa wanqi ti Alla *Fanka Sennen do yinben ɗa. ¹² A woyindixollen ya na a maxa, a gaa funsen do gijen bakka me yi, na funsen ro maran ɗa, na gijen buyi ti yinbe be ga nta kalla. »

Isa wanqiye

(Maarika 1.9-11 ; Luka 3.2, 22)

¹³ Ayiwa, Isa Alimasiiwu giri *Galiile nan ri katta Yahaya yi Yarade kuudo a na i wanqi. ¹⁴ Yahaya ma duɗe ; a ti Isa da : « Inke ya n xawa dagana an sagata an na in wanqi, xa anken nan ri inke sagata ! » ¹⁵ Isa da a jaabi nan ti : « Duɗe ke yi fina ; ken ya n genme o yi kuudo telenɗontaaxun su na tinme. » Isa ga da kundu ko, Yahaya duɗe. ¹⁶ Isa ga wanqi tan, a bogu jin ɗa. Ken sigira su, kanxotten wuɗi a da ; a yaaxen wa Alla Fanka Sennen wa yanqana katta du yi xoyi boorinxulle. ¹⁷ Sefexanne xa giri kanxotten ɗa nan ti : « Ke ni in renxanan ya yi ; n sewonten da a ya sugandi. »^P

^o 3.9 Yohanna 8.33

^P 3.17 Jabuuri 2.7 ; Yesayaahu 42.1

Isa Alimasiwu jaarabiye

(Maarika 1.12-13 ; Luka 4.1-13)

4 ¹ Ken falle, Alla *Fanka Sennen da Isa Alimasiwu geesu katta gunjuran ŋa, kuudo *Ibiliisa na a jaarabi.

² Isa da tannaxate wuro do tannaxate kiye suumi. Ken falle, dullen da a raga. ³ Jaarabinte ke ri katta a yi, nan ti a da : « Selli *Allanlenmen ya ga ni an ŋa tonŋun ŋa, ti ke gide na du yilla buuru yi. » ⁴ Isa da a jaabi nan ti : « A safanten wa Tawureeta yi ti :

“ Buuru baane nta sere birandini ; *Tunka Duumanten daale su ya na seren birandini. ” »^q

⁵ Ken falle, Ibiliisa da Isa wutu, do a nan daga Yerusalaamu^r, na a sigindi Allanbatikaxooren soorooron kanma, ⁶ nan ti a da : « Selli Allanlenmen ya ga ni an ŋa, du fitta yanqana ke ! Baawo a safanten wa Jabuuri yi nan ti :

“ Tunka Duumanten wa i maliikanun ŋamarini ti i nan tigiti an ŋa, an nan maxa finbi gide yi. ” »^s

⁷ A xa ti a da : « A safanten wa Tawureeta yi xadi nan ti :

“ Maxa Tunka Duumanten xenpe, an Alla. ” »^t

⁸ Ibiliisa do a daga gidi gille kanma, na duna tunkaaxun do yanbannen su koyi a yi, ⁹ nan ti a da : « An ga na sujudi in danŋa, n na ke su ya kinni an ŋa. »

¹⁰ A xa ti a da : « Laato bakka in ŋa, ke *Ibiliisa ke ! A safanten wa Tawureeta yi ti :

^q 4.4 Laayidu Fillante 8.3

^r 4.5 Yerusalaamu : Gerekinxannen ŋa, i ti : *Debi Senne*.

^s 4.6 Jabuuri 91.11-12

^t 4.7 Laayidu Fillante 6.16

“ Tunka Duumante, an Alla, an nan xawa a baane ya batta ; an gollini a baane ya da. ” »^u

¹¹ A ga da ke ko, Ibiliisa laato bakka a yi. Ken sigira su, Alla maliikanun ri a sorogo.

Isa dagaye Galiile

(Maarika 1.14, 15 ; Luka 4.14, 15)

¹² Waxati dangi falle, Isa da a mugu ti annabi Yahaya rage kason ɗa.^w A saage katta *Galiile. ¹³ A ga giri *Nasaara yi, a daga taaxu *Kafarinoomu deben xaara xooren xannen ya yi, Jebuluunu do Nafutaali^x maran ɗa. ¹⁴ Ken moxo, *annabi *Yesayaahu ga da sefe be ko na tinme, a ga ti Alla ti :

¹⁵ « Ee, Jebuluunu do Nafutaali jamaane, axakun be gaa xaaraxooren xannen ɗa,

*Yarade falle ; Galiile, xabiila gabun jamaane ;

¹⁶ Jama ke be ga ni bitanbinnen noxo,

I da xurayi xooren wari ko ;

Jama ke be ga ni kallen bitanbinnen noxo,

Xurayen bange i da. »^y

Isa golle jaman ɗa

(4.17-20.34)

¹⁷ Isa xenu waajunden ɗa keeta, a gaa tini : « Xa da axa du rasaaga, baawo *Allantunkaaxun tinko ! »

^u 4.10 Laayidu Fillante 6.13

^w 4.12 Mace 14.3

^x 4.13 *Jebuluunu do Nafutaali* : Ku ni Yaaxuba renmu filli yogo ya toxo yi, a na xabiilanun filli toxo yi Isirayila yi.

^y 4.16 Yesayaahu 9.1-2

Isa xaranlen fano

(Maarika 1.16-20 ; Luka 5.1-11)

¹⁸ Na Isa toxo do Galiile xaaraxannen ŋa, a da waaxinu filli wari, kun ga ni Simoona, i gaa riini aken xiri Piyeeri, a do Handere. Tangaano ya ni, i gaa jalasediini. ¹⁹ Isa jaabi nan ti i da : « Xa sukke do in ŋa ; axa ni nexon ya tangini, saasa axa na saage seron tangini katta Alla yi. » ²⁰ I da i jalon saxundi ken sigira su yi, nan sukke do a yi.

²¹ I ga laato, a da waaxinu filli tana wari, *Yaaxuba do Yohanna, i do i faaba Sebede, i gaa i jalon sirondini fuuren noxon ŋa. Isa da i xa xiri. ²² Ku sero filli xa da i faaba do fuuren toxo non ŋa ken sigira su yi nan sukke do a yi.

Isa jaaranden do a xaranjunde

²³ Ken falle, Isa da Galiile su wura, nan xarandindi a *allanxarankaanun noxon ŋa, a gaa seron waajunu ti Allantunkaaxun *Xibaari Linen ŋa. Watten moxonma su gaa jaman ŋa, Isa da a su jaara. ²⁴ A toxon daga do *Siiri jamaanen su yi. Sere su jangiranten ga ni, i do a ri katta a yi. Jangiron danben su, a ni a su jaarana : jinnagumu, muruxunto, ken do xenuwatte. ²⁵ Isa jaman kasafo : a yogo giri Galiile ; yogonu giri *Debuntanmi maran ŋa ; foonu giri *Yerusalaamu, ken do *Yehuuda maran kutten su, nan daga a wara debu be gaa Yarade falle, a su ri.

Isa Alimasiwu waajunde giden kanma

5 ¹ Isa Alimasiwu ga da jaman wari, a sege giden kanma nan taaxu. A xaranlenmon tinko a yi. ² A da xaranjunden jopa nan ti :

(Luka 6.20-23)

- ③ « Wullulijontaaxun wa seron da, ku beenu fodumanton gaa Alla yi, baawo *Allantunkaaxun na i ya da.
- ④ Wullulijontaaxun wa seron da, ku beenu gaa wuunu, baawo i yaaxanjin wa riini suure.
- ⑤ Wullulijontaaxun wa seron da, ku beenu ga ni nooxu yi, baawo niijen wa riini taxandi i naxa.
- ⑥ Wullulijontaaxun wa seron da, ku beenu telejontaaxun dullen do a daqun gaa i ya, baawo Alla wa riini i faga.
- ⑦ Wullulijontaaxun wa seron da, ku beenu gaa hinnene, baawo Alla wa riini hinne i ya.
- ⑧ Wullulijontaaxun wa seron da, ku beenu sondomun xalasinton ga ni, baawo i wa riini Alla wari.
- ⑨ Wullulijontaaxun wa seron da, ku beenu ga da genmen sabatindi, baawo i wa riini xiri allanlenmu.
- ⑩ Wullulijontaaxun wa seron da, ku beenu, i ga da i roxo telejontaaxun saabuda, baawo Allantunkaaxun na i ya da.
- ⑪ Wullulijontaaxun wa axa da, bire be i gaa axa kaana na axa tooro, na gaaren ko axa yi ti fo buren danben su yi do in batte.
- ⑫ Xa sewo, axa nan jaxali, baawo, axa tugaaden xooen ya ni Alla noqu. *Annabinyinmu ku be

ga da axa saama, i da i xa tooro kundu ya yi mene.^a

Sapen do nooro

(Maarika 9.50 ; Luka 14.34-35)

13 « Axa ya ni duna sapen ɗa. Yelli sapen daxanmen ga na bogu a yi, a katta saagene a yi kan moxo ? A ntaxa fo sirono. A sediini ya, seron gaa terene a kanma.

14 « Axa ya ni duna nooron ɗa. Debe be gaa giden ya kanma, ken ra nta muqu. 15 Lanpa kumunten rora feti xolle wure yi ; a taaxunu lanpanjongaaden ya kanma, a na konpen su xurandi. 16 Ken moxo baane ya ni, axa nooron nan xawa seron xurandini ya ; i ga na axa golli sirun wari, i na axa Faaba kallanken tiiga.

Isa xibaaren do annabi Muusa Sariya

17 « Xa maxa a sinma nan ti in ri annabi *Muusa Sariyan ya guruja, ma in ri xayifaarun ya gaarandi. Aayi, n ri i tinmandi ya. 18 Tonɗu, n na a ko axa da, na kanmun do jiiɗen toxo duumene, sariyan noxo : harafi baane nta a yi, topa baane nta a yi a ga harafen ya kanma, ken gaa buruxeene, yere do fiinun su gaa tinmene. 19 Ken bire, sere wo sere ya ga da ken me fo roxe kuteye ɗa sariyan noxon ɗa, an ga da a xarandundi seron ɗa, Allantunkaaxun ɗa, an xa ɗaana seron su seri roxonten ya yi. Xa sere be ga na i batu, an ga da i xarandundi seron ɗa, Allantunkaaxun ɗa, an wa ɗaana seron su seri daren ɗa. 20 N na a ko axa da : sere wo sere teleɗontaaxun ga ma dangi *sariyanxaranmoxon do

^a 5.12 2 Xibaaru 36.16 ; Nangollu 7.52

*Farisigankon telenjontaaxun ŋa, an nan ro Allantunkaaxun ŋa, gaare ! Ken nta ŋaana.

Butten xibaare

21 « Axa da a mugu nan ti sariyan da a ko axa seri fanon da ti :

“ Maxa sere kari ; sere wo sere ga na sere yonkin ya bagandi, an wa kiitini. ”^b

22 « Xa saasa, nke yinme na a ko axa da ti : sere wo sere ya ga na hari butu katta i waaxin ŋa baane, an wa kiitini. Sere wo sere ga na ti i waaxin da “ Haqilanloxe ”, i wa an kiitini *Kiitikutaanon sapan ŋa. An ga na ti a da “ Xafu ”, an wa roono *Jahannaba yinben ŋa.

23 « An gaa dagana an sadaxan deni sadaxindiran ŋa bire be kuŋa, ken noqu an xosi sinme an ga da fo bure be ŋa an waaxin ŋa, 24 an sadaxan toxo saqa no, an nan daga baasi bogu an do an waaxi ke naxan ŋa fina, ken bire, an na ri sadaxindi.

25 « Sere be nda an xiri kiite, a soobe an do a nan gemu xanne, saado axa gaa kijene kiitikutaanan ŋa, ken ga fe, a nan maxa daga an kini kiitikutaanan ŋa, kiitikutaanan gaa an kinni polisinun ŋa, polisinun xa gaa dagana an ro kason ŋa.

26 Tonŋu, n na a ko an da : an nta bakka kason ŋa na hari tanma baane toxo an xannen ŋa an ga ma a tuga.

Jeeniyen xibaare

27 « Axa da a mugu nan ti :

“ Maxa saxu do wandi yaqe yi. ”^c

^b 5.21 Bakke 20.13 ; Laayidu Fillante 5.17

^c 5.27 Bakke 20.14 ; Laayidu Fillante 5.18

28 « Xa saasa, nke yinme xa wa a koono axa danja ti : sere wo sere ga na yaxare jallintan faayi, an yaqe ga fe, an jeeni ti an sondomen ŋa. 29 Selli an yaaxata tayen ya gaa an jaarabini, a bagandi an na a fitta laatoyen ŋa. An nan na yaaxabaane yi, a ya n fasu Jahannaba ga da an faten su buyi. 30 Selli an kitti tayen xa ya gaa an jaarabini, a kutu an na a fitta ; an ga na kittibaane yi, a ya n fasu Jahannaba ga da an faten su buyi.

Wareyen xibaare

(Mace 19.9 ; Maarika 10.11-12 ; Luka 16.18)

31 « A koni noqu tana yi nan ti :
 “ Sere be ga na i yaqen wara, an na a warandibataaxen kini a yi. ”^d

32 « Xa saasa, nke yinme xa na a ko axa da ti : sere wo sere ga na i yaqen wara, na a ŋi a ma sunkandi, an da a janba jeeniyen ŋa. Sere wo sere ga na yaxarin warante yaxi, an jeeni.

Kunayen xibaare

33 « Axa da a mugu xa nan ti a koni axa seri fanon da ti :
 “ An nta kunana ti gaare yi, an ga na kuna ti fo wo fo yi Tunka Duumanten da, an nan xawa tigitini ken ŋa ya. ”^e

34 « Xa saasa, nke yinme xa wa a koono axa da ti : axa nan maxa kuna ya mene. Axa n maxa kuna ti kanmun ŋa, baawo Alla laaraasin ya ni ; 35 axa n maxa kuna ti ŋiijen ŋa, baawo a taanun yanqaran ya ni ; axa n maxa kuna ti *Yerusalaamu

^d 5.31 Laayidu Fillante 24.1

^e 5.33 Sariya 19.12 ; Jaatu 30.3 ; Laayidu Fillante 23.22-24

yi, baawo Tunkanyugu wuruginten deben ya ni. ³⁶ Maxa kuna ti hari an yinkollan xa yi, baawo an ra nta yinti baane xurandini sakkati an na a finandi. ³⁷ Axa ga na ji sefene, axa ti : “ Iyo ”, walla “ Aayi ”, ken ga fe, kutte ke su ni Ibiliisa sinmayen ya.

Haqitugeyen xibaare

(Luka 6.29-30)

³⁸ « Axa da a mugu nan ti :

“ Yaaxe tugeene ti yaaxe ya, kanbe ti kanbe. ”^f

³⁹ « Xa saasa, nke yinme wa a koono axa da nan ti : axa nan maxa tanbu bure tuga me yi. A fo sire, sere be ga na fentan kara an kankanbaara tayen ŋa, an na an kankanbaara noogen xa koyi a kaman ŋa. ⁴⁰ Sere be gaa a mulla na an xiri kiite do an turukin batte, an doroko xooren kafu a maxa.

⁴¹ Sere be ga na an killifi ti an na wujune taamande dabari, an na a ŋa wujunu filli. ⁴² Sere be ga na an ŋaaga, a ku. Sere be ga na tanbo muuru an ŋa, maxa bara.

Xonnon xanuyen xibaare

(Luka 6.27-28, 32-36)

⁴³ « Axa da a mugu nan ti :

“ An na an seri tinken xanu, an nan bara an xonnen ŋa. ”^g

⁴⁴ « Xa saasa, nke yinme wa a koono axa da ti : axa na axa xonnon xanu ; axa na Alla ŋaaga axa toonndaanon da.

⁴⁵ Ken moxo ya na a koyini ti axa Faaba kallanken renmun ya ni axa yi, baawo a ya na kiyen bagandini seri siren do

^f 5.38 Bakke 21.24 ; Sariya 24.20 ; Laayidu Fillante 19.21

^g 5.43 Sariya 19.18

seri buren su kanma, na kanmen texendi teleronten do baranten su da. ⁴⁶ Ku beenu ga da axa xanu, axa gaa kun baane ya xanna, axa muson jaana manne yi keeta ? Hari *sagalliragaanon xa wa i xannaanon xanna. ⁴⁷ Axa gaa axa waaxinun baane ya kuupini, axa da manne kaawafi dabari ? Baranton xa nta ken me ya dabarini gani ? ⁴⁸ Axakun nan xawa tinmene ya xoyi axa Faaba kallanken tinmanten ga ni moxo ke be yi. »^h

Sadaxindi moxo

6 ¹ « Axa maxa axa diinan ja dukoyintaaxu yi seron jon ja de ! Axa ga na ken ja, musonntaxa axa da axa Faaba kallanken noqu.

² « Ken kuja, an ga na ni misikiinun sadaxini, maxa a ja ti dukoyintaaxu yi. Munaafaxinun ya golle ni ken ja *allanxarankaanon do killinxannun ja, kuudo seron na a ko. Tonju, n na a ko axa da : i da i gollen muson kita. ³ Anken ga na ni sadaxindini ti an tayan ja, an noogen nan maxa bogu a xala. ⁴ Ken moxo yi, an sadaxinden na toxo sutura yi ; an Faaba Alla ke be gaa gundon ja, a tuwaaxun wa a yi ; a wa riini an tuga ti a barajen ja.

Allanbati moxo

(Luka 11.2-4)

⁵ « Axa ga na ni Alla batta, xa maxa a batu xoyi munaafaxinun gaa a sigintanbatta allanxarankaanon do killinxannun ja moxo be kuudo seron na i wari. Tonju, n na a ko axa da ti : i da i gollen muson kita. ⁶ Xa anke, an ga na

^h 5.48 Sariya 19.2 ; Laayidu Fillante 18.13

ⁱ 6.5 Luka 18.10-14

ni Alla batta, an na ro an konpo fallanken noxon ɗa, an na fonlaqen texe, an na a batu. An Faaba Alla ke be gaa gundon ɗa, a tuwaaxun wa a yi ; a wa riini an tuga ti a baraaɗen ɗa.

7 Axa ga na ni Alla ɗaagana, xa maxa toxo sefene xoyi munubattaanon moxo, baawo ikun na a sinmana sefe gaben ya n jaabini. 8 Ken kuɗa, xa maxa i yaaxa, baawo axa Faaba wa axa hanmirafin tu axa ɗaaganden kaane. 9 Axa gaa a batta moxo be, a faayi, axa na ti :

“ O Faaba kallanke,
an toxon nan seno seren su maxa.

10 An tunkaaxun nan ri,
an sago nan ɗaɗi ɗiijen kanma xoyi a gaa ɗaana
kanmun ɗa moxo ke be yi.

11 O lenki biraadon kini o yi.

12 Yanpa o tanbu burun ɗa,
xoyi oku yinme gaa yanpana o toɗɗoɗaanon tanbu
burun ɗa moxo ke be yi.

13 O kisi jaarabiyen ɗa,
an na o kisi Ibiliisa xa yi.

{Baawo, abadan tunkaaxun do senben do nooron ni an
ya fo yi. Amiina.}j ”

14 « Ken ya ni, axa ga na yanpa seron maxa i junuubunun
ɗa, axa Faaba kallanken xa na yanpa axa maxa. 15 Xa,
axa ga ma yanpa seron maxa, axa Faaba kallanken xa nta
yanpana axa junuubunun ɗa de.

Suumen moxo

16 « Axa ga na suumi, axa maxa axa diinan misonɗi xoyi
munaafaxinun moxo, kuudo seron na a tu ti axa suuminton

J 6.13 Ku digaamun nta kittidunsafandi xaso yogonu yi (1 Xibaaru 29.11-13).

ya ni. Tonju, n na a ko axa da : i da i gollen muson kita, na a sababun ja i ga da i suumen tuyindi seron ja. ¹⁷ Xa, anken na an yinmen do an yeeson daari ti timilijin ja. ¹⁸ Ke moxo yi, sere nta an suumen tuunu ma a ga nta ja an Faaba ke be gaa gundon ja, a tuwaaxun wa a yi ; a wa riini an tuga ti a baraajen ja.

Naaburen xibaare, duna noxon do Alla banje

(Luka 12.33-34)

¹⁹ « Axa maxa duna ke naabure kafu me yi du da taqe yi, baawo fayaanon ga ma konpen kara na a wutu su, xaasun ya na a yigana ma a na xaaxi xa. ²⁰ Xa, axa da naaburen kafu me yi du da taqe Alla banje, noqu ke be fayaana do xaase ga nta a kitta, sakkati a na xaaxi, ²¹ baawo an naaburen gaa noqu be yi, an sondomen xa na non ya yi.

Faten lanpa

(Luka 11.34-36)

²² « Faten lanpan ni yaaxen^k ya yi. Sere su yaaxen siren ga ni, an faten danman su na xurayen ya yi. ²³ Xa, an yaaxen ga ma ja, an faten danman su na biten ya yi. Lanpa be gaa anken ja, ken yinme gaa biten ja, xenpa nta ken bite yi de !

Alla do naabure

(Luka 16.13)

²⁴ « Sere su ra nta kamanu filli batta : an na baane ya xonno na baanen xanu, ma ken ga fe, an na baanen daro, na baanen roxo. Axa ra nta Alla do naaburen batta doome.

^k 6.22 yaaxen : Yere, yaaxen wure ni : sondomen ya yi.

O hanminun jaareye

(Luka 12.22-31)

25 « Ken saabuda, n wa a koono axa da ti : xa maxa hanmi axa bireyen ɗa, xa gaa fo be yigana, a do axa gaa fo be minni. Xa maxa hanmi do axa faton ɗa, axa gaa fo be rondini. Yaala bireyen ya n nta xoto biraadon ɗa ba ? Faten nta xoto feetufataadon ɗa ba ? 26 Xa da kanmu ke yeliɗun faayi ke : i nta tifiini ; i nta fatene ; i nta sagarene roono maro yi. Xa axa Faaba kallanken na i birandini ya xa de ! Xoyi axa ya nta fasu yeliɗu ku yi ba ? 27 Ko na axa yi, hanmi saabuda, an ra gaa hari subure kapa an wuyin ɗa ?

28 « Manne xa saabuda, axa gaa hanmini do feetufataado yi ? Xa da gunnen sokkun faayi, i gaa funtini nan fuugu moxo be : i nta gollini sakkati i na miri. 29 N na a ko axa da nan ti : hari Tunka Sulemaanu do i kame bannaaxu,¹ a ma demu yiran faranpare rondini, a gaa sokku ku baananbe fuugen faranparoyen bakka. 30 Gunnen sokkun be ga ni ku yi lenki, Alla ga da i feetufata, xunbane i sediini yinben ya yi. A nta axakun ya feetufatana diinanta sokku ku yi ba ? Axa danqanaaxun roxen ni de ! 31 Ken kuɗa, xa maxa hanmi nan ti : “ O na manne yigana, ma o na manne minni, ma o feetufetene kan moxo ? ” 32 Semunton ya n hanmini ku fiinu muurunden ɗa waxati su. Xa, axa Faaba kallanken wa a tu axakun haajun gaa fo be yi ! 33 Xa da Allantunkaaxun do teleɗontaaxun ya muuru fina ; a na kutten su kafu axa maxa. 34 Ken kuɗa, xa maxa hanmi do xunbane yi, baawo xunbane xibaaren ni xunbane ya xibaare yi. Koota su likken da ken koota бага.

¹ 6.29 1 Tunkanyugu 10

Kiiten xibaare

(Luka 6.37-38, 41-42)

7 ¹ « Xa maxa sere raga ti i gollen ɗa, kuudo Alla nan maxa axa raga, ² baawo axa gaa seron ragana moxo be, Alla xa na axa ragana ken moxo ya yi ; axa gaa xensendini ti muude ke be, a na axa xensene ti ken muude ya yi. ³ Sokke ke be gaa an maarenmen yaaxen ɗa, manni an yaaxen gaa ken ya yi nan mungu do guruda ke be gaa sikki anken yinme yaaxen ɗa ? ⁴ Walla xa, an katta tini an maarenmen da kan moxo : “ N dugu de ! Sokken faayi an yaaxen ɗa, n na a bogu a yi. ” Ke guruda be gaa sikki anken yinme yaaxe ke yi xa ? ⁵ He ! Anken munaafaxi ke ! Guruda ke be gaa an yinme yaaxen ɗa, an nta ken bakka a yi fina, ken bire, an na katu an maarenmen yaaxen sokken laabana na a bogu a yi.

⁶ « Xa maxa fo senne kini wullun ɗa, i gaa yillene katta axa yi na axa xiji. Xa maxa axa xaxaxullu fitta katta faringijun ɗa, i gaa danpi-danpini i ya.

Haaju muuriyen xibaare

(Luka 11.9-13)

⁷ « Xa ɗaage, Alla na axa ku. Xa muurundi, axa na fo kita. Xa da fonlaqen konko, a na wuji axa kaane. ⁸ Baawo sere wo sere ga na ɗaage, Alla wa an kuunu ; sere wo sere ga na muurundi, an wa kiteene ; sere wo sere ga na konkondi, raqen wa wujiini. ⁹ Ko baane n kafiini axa yi, an renmen ga na an ɗaaga ti : “ Baaba ! N ku buuru ! ” an gaa gidinxunturan ya roono a kitten ɗa, ¹⁰ ma a ga na an ɗaaga nexe yi, an gaa samaqen ya kinni a yi ? ¹¹ Axa do axa kame seribonontaaxu su, axa ra wa fo siren kinni axa renmun ɗa,

billati Faaba kallanken ken xa. Sero beenu ga na a jaaga fo sire, a wa i kuunu nan xoto axa kuyindimoxon ja.

Sariyan fo xooen xibaare

12 « An gaa a mulla seren ya na fo wo fo ja an da, an yinme xa na ken me ja seron da. Annabi *Muusa Sariyan do *annabinyinmun xarangundindun ni ke ya yi.^m

Fonlaqun filli xibaare

(Luka 13.24)

13 « Fonlaqe ke be roxen ga ni, xa ro ti ken ya yi de ! Baawo sankuntaaxun fonlaqen xooen ya ni, a bakken nan newu, ken ya saabuda, seren gabe gaa bakka ti a yi. 14 Bireyi duumante ken xa fonlaqen roxen ya ni buru, a bakken nan xoto, ken ya saabuda, seri lamaanu ya gaa a kitta.

Duxayifaarun xibaare

(Luka 6.43-44)

15 « Xa da axa du koroosi duxayifaarun ja. I riini katta axa yi xoyi jaxo ya, na a ji xa, fonjaatun ya ni. 16 Axa na i tuunu ti i jangollun ya yi xoyi axa gaa yitten tuunu ti i renmen ja moxo be. Xoyi sere ra wa reeserenme fatana bakka saasitingen ja ba ? Ma an ra wa tururenmen fatana bakka turunfan ja ba ? 17 Kundun ya ni : yitte su siren ya ga ni, a na ren siren ya renmunu ; yitte xa su jangiranten ya ga ni, a xa na ren mananten ya renmunu. 18 Yitti sire ra nta ren manante renmunu ; yitti jangirante xa ra nta ren sire renmunu. 19 Yitte xa su ga nta ren sire renmunu,

^m 7.12 Roomunko 13.8-10

a kutiini nan fitte yinben ya yi. ²⁰ Ken moxo ya ni, axa gaa duxayifaarun xa tuunu ti i nangollun ɗa.

Xaranlen soobon xibaare

(Luka 13.25-27)

²¹ « Nan ti in da : “ Kamanyugo, kamanyugo, ” ken baane ra nta sere rondini *Allantunkaaxun noxon ɗa de, an ga ma in Faaba kallanken xa sagon ya dabari ga fe. ²² Kiiten koota ya ni, seri gabe gaa a tini in da : “ Kamanyugo, kamanyugo ! O ma xayifaaraaxun dabari ti anken ya toxon ɗa gani ? Keti o ma jinnanun xata ti an ya toxon ɗa ? O ma kaawafin gaben dabari ti anken ya toxon ɗa ? ” ²³ Ken koota, n na ti i da : “ N ma axa wari abada. Xa laato bakka in ɗa, ku golliburinɗaano ku ! ”ⁿ

Kaanun filli xibaare

(Luka 6.47-49)

²⁴ « Ken kuɗa, sere wo sere ga da in ku sefo mugu, an ga golli ti i ya, ken kaman na xoyi haqilante be ga da i xuben taga gidinfeenan ya kanma. ²⁵ Hari kanmen do fanka xooren ya ga na giri, xoolun ga ɗaami, ken xube nta xenne, baawo a wure xoten ya ni. ²⁶ Ayiwa, sere xa be gaa in digaamun terinkana, an ga ma golli ti i ya, ken kaman xa na xoyi haqilanloxe be ga da i xuben taga seyintuwaalen ya kanma. ²⁷ Kanmen do fanka xooren ga na giri, xoolun ga ɗaami, a muuman su ya n xenne, bonen raqen na tinme. »

ⁿ 7.23 Jabuuri 6.9

Isa xaranɗundinde ti Alla naamarinden ɗa

28 Isa Alimasiwu ga duguta sefen ɗa bire be, jaman kaawafi ti a xaranɗundinden ɗa, 29 baawo aken xaranɗundinden nta xoyi i *sariyanxaranmoxonun xaranɗundinde : aken xaranɗundini ti kandan ya yi.

Fatanwattiburigumen sahande

(Maarika 1.40-45 ; Luka 5.12-16)

8 1 Isa Alimasiwu ga yanqa bakka giden kanma, jama xoore sukke do a batten ɗa. 2 A gaa ken jama xoore kaane, fatanwattiburigume yogo xosi tinko a yi, nan daga tusi a kaane nan ti a da : « Kamanyugo, an ga na duje, an ra wa in senondini. » 3 Isa da i sooxen fuutu nan kati a yi nan ti : « N duje. Seno ! » Ken batte su, a seno. 4 Isa jaabi nan ti a da : « Maxa fo wo fo ko sere da, xa daga du koyi *sadoxakijandaanan ɗa, annabi *Muusa Sariyan ga da sadaxa be ko, an na ken bagandi kuudo a na xura seron su da nan ti an seno. »¹

Sorodaasin gollinɗaanan sahande

(Luka 7.1-10 ; Yohanna 4.43-54)

5 Ken falle, Isa taje *Kafarinoomu yi. A ga ro deben ɗa, Roomunka kuranlenxirise yogo tinko a yi nan ti a na i deema. 6 Kuranlenma ke ti a da : « Kamanyugo, n leminen faayi saqa kan ɗa, a ra nta hari gilli ; a tanpinten ni moxoburu. »

7 Isa jaabi nan ti a da : « N wa telle a sahandi. »

¹ 8.4 Sariya 14.2-32

8 Xa, kuranlenxirise ke ti a da : « Kamanyugo, anken me seri dare ma xawa roono inke kan ɗa de, ganta, fo ko tan in gollinɗaanan nan saha. 9 Baawo xirisu yogonu ya na inke yinme kandana ; kuranlenmo yogonu wa in xa kandan noxon ɗa. N ga na ti i du baane be da : “ Wuyi sikki ! ” a wa wuyini sikki ; n ga na ti baane be da : “ Kira sikki ! ” a wa kirana sikki ; n ga na ti in komo yugon da “ Ke dabari ! ” a wa a dabarini. »

10 Isa ga da a mugu ku sefo koono, a kaawa a yi. Ku beenu gaa do a batten ɗa, a ti i da : « Tonɗu, n wa a koono axa da ti, hari *Banisirayila, n ma ke danqanaaxun me wari non ɗa. 11 N na a ko axa da ti : kootan wa riini, jamon gaa gilli ti kinbakkann do kinxennan ɗa nan ri, i do annabi Ibrahiima do annabi Isiyaaxa do annabi Yaaxuba gaa yigene *Allantunkaaxun noxon ɗa. 12 Xa, ku beenu ga ɗi xawa na Allantunkaaxun xayen wutu, i wa i sedde Jahannaba bitanbinnen noxon ɗa, i na wu ken koota, ma i ga giige. »

13 Ken falle Isa jaabi nan ti sorodaasinxirise ke da : « Daga an kan ɗa ! An danqanaaxun saabuda, an muurifon nan ɗa. » Ken batte su, a gollinɗaanan saha.

Watunton sahande

(Maarika 1.29-34 ; Luka 4.38-41)

14 Ken falle Isa daga Piyeeri kan ɗa. A ga kije no, a da a yaqen ma ɗi saqa, fatankumun gaa a yi. 15 A ga kati a kitten ɗa baane, fatankumun da a wara ken batte su yi, a giri nan sigi a danɗa.

16 Futuron bire, i do seri gabe ri katta Isa yi, jinnan gaa i ya. A da jinnan su xata ti i sefexannen ya yi, na watunton su sahandi. 17 Ke su ni ya, *annabi *Yesayaahu ga da sefe be ko na tinme, a ga ti Alla ti :

« Aken da o tooran wutu,
nan saage na o wattun xa tiɗa. »¹⁷

Isa sukkeye

(Luka 9.57-62)

¹⁸ Isa ga da a wari jaman ga gabo do i kaaron ɗa, a ti i xaranlenmon da : « Xa ri o n kare. » ¹⁹ *Sariyanxaranmoxo yogo xosi tinko a yi nan ti a da : « Xaranmoxo, an ga na daga noqu su yi, n wa do an batten ɗa. » ²⁰ Isa ti a da : « Kunmen wa junxumun maxa ; sonkan wa yeliɗun xa maxa, ganta inke be ga ni *Seren Renmen ɗa, hari tuumara nta in maxa. »

²¹ Xaranlenma tana xa ti a da : « Xaranmoxo, yanpa in maxa, saado in faaba gaa kalla in gaa a bulunu. » ²² Xa Isa jaabi nan ti a da : « Sukke do in ɗa ! Furun wara i na me bulu. »

Fanken siginde

(Maarika 4.35-41 ; Luka 8.22-25)

²³ Ken falle Isa ro fuuren ɗa ; a xaranlenmon ro do a batte. ²⁴ Ken sigira su, dundu xoore xosi giri jin kanma. Fonne ya n toxo banbusen na fuuren toni. Ken da a ɗi, Isa wa xenqene. ²⁵ Xaranlenmon tinko a yi na a wundu ti : « He, xaranmoxo, an ga ma o kisi, o faayi kalla de ! » ²⁶ Isa jaabi nan ti i da : « Axa kanna manne yi de ? Axa danqanaaxun roxen ni koyi ! » A giri nan xiribe jin do fanken ɗa. Ken sigira su, i deeje pewu. ²⁷ Xaranlenmon kaawa ken ɗa, i ti : « Ke yugo ni manne seran danbe yi ? Hari fanken do jin xa gaa a ɗaamariyen batta ! »^o

¹⁷ 8.17 Yesayaahu 53.4

^o 8.27 Jabuuri 65.8 ; 89.10 ; 107.23-32

Jinnagumun filli sahandiye

(Maarika 5.1-20 ; Luka 8.26-39)

28 Isa ga kije jin ke kaara baane yi Gerasankon^P jamaanen na, yugu filli bogu furungoorun sutten na, jinnan gaa i ya, nan ri gemu a yi. I burun ya ni ; sere ra ma ni hari bakka ti ken kille yi. 29 Gelli i ga da Isa wari tan, i xenu xaaruyen na, i gaa tini : « An manne ni o maxa, Allandenme ? An ri o yanganxata Alla waxati rakutunten kaane yi ya ba ? »

30 Ken da a ni kaadunfaringijin jama xoore yogo xa wa yigene laatoyen na. 31 Jinnanu ku da Isa xanjo nan ti : « An ga na o xata, o ro ken faringijun jama ya yi de ! »

32 A ti i da : « Xa daga ! » Jinnanu ku bogu sero ku filli yi nan daga ro faringijun na. Ken ga na tan, faringijun wurunton giri kanmun na, nan ri kati jin na nan yoole.

33 Faringijinagaanaanon wurunton daga kaanun na ; fo wo fo ga na, i da a su laxami, kafiini sero ku filli xa moxon na.

34 Debidunkon su bogu ke ya yi nan gemu Isa yi. I ga da a wari, i da a muuru a maxa nan ti a n dangi i jamaanen na.

Muruxunten tereye

(Maarika 2.1-12 ; Luka 5.17-26)

9 1 Ken falle, Isa Alimasiwu ro fuuren na na xaaren kutu, nan daga i kaara.^q 2 A ga kije non na, ma i do muruxunte yogo riyinten faayi katta a yi sanbaxan na. Isa ga da sero ku danqanaaxun wari, a ti muruxunte ke da : « Ba, maxa jikkirankuti ; an junuubunun xafari. » 3 Ken ga na, *sariyanxaranmoxonu yogonu ti i du da : « Ke da

^P 8.28 *Gerasa* : Ke ni Debutanmi debe yogo ya toxo yi, a gaa Galiile xaaren banboxunkinbakkann na. Kittidunsafandi xaso yogonu ti : *Gadarene*.

^q 9.1 Kafarinoomu ya ni.

du raga Alla yi koyi ! »^r 4 Isa ga da ken mugu, a ti :
 « Manne saabuda ku sinmayi buru gaa axa sondomun ɗa ?
 5 Nan ti muruxunten da : “ An junuubunun xafari ” ma nan
 ti a da : “ Giri, an nan tere ” kan nan newu ? 6 Ayiwa ken
 kuɗa, axa wa a tuunu nan ti inke be ga ni *Seren Renmen
 ɗa, ɗaamariyen wa in maxa jiiɗen kanma na junuubunun
 xafari. » A ti muruxunte ke da : « Giri, an na an sanbaxan
 wutu ; an nan daga an kan ɗa. » 7 Yugo ke giri nan daga
 i kan ɗa. 8 Jaman ga da ken wari, i kanu moxoburu. I da
 Alla tiiga, a be ga da ke me seye ɗa haadamarenmen da.

Mace xirinde

(Maarika 2.13-17 ; Luka 5.27-32)

9 Isa danginte sagallitugeran ɗa, a da sagalliragaana
 yogo taaxunten wari, a toxon ga ni Mace. Isa ti a da :
 « Sukke do in ɗa. » Mace giri nan sukke do a yi. 10 Ken falle,
 Isa daga Mace kan ɗa. Na i toxo yigene, *sagalliragaanon
 do junuubunɗaana gabu xa ri taaxu kapa Isa do i
 xaranlenmon ɗa yigeyokken kanma. 11 *Farisigankon ga da
 ken wari, i ti a xaranlenmon da : « He, axakun xaranmoxo
 do sagalliragaanon do junuubunɗaanon ya n yigene
 doome ? » 12 Isa da i mugu, a ti i da : « Sahante haajun nta
 jaarandaana yi, watunton ya haajun na a yi. 13 Xa daga Alla
 ke digaame wure muuru na a faamu, a ga ti : “ N na hinneyen
 ya mulla ; n nta sadaxa mulla. ”^s Ken saabuda, ku beenu gaa
 du walla xo seri teleɗonto, n ma ri kun xiri ; ku beenu gaa du
 walla xo junuubunto, n ri kun ya xiri. »

^r 9.3 Sariya 24.16

^s 9.13 Hoseeya 6.6

Suumiyen xibaare

(Maarika 2.18-22 ; Luka 2.33-39)

14 Ken falle, annabi Yahaya xaranlenmon ri katta Isa yi na a tirindi ti : « Manne saabuda oku do Farisigankon gaa suumini, an xaranlenmon kun ga nta suumini ? » 15 A ti i da : « [N na xoyi maanuyugon ya yi.] Yaala maanuyugon feddanlenmon ra wa sunoono na i do a toxo doome yi ba ? Ken ra nta jaana ! Xa, koota wa riini a gaa wutiini bakka i naxan ja. Ken koota ya ni, i na suumi.

16 « Sere su nta yiran xase betelana ti yiran kurunba yi, baawo yiran kurunba ke ga na yiran xasen fuutu, booxeyen wa tallan xoorono. 17 Sere nta reesenjin xa roono sumalli xase yi, baawo reesengi ke ga na buuku, sumallen wa kareene. Ken ja, reesendolon bono, sumallen xa na bono. Ganta, reesenjin roono sumalli kurunban ya yi, ken ya na i filli su kisiini bonne yi. »

Yaxaren jaareyen do yaxannan furen wundiye

(Maarika 5.21-43 ; Luka 8.40-56)

18 Na Isa toxo sefen ja, deben xirise yogo ri ma a gaa tusiini a jon ja nan ti : « N ren yaxaren ya faayi ga bono saasa, a ga kara do i fi su, ri an sooxen saxu a kanma, a nan giri. » 19 Isa do i xaranlenmon giri nan sukke do yugon ja.

20 I daganto, yaxare yogo, foranjoqen gaa a yi gelli siino tanmi do fillo, a xa ri sigi do Isa falle, nan kati a doroken kanpen ja. 21 A ti i noxoodu : « N ga na hari kati a doroken ken ja, n na saha. » 22 Isa ga da i kaaran faayi, a xosi a wari, a ti a da : « N ma, maxa jikkirankuti ; an danqanaaxun da an sahandi. » Ken sigira su, yaxaren saha.

²³ Isa ga kije xirise ke kan ɗa, a yaaxen gaa fulutimaanont^t do jaman sunonten ɗa xaarunu, ²⁴ a ti : « Xa giri, axa nan daga ! A ma kara ; a xenqene ya. » A ga da ke ko, i soyi a yi.
²⁵ I ga da jaman bagandi sellan ɗa, a ro katta yaxanne ke yi. A da a raga ti i kitten ɗa, a xosi giri. ²⁶ Xibaare ke sanqi do ken jamaane muuman su yi.

Finkinto filli yaaxon wujiye

²⁷ Isa ga giri no, a dagante, finkinto filli sukke do a yi, i gaa xaarunu nan ti a da : « Daawuda renme, hinne o yi ! »
²⁸ Isa ga ro kan ɗa, i ri katta a yi, a ti i da : « Axa saxunten wa a yi nan ti in ra wa axa yaaxo ku wujini ya ba ? » I ti : « Kamanyugo, an ra wa a yi ke ! » ²⁹ A kati i yaaxon ɗa nan ti : « Axa danqanaaxun saabuda, axa ga ti in na ke be ɗa axa da, ken nan ɗa axa da. » ³⁰ A ga da ken ko tan, i yaaxon wuji. Ken falle a da a ko na a xotondi i maxa nan ti : « Anhan, sere n maxa a mugu axa yi de ! » ³¹ Xa i ma katu a mujini : i ga bogu kan ɗa tan, i da a laxami jamaanen su da.

Muumunten sefende

³² Finkinto ku filli bogunto, sero tana do yugo yogo ri katta Isa yi, jinnan ga da a muumundi. ³³ A da jinnan xata bakka a yi. Ken sigira su, yugo ke sefe. Ken da jaman kaawafi, i ti : « Ke me ma demu ɗaana *Banisirayila yi abada. » ³⁴ Xa, Farisigankon kun wa tini : « He, a na jinnanun xatana ti Ibiliisa ya toxon ɗa sa, aken be ga ni jinnanxirisen ɗa ! »^u

^t 9.23 *fulutimaanon* : A waxatin ɗa, kalle tuwiini ti fulutinmen ya yi.

^u 9.34 Mace 12.24

Jaman hinneye

³⁵ Fo wo fo su ga ni debi tugunne do debi xoore yi, Isa daga a su yi. A xaranjundindi *allanxarankaanun noxon na nan waajundi *Allantunkaaxun *Xibaari Lijen kanma, na watten danben su jaara. ³⁶ Isa ga da a wari nan ti jaman jikkirankuti, nan tanpi xoyi jaxo be nagaana ga nta i ya, ken hinneyen da a raga.^w ³⁷ A ti i xaranlenmon da kuɗa : « Sanjaanen xooro, sanjanlenmon xa nan roxa. ³⁸ Ken kuɗa, xa da sanjangumen jaaga a na sanjanlenmon gabondi sanjaanen ja. »

Isa Alimasiwu faarun tanmi do fillo

(Maarika 3.13-19 ; Luka 6.12-16)

10 ¹ Ken falle, Isa Alimasiwu yinme da i xaranlenmon tanmi do fillon xiri. A da kandan kini i ya kuudo i na jinnan xata bakka seron ja, i na tooran do watten xabiilan su xa sahandi. ² Isa *faaru ku tanmi do fillon toxonun faayi :

faari fana, ken ni Simoona ya yi, Isa da aken xiri
 « Piyeeri », a do i waaxi Handere,
 Sebede renme *Yaaxuba do i waaxi Yohanna,
³ Filipu xa do Baritoloome,
 Tooma do Mace, ken ga ni *sagalliragaana yi,
 Haalife renme Yaaxuba, ken do Taade,
⁴ Simoona, i gaa aken xilli « Faabankan
 maxawasandaana »,

kun do *Yehuuda Hisikarooti, ken ya n da Isa janba.

^w 9.36 Jaatu 27.17 ; 1 Tunkanyugu 22.17

Isa faarun xayiye

(Maarika 6.7-13 ; Luka 9.1-6)

5 Isa da ku faaru tanmi do fillo ya xayi na ku digaamu ko i da nan ti : « Xa maxa daga katta xabiila tana su yi Yehuudiyan ya ga fe ; xa maxa daga Somooronkon xa debe yi de ! 6 Xa daga katta *Banisirayilagankon ya yi, i be gaa xoyi jaxa sankunto. 7 Axa daganto, axa na waajundi nan ti : “ *Allantunkaaxun tinko ! ” 8 Axa na jangiranton jaara, na furun girindi, na fatanwattiburugumun senondi,^x na jinnanun xata. Axa da ke seye kita xafu ya yi ; axa na a kuyi xafu. 9 Axa ga na ji telle, axa do kanjen n maxa daga, axa do goden n maxa daga. Xa maxa xalisin moxonma su ro axa jibon ja. 10 Xa maxa hari doroko filli wutu sakkati fudi. Xa maxa tepu wutu. Xa maxa guma wutu, baawo gollinjaanan do yiganden nan xawa.^y

11 « Axa ga na kije debe su yi, axa na jaatigi sire muuru a ra gaa axa bisimillana ma axa ga n daga koota be. 12 Axa royinto, axa nan kuɓiɓiɓi. 13 Ken kaagume ga na axa bisimilla, Alla na axa kuɓiɓiɓiɓi jaɓi a da xeeri yi. Selli a ga ma axa bisimilla, axa kuɓiɓiɓiɓi xeerin wa saageene katta axa yi. 14 Ka be walla debe be ga na bara axa bisimillana, ma i ga na bara axa terinkana, axa bogunto, xa da axa taaranjiɓiɓi konko ; axa nan bogu non ja. 15 Tonju, n na a ko axa da : kiiten koota, ken debe gaa yanganxata be walla, hari *Luutigankon^a debu, i nta ken me walla.

^x 10.8 Mace 8.2

^y 10.10 1 Korintinko 9.14 ; 1 Timoote 5.18

^a 10.15 Luutigankon : Digaame ti digaame gerekinxannen ja, i ti : Sodoomu do Hamoora jamaanen seron ja.

Isa faarun toorakiteye

(Maarika 13.9-13 ; Luka 21.12-17)

16 « Ken kuɗa, n wa axa xayini xoyi jaxanlenmu, turunɗun naxa, axa nan ɗa haqilanto yi xoyi samaqe, nan ɗa nooxu xa yi xoyi boore. 17 Xa da du koroosi seron ɗa : i wa axa kiitini, na axa katu ti ganan ɗa i *allanxarankaanun noxon ɗa. 18 I wa axa xiilini katta fankamanun do tunkanyugun ɗa. Ken su na do inke ya batten ɗa : axa na seede in da ti axa gaa ke be tu, ikun do xabiilan tanan su jon ɗa. 19 I ga na axa xiri kiite yi, xa maxa kanu sefene ; xa maxa hanmi axa gaa ke be koono. Axa ga n xawa na ke be ko, Alla wa ken roono axa raqun ɗa ken sigira su yi, 20 baawo axa gaa ke be koono, axakun sefe fe, axa Faaba Alla *Fanka Sennen ya na sefon roono axa raqun ɗa.

21 « Waaxin wa i waaxin roono kittu yi kuudo a n kara ; faabe wa i renmen roono kittu yi ; renmun wa riini giri i saaraanon xanne maxa na i ɗamallexu. 22 Seren su wa xonnaaxun wuttu katta axa yi inke saabuda, xa sere be ga na muɗi ma fin lagaru, ken kaman ya n kisini. 23 I ga na axa tooro debe be yi, axa wuru bakka no, axa n daga debe tana yi. Tonɗu, n na a ko axa da : axa ra nta Banisirayila debun su ɗamana yere do *Seren Renmen gaa riini.

24 « Xaranlenma su nta i xaranmoxo kanma ; kome xa su nta i kaman kanma. 25 Xaranlenman ga da i xaranmoxo бага, a wase. Komen xa ga da i kaman бага, a wase. Seron ga da koren xirisen xiri *Ibiliisa,^b i na a koren xilli fo ya yi a ga n xoto Ibiliisa yi.

^b 10.25 *Ibiliisa* : Gerekinxannen ɗa, i ti : *Beliseebu*.

Alla ya ni kanufo

(Luka 12.2-7)

26 « Ken kuɗa, xa maxa kanu sere yi de ! Fo wo fo gaa biten ɗa, a riini xura ya ; fo wo fo gaa gundon ɗa, ma a ga ri tui. 27 N gaa ke be koono axa da biten ɗa, xa da a ko xurayen ɗa ; ke be gaa mullinkoniini axa tarun ɗa, xa da a gangu xuben kanma. 28 Xa maxa kanu axa karindaanon ɗa, baawo kun katta axa karini baane ya ; i ra nta fo wo fo naana axa yonkinun ɗa. Alla be ra gaa faten do yonkin su buyini *Jahannaba yi, xa kanu ken ya yi.^c 29 Xoyi sere nta yelinmiso filli gaagana godo baane yi ba ? A xa de, yelin baane ra nta gilli sonkan ɗa nan yere, axa Faaba Alla ga nta a tu. 30 Axakun be ga ni, hari axa yinmanyinten su jaaten tuyinten ya ni Alla maxa. 31 Ken kuɗa, xa maxa jooti : axa ya n fasu yelinmisa gabu yi !

Togondiye ti Isa yi

(Luka 12.8-9)

32 « Sere wo sere ga na seede ti inke yi seron jon ɗa, ma in xa ga seede an da in Faaba kallanken jon ɗa. 33 Xa sere be ga na in nakkari, n xa wa a kaman nakkarini in Faaba kallanken jon ɗa.^d

Seron fateye

(Luka 12.51-53 ; 14.26-27)

34 « Xa maxa a sinma nan ti in ri ti genmen ya yi seron naxa. Aayi, n ri ti me sooxiyen ya yi seron naxa. 35 Tonɗu,

^c 10.28 Yaaxuba 4.12

^d 10.33 2 Timoote 2.12

n ri ren yugon do i faaba ya sooxindi me yi, na ren yaxaren do i ma sooxindi me yi, na yaxaren do i kiina ma sooxindi me yi. ³⁶ An kaadunkon wa jaana an da xonne yi.^e

Na an du su kini Isa yi

³⁷ « Sere su gaa i saaxa ma i faaba ya mulla diinanta inke yi, a kaman ma xawa in batta. Sere wo sere xa gaa i renmun ya mulla diinanta in ja, ken kaman xa ma xawa in batta.

³⁸ Sere wo sere ga nta i *sallibinsollen wuttu nan sukke do in ja, ken kaman ma xawa in batta. ³⁹ Sere wo sere ga da i yonkin tanga, a wa bonno, xa sere wo sere yonkin ga bono inke ya saabuda, a wa a kitana.

Jaatigaaxun baraaje

(Maarika 9.41)

⁴⁰ « Sere be ga na axa bisimilla, a kaman da inke yinme ya bisimilla mene ; sere be ga na inke bisimilla, a da Alla ke be ga da in xayi ya bisimilla. ⁴¹ Sere be ga na xayifaare bisimilla ti baawo xayifaaren ya ni, a wa ken xayifaaraaxu muson me kitta. Sere be ga na seri sire bisimilla ti baawo seri siren ya ni, a wa serisiraaxun muson me kitta. ⁴² Tonju, n na a ko axa da : sere wo sere ya ga da kaasi baane haqe miniji kini in xaranlenmon su fo maxayanqanten ja n xaranlenmaaxun saabuda, ken kaman muson nta bonno. »

11 ¹ Isa Alimasiiwu ga duguta i xaranlenmon tanmi do fillon xaranjunden ja bire be, a giri no nan daga xaranjundindi do fonkaaradundebun ja nan waajundi.

^e 10.36 Miixa 7.6

Annabi Yahaya xaranlenmon xayiye Isa Alimasiwu yi

(Luka 7.18-35)

2 Ayiwa, na annabi Yahaya toxo kason ɗa, a da *Kisindaanan gollinanjuntun mugu. A da i xaranlenmon yogonu xayi a yi 3 na a tirindi ti : « Sere ke be gaa riini, an ya ni ken ɗa ba, ma o nan xawa sere tana ya dukku ? »

4 Isa ti i da : « Axa ga da ke be mugu na a wari, xa daga ken ko Yahaya da : 5 finkinton yaaxon wa wujiini, muruxunton wa terene, fatanwattiburugumun wa senoono, lungunton wa mugini, furun wa wundiini, *Xibaari Linen xa wa koniini misikiinun da. 6 Seren ya n wulluliŋontaaxu, ke be danqanaaxu ga ma bono ti inke yi ! »

7 Yahaya xaranlenmon daga falle, Isa xenu sefen ɗa keeta, a gaa a maxankutunu jaman da nan ti : « Axa daga manne faayi gunnen ɗa ? Fanken gaa sokkitiɗe yonkono ba ? 8 Aayi ! Axa daga yugo yogo ya faayi dakkabanan yiraamun gaa a yi ba ? Dakkabanan yiraanrondaanon kun xa na tunkankanun ya yi de. 9 Axa daga manne xa faayi kuɗa ? *Annabinyinme ba ? Yabo, annabinyinmen ya ni. Xa, n na a ko axa da ti, Yahaya n xooru annabinyinme yi. 10 A ya xibaaren nan sefe Safandi Sennun ɗa nan ti :

“ Terinke ! N faayi in faaren denne an kaane,
a na an killen sirondi an kaane. ”9

11 « Tonɗu, n na a ko axa da : yaxare su ma *Yahaya me saara. Ken do i fi su, *Allantunkaaxun ɗa, ku beenu ga ni seron su seri maxayanqanton ɗa, kun ya n wuruginta Yahaya yi. 12 Na a wutu Yahaya kiye nan ri a wara saasa, Allantunkaaxun na i kaane ya maxa, duruxotonton ya na a

f 11.5 Yesayaahu 35.5-6 ; 42.18 ; 61.1 ; Mace 8.2

9 11.10 Malaaxi 3.1

kitta.^h ¹³ Annabi *Muusa Sariyan do annabinyinmun su, nan ri a wara Yahaya yi, i sefe Allantunkaaxun fin kanma. ¹⁴ Selli axa ga na a faamu, i ga da annabi *Hiliyaasu ke be riye fin ko, Yahaya ya ni. ¹⁵ Taro gaa sere be yi, a nan terinke de !

¹⁶ « N na ku seran danbu do ko katta me yi ? I na xoyi leminun ya yi i gaa taaxunu sangabera nja, i yogonu gaa tini kuttun da : ¹⁷ “ O da dangun tinmi axa yi, axa ma rege ! O da saja buren kara axa yi ti suugen nja, axa ma wu. ”

¹⁸ Ken ya ni, Yahaya ga ri, a ni suumini, a ma ni fo minni ji ga fe, i ti : “ Jinnan ya na a yi ! ” ¹⁹ Nke be ga ni *Seren Renmen nja, n ga ri, n gaa yigeene, n gaa minni, axa ti : “ Ke yugo menjanjun ga ni *sagalliragaan do golliburijanaan ya yi, yiganfaren do minnanfaren ya ni. ”ⁱ Xa Alla fontuwaaxu gaa riini saare ti gollu be, a telejontaaxun bangeene ti ken ya yi. »

Debu yogonu balle tuubiyen nja

(Luka 10.13-15)

²⁰ Isa ga da kaawafi xooron dabari debu be yi, a saage i jalagini na a sababun nja i ga bara tuubini. ²¹ A ti : « Bone wa an da Xoraaji ! Bone wa an da *Beeti-saayida ! Baawo kaawafiinu be ga nja axa yi, i gan nja *Sooro do *Sidooni ya yi, ganpi i da i jikkunun faraaxu, na booto xason nja yiraamu yi, na xamanxullen joxi i faton nja, ken gaa i jikkunun faraaxiyen koyini.^k ²² Tonju, n na a ko axa da ti : kiiten

^h **11.12** Fasarindaano yogonu ti : *Na a wutu Yahaya kiye nan ri a wara saasa, Allantunkaaxun gajanjeene ya, sero beenu ga ni xawuyun nja ya n gajanna.*

ⁱ **11.19** Mace 9.10

^j **11.21** *Xoraaji* : Yehuudandebe ya ni, Galiile maran nja. A na kilonu sikki me ya yi Kafarinoomu saahelin nja.

^k **11.21** Yesayaahu 23.1-18 ; Hejeqeeli 26 ; Yooweli 4.4-8 ; Amoosi 1.9-10

koota, Sooro do Sidooni, kun debu kiiten wa newono diinanta axa yi. ²³ Anken *Kafarinoomu xa, an da a sinma an wa wurugini ma kanxotten ɗa ya ba ? Aayi ! An yanqana ya ma *Jahannaba tinje ! Baawo kaawafiinu beenu ga ɗaɗi an noxon ɗa, kun gan ɗa *Sodoomu ya, a ɗi toqo bireene ma lenki.²⁴ Ken ya ni, n na a ko axa da ti : kiiten koota, Luutigankon debun kiiten wa newono diinanta an ɗa. »

Isa Faaba tiigande

(Luka 10.21-22)

²⁵ Ken bire Isa da sefen wutu nan ti : « N wa an tiigana, n Faaba, kanmun do ɗiijen Kama, an ga da ku fiinu muxundi haqilaxoorogumun do tuwaana xooron ɗa, na i tuyindi leminan lamaanun ɗa.^m ²⁶ Yabo, n Faaba, ke moxo ya n lija an da. ²⁷ N Faaba da fo wo fo su ya kini in ɗa : sere su nta Renmen tu Faaben ga fe ; sere su xa nta Faaben tu Renmen ga fe, a do Renmen ga na a tuyindi sere be yi.

Laxafiya

²⁸ « Likken ga da axakun beenu tanpindi, axa su n telejo in ɗa, n na axa tuumandi. ²⁹ Axa duje in likken ɗa, n na axa seerandi, baawo nooxen ya ni in ɗa, n nan maxayanqanta. Ken moxo, axa yonkinun na laxafiya.ⁿ ³⁰ Yabo, n likken xote fe, a wutunden nan newu. »

^l 11.23 Yesayaahu 14.13-15 ; Jopaye 19.24-28

^m 11.25 1 Korintinko 1.17-29

ⁿ 11.29 Yirimaahu 6.16

Tuumayinkootan xibaare

(Maarika 2.23-28 ; Luka 6.1-5)

12 ¹*Tuumayinkoota yogo, Isa Alimasiwu do i xaranlenmon bogu ti yillinteenun ŋa. Dullen da a do i xaranlenmon raga. I da yillijogodo yogo fata na i tooji na i kanbu.² ²*Farisigankon ga da ken wari, i ti a da : « Terinke ! Nan golli Tuumayinkootan ŋa, a kabanten ya ni. An xaranlenmon faayi gaa a dabarini kuŋa. »³ ³A ti i da : « Tunka Daawuda ga da ke be ŋa, axa ma a xara ya ba ? Bire be dullen ga da a do i teranlenmon raga, ⁴a ro allanbatikan noxon ŋa, na *sadxanbuurun yiga. Ken buuru ken xa yigeye ma daga aken do i teranlenmo ku su da. I yigeyen daga *sadxakijandaanon baane ya da.⁵ ⁵Ma axa ma ke xa xara annabi *Muusa Sariyan ŋa nan ti sadxakijandaanon ma Tuumayinkootan daro Allanbatikaxooren noxon ŋa, sere xa nta i jalagini de ?⁶ ⁶N wa a tuyindini axa yi nan ti fo wa yere lenki, ken ga n xooro Allanbatikaxooren ŋa. ⁷Safandi Sennun ti :

“ N na hinneyen ya mulla, n nta sadaxa mulla. ”^a
 « Axa gan da ken faamu, axa nta ku sero jalagini gaaren kanma. ⁸Baawo inke be ga ni *Seren Renmen ŋa, n ya ni Tuumayinkootan kaman ŋa. »

¹ 12.1 Laayidu Fillante 23.26

² 12.2 Bakke 34.21

³ 12.4 1 Samuyeli 21.2-7 ; Sariya 24.9

⁴ 12.5 Jaatu 28.9-10

⁵ 12.7 Hoseeya 6.6

Kittikaawanten xibaare

(Maarika 3.1-6 ; Luka 6.6-11)

9 Isa giri nan daga *allanxarankan ŋa. 10 Yugu kittikaawante yogo ŋi no. Farisigankon ti Isa da : « A daganten ni na sere jaara Tuumayinkootan ŋa ba ? » I da a xanu na jalagindimaana ya kita a yi. 11 A ti i da : « Ko ni axa yi jaxanlen baane ya gaa a maxa, Tuumayinkootan ŋa ken jaxanlenme gaa xenne geden ŋa, a kanman ga nta telle a bagandi ? 12 Xoyi haadamarenme nta fasu jaxanlenme yi ? Ken kuŋa, fisirijanŋen daganten ya ni Tuumayinkootan ŋa. » 13 Ken sigira su, Isa jaabi nan ti yugo ke da : « An kitten fuutu. » A ga da i kitten fuutu baane tan, a saha nan ŋa xoyi kitti baane ke moxo. 14 Ken do i fi su, Farisigankon bogu nan daga me wari i ra gaa Isa karini moxo be.

Isa, Alla komo sugandinte

15 Isa ga da ken mugu, a daga noqu tana. A dagante, seri gabe sukke do a yi. A da jangiranten su sahandi. 16 A da a xotondi i maxa nan ti sere su n maxa a ko i ga ni ke be yi. 17 Ke su ni ya, *annabi *Yesayaahu ga da sefe be ko na tinme, a ga ti Alla ti :

18 « N ga da in kome be sugandi, a faayi,
N da a ya xanu na a sugandi,
Ma in ga ri in *Fanka Sennen ro a yi,
A na telegontaaxun fin tuyindi xabiilan su yi.

19 A do sere nta fanqene ;
A do sere nta manqanŋa ;
Seren nta a xanne mukku do beddun ŋa.

20 A nta sokkitin ŋaaninte xosono ;

A nta nooma tiidinte karini, ma telenontaaxun ga n sabati.

☞²¹ Xabiilan su na i jikken roono a ya yi. »^r

Isa do Ibiliisa xibaare

(Maarika 3.22-30 ; Luka 11.14-23)

☞²² Ken falle, i do jinnagume yogo ri katta Isa yi, a finkinten ya ni, a muumunten xa ya ni. Isa da a jaara ma a gaa fo walla nan sefe. ☞²³ Ken da jaman su kaawafi moxoburu, i ti : « Eh ! Xori ke feti Daawuda renme ke ya yi de ? » ☞²⁴ Farisigankon ga da ken mugu, i ti : « He, a na jinnanun xatana ti *Ibiliisa toxon ya yi sa, aken be ga ni jinnanxirisen ŋa ! »^s

☞²⁵ Isa ga da ken tu, a ti i da : « Tunkaaxu wo tunkaaxu ga taxandi, tunkaaxun bono. Debe wo debe ma ka wo ka ga taxandi, ken nta sabatini. ☞²⁶ Ken moxo baane ya ni, *Ibiliisa gaa Ibiliisa xatana, a da du taxandi ; a sabatini kan moxo yi ? ☞²⁷ Selli inke gaa jinnanun xatana ti Ibiliisa toxon ya yi, axa xaranlenmon xa na i xatana ti ko toxo yi ? I yinmenu na axa kiiti kuŋa. ☞²⁸ Xa selli in gaa jinnanun xatana ti Alla Fanka Sennen ya yi, ken wa a koyini ti *Allantunkaaxun joofe axa yi.

☞²⁹ « Ko n katta roono Ibiliisa me senbente kan ŋa, an gaa a karana, na a ni an ma joŋa a yinme ya ragana na a yetu fina ? An ga na a yetu ya ni, ken bire, an na a kan kara pewu.

☞³⁰ Sere wo sere ga feti in xana, a kapa in xonnon ya yi ; sere wo sere ga nta in deemana kafumandini, sanqindaanan ya ni. ☞³¹ Ke ya saabuda, n gaa tini axa da : seren ga na yango do toxonbononde su ŋa Alla yi, a ra wa a xafarini nan yanpa

^r 12.18-21 Yesayaahu 42.1-4

^s 12.24 Mace 10.25

a yi. Xa, seren ga na Fanka Sennen toxon bonondi, Alla nta ken xafarini abada. ³² Sere xa be ga na diganbure ko Seren Renmen da, ken wa xafarini ; xa sere be ga na diganbure ko Fanka Sennen da, ken nta xafarini abada.

Sefen do janniye

(Luka 6.43-45)

³³ « Yitte be sahanen ga ni, a ya renmen nan siroono ; yitte xa be jangiranten ga ni, a renmen nta siroono. Yitten tuyini ti i renmen ya yi. ³⁴ Ku kooson soxoodinu ku ! Axa maƙa ! Axa katta fo sire koono kan moxo ? Ke be gaa seren sondomen ƙa, ken ya na an raƙen ƙa. ³⁵ Seri siren gollu xalasinten gilli a sondon xalasinten ya yi ; seri buren xa gollu buren gilli a sondon buren ya yi. ³⁶ Tonƙu, n na a ko axa da ti : Seren ga da diganxafu su ko, kiiten koota, Alla wa an tirindini a yi. ³⁷ Alla na an kiitini ti an yinme digan koninton ya yi, ma an na kisi, ma an na toxi. »

Taagumansen dabariye

(Maarika 8.11-12 ; Luka 11.29-32)

³⁸ Ken falle, *sariyanxaranmoxonun do Farisigankon yogonu ti Isa da : « Xaranmoxo, taagumanse koyi o yi ! »
³⁹ A ti i da : « Axakun seran danbu, axa bononton ni de ! Ku laayidu bonondaano ku. Axakun ya na inke tirindini taagumanse yi ? Annabi *Yuunusu xalle ke ma wase taagumanse yi gani ? ⁴⁰ Yuunusu ga da kiyu ku sikki do wuru ku sikki ƙa geeji nexe xooren noxon ƙa moxo ke be,^t Seren Renmen xa na kiyu sikki do wuru sikki ƙaana niijen wure

^t 12.40 Yuunusu 2.1

kundun ya yi. ⁴¹ Kiiten koota, Niniwenko^u wa gilli na axakun soxoodi buru jalagi, baawo ikun ga da Yuunusu gangunden mugu, i tuubi. Ke be gaa yere lenki, ken nan xooru Yuunusu yi ! ⁴² Kiiten koota, banboxu jamaanen tunkanyaxaren xa wa gilli na ke soxoodi bure jalagi, baawo a giri ma duna yinmen ya yi, nan ri Tunka Sulemaanu fontuwaaxun terinka.^w Ke be gaa yere lenki, ken nan xooru Tunka Sulemaanu yi ! »

Jinnan saagaye

(Luka 11.24-26)

⁴³ Isa jaabi nan ti i da : « Jinnan ga na bogu seren ŋa, a yaalana do gunjuran ya yi, na tuumara muuru, xa a nta a kitta. ⁴⁴ Ken falle a na ti : “ Dugu, n nan saage katta in konpen ŋa. ” A ga na ni riini, a na a duuron ni, a sellanten gemunte. ⁴⁵ Ken bire, a na daga jinnanu ŋeri tana muuru, kun ga n bura aken yinme yi, a do i na ri, i na ŋa konpe ke yi. A toqo ken moxo ya yi keeta ; a lagarun wa tallan bonno. Ke soxoodi bure xa na kundun ya yi. »

Isa ma do a kaadunko

(Maarika 3.31-35 ; Luka 8.19-21)

⁴⁶ Isa gaa finna sefene jaman da, ma a ma do a waaxinun faayi ku sikki fonlaqen ŋa, i gaa a mulla nan sefe a da. ⁴⁷ {Yogo xosi i xanne toxo a da ti : « An ma do an waaxinun faayi sikki fonlaqen ŋa de ! I wa a mulla nan sefe an da. »}^x

^u **12.41** *Niniwenko* : Niniwe ni Hasuura tunkaaxun debi xooen ya yi, a jaman gaben ŋi, sondonburu ya n ŋi, i toonanjunden ŋi ga kasafo ma Tunka Duumanten gaa annabi Yuunusu xayini i ya na i gongo. Ken ga ŋa, i tuubi nan saage i falle yi. Tunka Duumanten yanpa i maxa (Yuunusu 3.10).

^w **12.42** 1 Tunkanyugu 10.1-13 ; 2 Xibaaru 9.1-12

^x **12.47** Ke aaye nta kittidunsafandi xaso yogonu yi.

48 Isa jaabi nan ti a kaman da : « Ko do ko ni in ma do in waaxinun ŋa ? » 49 A koore katta i xaranlenmon ŋa, a ti : « N ma do in waaxinun faayi. 50 Sere be gaa in Faaba kallanken sagon dabarini, ken ya ni in ma ; ken ya ni in maaren yugo ; ken ya ni in maaren yaxare. »

13 1 Ken koota su yi, Isa Alimasiwu giri kan ŋa nan daga taaxu Galiile xaraanxannen ŋa, kuudo nan xaranŋundindi. 2 Jama xoore da me ni a kaaron ŋa, ma a gaa gilli nan ro fuuren noxon ŋa nan taaxu. Jaman wa sikki doŋan ŋa.

Soxoodi sanqinten masayila

(Maarika 4.1-9 ; Luka 8.4-8)

3 Isa da fo gabe tuyindi i ya ti *masayilanun ya yi. A ti i da : « Xa terinke ! Soxaana yogo daga i ten sanqi. 4 A gaa sanqindini, soxoodin yogo yere killinxannen ŋa. Yeliŋun ga ri, i da i sagara na i toni. 5 Fo yere gidinnoqun ŋa. Kun funtiyen jawo, baawo doori gabe nta no. 6 Xa, kiyen tewoyen da i xurumindi, baawo i niimun ma katu laatono. 7 Soxoodinu yogonu yere saasinbadagun noxon ŋa. Badagun ga xooro, i da i bitta. 8 I yogonu yere soxoniiŋa siren ŋa, i bogu nan xooro, noqu yogo da i me tanjikke bagandi ; noqu, tandunme ; noqu, kame. 9 Taro ga sere be yi, a nan terinke de ! »

Isa masayilanun koni yinme

(Maarika 4.10-12 ; Luka 8.9-10)

10 Xaranlenmon tinko Isa yi nan ti a da : « Manne saabuda an gaa sefene seron danŋa ti masayilanun ya yi ? »

† 13.1 Maarika 2.1

11 A jaabi nan ti i da : « *Allantunkaaxun gundon tuwaaxun
 kini axakun ya yi, xa a ma kini kuttun ɗa, 12 baawo fo gaa
 sere be maxa, fo ga na kafi a yi, a jiidini ya, a na gabo.
 Xa, fo gabe ga nta sere be maxa, hari fonne ke be gaa a
 kaman maxa, a boosini a yi ya. 13 Ken ya saabuda, n gaa
 sefene i danɗa ti masayilanun ɗa, baawo yaaxon wa i ya, xa
 i nta warini ; tarun wa i ya, xa i nta mugini, i nta faamini.
 14 Kundu ya ni, annabi *Yesayaahu ga da xayifaaraaxu be
 dabari, a na tinme i da, a ga ti Alla ti :

“ Tarun wa axa yi, axa gaa terinkene de, xa axa nta
 mugini,
 yaaxon wa axa yi, axa gaa faayindini, xa axa nta
 warini.

15 Baawo ke jama sandomun beexi ya,
 i tarun suti, i yaaxon finki,
 kuudo i yaaxon nan maxa wari,
 i tarun nan maxa mugini,
 i sandomun nan maxa faami.
 Ken ga n maxa fe, i na i du rasaaga,
 n na i sahandi. ” »^a

16 Isa jaabi nan ti i faarun da : « Ganta axakun,
 wulluligontaaxun wa axa da, baawo axa wa warini, axa wa
 mugini. 17 Tonɗu, n na a ko axa da : axa ga da ke be wari,
 *annabinyinmen gaben do seri teleɗonten gaben da a xanu
 na a me wari, xa i ma a wari ; i da a xanu na a me mugu, xa i
 ma a mugu.^b

^a 13.14-15 Yesayaahu 6.9-10

^b 13.17 1 Piyeeri 1.10-12

Soxoodi sanqinten masayilan fasare

(Maarika 4.13-20 ; Luka 8.11-15)

18 « Xa, axakun na soxoodi sanqaanan masayilan fasaren terinka. 19 Seren ga na Allantunkaaxun xibaaren mugu, a ga ma ro a yi, Ibiliisa na ri a xiili bakka a sondomen ŋa. Ken ni soxoodi ke be ga yere killinxannen ŋa ya. 20 “ Gidinnoqu ke soxoodinu ” : ken ni sere ke be ga n jewu Alla Digaamen mukku ya nan duje a yi ti jaxaliye yi. 21 Xa, a xa ra nta sabatini, baawo ŋiime nta a yi. Xotoye ma toora ga na a kita do Alla Digaamen ŋa, danqanaaxun na xosi duguta a yi. 22 Sere ke xa be gaa Alla Digaamen mukku, a ra ga nta a gollen dabarini dunadunhanminun do naaburun xannaaxun jaaraben saabuda, ken kaman xa ni saasinbadagu ku soxoodinun ya, a nta funsunu. 23 Sere ke be gaa Alla Digaamen mukku na a faamu nan golli ti a yi, ken ni soxojiina sire ke soxoodinun ya, a ga siro. Noqu yogo da i me tanjikke bagandi, noqu tandunme, noqu kame. »

Sangangen masayila

24 Isa da masayila tana ko i da nan ti : « Allantunkaaxun gaa xoyi ke be : a wa xoyi sere yogo ga da i ten tifi ti yillinsoxoodi siren ŋa ; 25 wuron kaanana, seron gaa xenqene, ken sere xonnen daga a ten ŋa na sangangen soxoodin sanqi a yi na i falle koyi. 26 Yillen ga bogu bire be nan kare, sangangen xa bange. 27 Teegumen gollinŋaananon ri katta a yi nan ti : “ O yinmanke, an ma soxoodi siren ya tifi an te ke yi gani ? Ke sangange xa giri ti minna yi kuŋa ? ” 28 A ti i da : “ Xonne yogo ya gollen ni ken ŋa. ” Gollinŋaananon ti kuŋa : “ O n daga a soxo ba ? ” 29 A ti : “ Aayi, baawo in wa kanna axa n maxa yillen kari do a batten ŋa. 30 Xa da a

wara i su nan moyi doome. Fate biren ɗa, n na ti fataanon na sangange ke fina fata na a ro me kanma i na a buyi. Ken bire i na yillen xa fata na a ro in maran ɗa. ” »

Dindifunsen masayilan do buukaadon masayila

(Maarika 4.30-32 ; Luka 13.18-19)

³¹ Isa da ke masayila xa ko i da nan ti : « Allantunkaaxun gaa xoyi ke be : a na xoyi dindifunsen ya, yogo ga da a tifi.

³² Dindifunsen xa ya ni funsun su fo roxen ɗa, xa a ga na funti, a ya n xooro yitten su yi ; a wa xoorono ma yeligin ga ri i sonkon dabari a kingun kanma. »

³³ ^c Isa da masayila tana ko i da ti : « Allantunkaaxun gaa xoyi ke be : a na xo *lewiirin ya yi, yaxaren ga na a fonne ro farijura xootinten gaben ɗa, a su gaa buukunu. »

Isa masayilanun koni yinme

(Maarika 4.33-34)

³⁴ Isa da ke su masayilanman ya ko jaman da. A ma ni fo wo fo koono i da masayilan ya ga fe. ³⁵ Ke su ni ya, annabinyinmen ga da sefe be ko na tinme, a ga ti Alla ti :

« Ma in ga ri sefe ti masayilanun ɗa.

Fi muxunto be ga ɗaɗi gelli duna jopaadun ɗa, ma in ga da i bangandi. »^d

Sangangen masayilan fasare

³⁶ Ken falle, Isa giri jaman ɗa, nan daga kan ɗa. A xaranlenmon tinko a yi nan ti a da : « Sangange ke masayila

^c 13.33 Luka 13.20-21

^d 13.35 Jabuuri 78.2

fasari o da. » ³⁷ A ti i da : « Ke be ga da yillen tifi, ken ni inke ya yi, Seren Renme ; ³⁸ duna ya ni te ke yi ; soxoodi sire ke ni Allantunkaaxun renmun ya yi ; sangange ke soxoodi, ken ni seyitanlenmun ya yi ; ³⁹ xonne ke be ga da sangangen tifi, ken ni *Ibiliisa ya yi ; fate biren ni duna lagaren ya yi ; fataano, kun ni maliikanun ya yi. ⁴⁰ Seron gaa sangangen kapa me yi na a buyi moxo be yi de, duna lagaren xa jaana ken moxo ya yi. ⁴¹ *Seren Renmen wa i maliikanun naamarini. Fo wo fo ga ni seron ya falle koyini tonɗun ɗa, do fo wo fo ga ni fo buru jaɗiini ya, i wa a su xoorono na i bagandi a tunkaaxun noxon ɗa. ⁴² I na i fitta Jahannaba yinbinkuman noxon ɗa. Ken noqu ya ni, i gaa wuunu ma i ga giige. ⁴³ Ken koota, seri telegonton wa nelungene i faaba tunkaaxun noxon ɗa xoyi kiye.^e Ken kuɗa, taro ga sere be yi, a nan terinke de ! »

Masayilanun sikki konɗe Allantunkaaxun kanma

⁴⁴ « Allantunkaaxun gaa xoyi ke be : a na xoyi naaburu bulunten ya yi, a gaa soxanten ɗa. Sere yogo daga ware a yi, a yilla a saagana i batten ɗa. A naxalinta xooren ga ri ; fo wo fo gaa a maxa, a da a su gaaga na soxante ke xobo.

⁴⁵ « Allantunkaaxun gaa xoyi ke be : a na xoyi jula be ga ni xaɗaxobeene ya, ⁴⁶ a ga da xaɗi kallanken wari, a daga, fo wo fo ga ni a maxa, a da a su gaaga nan ri a jonkon ro xaɗa kallanke ke yi.

⁴⁷ « Allantunkaaxun gaa xoyi ke be xadi : a na xoyi tangaana be ga da i jalan fitta geeji noxon ɗa ya, a ga fogu nexen xabiila ke su yi. ⁴⁸ A fogu falle, i na a segendi na a wara doɗan ɗa, ken falle i na taaxu na fo sirun sagara roono

^e 13.43 Danjeeli 12.3

kanden ɲa, na fo burun fitta. ⁴⁹ Duna lagaren xa ɲaana ken moxo ya yi : maliikanun wa riini fo sirun do fo burun fata bakka me yi ; ⁵⁰ i na fo burun fitta Jahannaba yinbinkuman noxon ɲa. Ken noqu ya ni, i gaa wuunu ma i ga giige. »

Fo kurunban do fo xasen masayila

⁵¹ Isa ti i faarun da : « Axa da ke su faamu ba ? » I ti : « Yabo, o da a su faamu ! » ⁵² Ken kuɲa, a ti i da : « Ke moxo baane ya ni, *Sariyanxaranmoxo su, an ga katu ɲaana Allantunkaaxun xaranlenman ɲa, an na xoyi kaagume be gaa wutundini i naaburu xasen do i naaburu kurunban ya yi. »

Nasaaranko danqanaaxuyinbalaaxu

(Maarika 6.1-6 ; Luka 4.16-30)

⁵³ Isa ga duguta masayilakonɲen ɲa bire be, a giri no. ⁵⁴ A ga kije i kaara, a saage seron xarandundini i yinmenu *allanxarankan noxon ɲa. Ken da i kaarankon kaawafi, i ti : « Ke da ke tuwaaxu xoore do ke kaawafi kita minna yi ? ⁵⁵ Sakkanlenme ke ya fe gani ? Mariyaamu renme ke ya fe ? Aken ya waaxinu feti *Yaaxuba do Yuusufu yi ba, a do Simoona do *Yehuuda ?^f ⁵⁶ A waaxi yaxarun su nta o maxa yere ya yi gani ? Ku fiinu su giri a da ti minna yi kuɲa ? » ⁵⁷ Ke ya n da i kaba toɲondini ti Isa yi. A ti i da kuɲa : « Annabinyinmen ma roxe noqu su yi abada, ma a yinme saaredeben do a kan noxon baane. »^g ⁵⁸ Isa ma kaawafi gabe dabari non ɲa i danqanaaxuyinbalaaxun saabuda.

^f 13.55 Yohanna 6.42

^g 13.57 Luka 4.24 ; Yohanna 4.44

Annabi Yahaya faatiyen xibaare

(Maarika 6.14-29 ; Luka 9.7-9)

14 ¹ Ken waxati ya ni, tunka *Heroodi ga da Isa Alimasiiwu toxon mugu, ² a ti i komon da : « Ke yugo ni annabi *Yahaya ya yi de ! A wundi bakka furun naxan ja. Ken ya n sigi a ra gaa ku kaawafi xooro dabarini. »

³ - ⁵ Ke Yahaya kundu, *annabinyinmen ya ni. Heroodi da i waaxi *Filipu yaqen ya yaxi. Yaxare ke toxon ni *Heroodiya. Yahaya ti : « An waaxin yaqen yaxiyen ma daga an danja. » Heroodi ji a mulla na Yahaya faatindi, xa a kanu, baawo jaman ken maxa, Yahaya ni annabinyinmen ya yi. Heroodi da a raga, na surunmun ro a yi, na a ro kason ja.

⁶ Heroodi saareyen siinan yilleyen sange ga kije, Heroodiya ren yaxaren rege jaman da, ken lijo Heroodi da moxosiri ⁷ ma a gaa kunana ti : « An ga ti fo wo fo, n wa a jaana an da. » ⁸ Saaxen da a jonqi ti a nan ti : « Ayiwa, Yahaya yinkollan kini in ja lafan kanma yere yi. » ⁹ Ke sefe da tunkanyugon sunondi, xa a ga kuna jama ke be jon ja, a ti i na a kini a yi. ¹⁰ I xosi daga Yahaya yinmen kutu kason ja. ¹¹ I do a ri lafan kanma na a kini yaxanne ke yi, a daga a kini i ma yi. ¹² Yahaya xaranlenmon ri a furen wutu na a firindi, ken falle i daga a ko Isa da.

Wujunun karagi yugon yigandinde

(Maarika 6.30-44 ; Luka 9.10-17 ; Yohanna 6.1-14)

¹³ Isa ga da ke xibaare mugu, a ro fuuren ja nan daga noqu xiidinte yi, a baane. Jaman ga da Isa dagayen mugu, i giri do kaaran su yi, nan daga i tan ja do a batte. ¹⁴ A gaa bakka fuuren ja, a yaaxen wa jama xooron ja ; a hinne i ya na be su watten jaara. ¹⁵ Futuron ga kije, xaranlenmon

tinko a yi nan ti a da : « Yere ni gunjuran ya yi, wuron xa faayi ga ro. An nta jaman walla i n daga yigandimuuri do debun ɗa. » ¹⁶ Xa Isa jaabi nan ti i da : « A ma kije i nan daga : axa yinme na yigande kini i ya ke ! » ¹⁷ I ti a da kuɗa : « Fo wo fo nta oku maxa yere noqu, a ga ma ɗa ku buuruyinmu karagi do ku nexenlenmu filli ya yi. » ¹⁸ Isa jaabi nan ti : « Xa da i riiti katta in ɗa. » ¹⁹ A ti jaman nan taaxu sokken kanma. A da buuruyinmu ku karagi do nexenlenmu ku filli wutu na i dellen wutu kanmun ɗa na Alla tiiga, ken falle na buuru ku xoso na i kini xaranlenmon ɗa, i da i taxandi jaman ɗa. ²⁰ A su yige nan fogu. Kutte be ga toxo, faarun ga da i kafu me yi, i gemu kanda fakko tanmi do fillo.^h ²¹ Wujunu karagi yugo me xa ya n yige de, yaxaren do leminen taqen nta ken ɗa.

Isa tereye jin kanma

(Maarika 6.45-52 ; Yohanna 6.15-21)

²² Ken noqu su, Isa da i xaranlenmon rondi fuuren ɗa ti i nan ware i kaane katta waxen ɗa, saado a gaa yanpana jaman maxa. ²³ A ga yanpa jaman maxa, a baane sege giden kanma na Alla batu. Wuron da a baane ya ni no. ²⁴ Ken da a ni fuuren ken do bologaanen naxan laato, a do fanka xoore wa genme ; telleqi xoore wa a kanma na a lipa. ²⁵ Katta lafajiri, Isa tere katta i ya jin kanma. ²⁶ I yaaxen gaa a yi terene jin kanma, i haqilun bono. Kannen maxa, i xaaru, i ti : « Jinnan ya ni ! » ²⁷ Xa Isa jewo sefene i da nan ti : « Xa da axa haqilun taaxundi, axa maxa kanu ; nke ya ni ! » ²⁸ Piyeeri telenjo a yi nan ti a da : « O yinmanke, an ya ga ni, naamariyen kini in ɗa, n nan ri katta an ɗa jin

^h 14.20 2 Tunkanyugu 4.42-44

kanma. » ²⁹ Isa jaabi nan ti a da : « Li ke ! » Piyeeri yanqa bakka fuuren ŋa, nan tere katta Isa yi jin kanma. ³⁰ Xa, a ga da fanken kasafoyen tu, a kanu ; a toxo yanqana jin ŋa, a xaaru : « N Kama, n kisi ! » ³¹ Ken sigira su, Isa da i sooxen fuutu katta a yi na a raga nan ti a da : « An danqanaaxu nan roxa. An sikka manne yi ? » ³² I ga ro fuuren ŋa bire be, fanken sigi. ³³ Ku be gaa fuuren ŋa, i da du maxayanqa a da nan ti : « Tongun-tonɗun, *Allanlenmen ya ni an ŋa. »

Watunton sahande Gensereeti maran ŋa

(Maarika 6.53-56)

³⁴ Isa do faarun kare falle, i sege katta *Gensereeti maran ŋa. ³⁵ Doononkon da a tu ; i da a riyen tuyindi do jamaanen noqun su yi ; i do watunton su ri katta a yi. ³⁶ I da a muuru a maxa nan ti a nan duje i n kati hari a dorokokanpen ken ŋa tan. Sere wo sere ga kati a dorokokanpen ŋa, a kaman saha.

Isa Alimasiwu digaamuye laada xason kanma

(Maarika 7.1-13 ; Luka 11.38)

15 ¹ Koota yogo yi, *Farisigankon do *sariyan-xaranmoxonun giri *Yerusalaamu nan ri katta Isa Alimasiwu yi na a tirindi ti : ² « Manne saabuda an xaranlenmon gaa ganninkon laadanun bonondini ? I ga na ni yigene, i ga nta i kittun senondini xoyi o laadan ga da a ko moxo be. » ³ Isa jaabi nan ti i da : « Axakun xa, manne ni axa gaa Alla ŋaamarindixannun sedde axa laadanun da ? ⁴ Alla ken xa ti ya :

“ An ma do an faaba daro. ”ⁱ

« A yille tini :

ⁱ 15.4 Bakke 20.12 ; Laayidu Fillante 5.16

“ Sere be nda i ma walla ma i faaba langa, a kanman nan kara. ”^j

5 « Xa, axakun ti : “ Sere be ga na ti i ma walla i faaba danja : ‘ N ra gaa an deemana ti fo be yi, n da a kini Alla yi ’ ”, 6 axa ti ken kaman saaraanon haqenntaxa a yi. Ken ja, axa da Alla Digaamen wara axa laadanun ya da. 7 Ku munaafaxinu ku ! Tonjon ya ni annabi *Yesayaahu maxa mene, a ga sefe axa fin kanma nan ti Alla ti :

8 “ Ke jama na in darono ti i raqun ya yi, xa i sondomun nan laatu in ja buru.

9 I na in batta xafu ya yi, baawo i gaa fo wo fo xaranjundini, a su ni seron ya fi dabarinto yi. ” »^k

Seren mexende

(Maarika 7.14-23)

10 Ken falle, Isa da jaman xiri nan ti i da : « Xa da in terinka, axa na faami. 11 Ke be gaa roono raqen ja, ken nta sere sobindini de ! Ke be gaa bakka raqen ja, ken ya na seren sobindini. » 12 Isa ga da ke sefe ko, a xaranlenmon tinko a yi, nan ti a da : « An ma a tu ti anke sefe digi Farisigankon ja gani ? » 13 Isa jaabi nan ti : « N Faaba kallanken yinme ya ga ma yitte su lori, ken lagarini doofene ya. 14 Xa da i wara, finkinta duurun ya ni i gaa me geesunu. Finkinton kun xa me geesunde, i su lagarini wareene gunban ja ya. » 15 Piyeeri ti Isa da : « Anke *masayila wure ko o da. » 16 Isa jaabi nan ti : « Hari sa keti haqile nta axa yi gani ? 17 Fo wo fo gaa roono seren raqen ja, a kijene a noxon ja ya ; ken falle, a na ja mexe yi nan fitte. Axa ma ken tu ya ? 18 Xa fo

^j 15.4 Bakke 21.17 ; Sariya 20.9

^k 15.9 Yesayaahu 29.13

be gaa bakka raqen ɗa, ken gilli sondomen ya yi, ken ya na seren sobindini. ¹⁹ Fo be gaa bakka sondomen ɗa, ken ga ni xoyi : sinmayi buren do serikalle, sunkande, jeeniye, a do fayiye, ken do seedanjuuraaxu, do laxaranburaaxu, ²⁰ ku ya na seren sobindini. *Xa, nan yige an ma an kittun wanqi, ken nta sere sobindini. »*

Kanaananka yaxaren tonɗiye

(Maarika 7.24-30)

²¹ Isa ga giri no, a daga *Sooro do *Sidooni maran ɗa.¹
²² Ken da Kanaananka^m yaxare yogo ji no, a ga da Isa wari, a toxo xaarunu, a gaa tini : « Kamanyugo, Daawuda renme,ⁿ hinne in ɗa ! Jinnan diginten wa in ren yaxaren ɗa. » ²³ *Xa, Isa ma sefe a da. Ken falle a xaranlenmon tinko a yi nan ti a da : « A xata yillene, baawo a do xaaruyen wa do o batten ɗa. »* ²⁴ *Isa da i jaabi nan ti : « Alla ma in xayi katta sere tana su yi, a ga ma ɗa *Banisirayilaganko jaxanlen sankunton ya yi. »¹* ²⁵ *Xa yaxaren ri tusi Isa wure nan ti a da : « Kamanyugo, n deema ! »* ²⁶ *Isa jaabi nan ti a da : « Na seranlenmun yiganden fitta wullunlenmun wure, ken ma siro de. »* ²⁷ *Xa yaxaren ti : « An da tonɗu ko kamanyugo, ken yinme ya ni mene, wullunlenmen kaman ga na ji yigene ya ni, a xa gaa fo yerenton sagarana. »* ²⁸ *A ga da kundu ko, Isa jaabi nan ti a da : « Yaxare ke, an danqanaaxun xooren ni koyi ! An muurifon nan ɗanji an da. » Ken sigira su, a ren yaxaren saha.*

¹ **15.21** Mace 11.21

^m **15.22** *Kanaananka* : Munubattaano be ga ji ke mara yi ya saado Isirayilagankon gaa riini, kun ya do i jamaanen toxo ni *Kanaana* yi.

ⁿ **15.22** Mace 9.27

¹ **15.24** Mace 10.5-6

Jangiranton sahandiye

²⁹ Isa ga giri no, a daga *Galiile jin xannen ɗa. A sege giden kanma nan taaxu. ³⁰ Jama xooru gabe toxo riini katta a yi ; i do jangiranten moxonman su ri katta Isa yi : jogooninto, finkinto, muruxunto, muumunto, a da a su jaara. ³¹ Ken da jaman kaawafi. I yaaxen wa muumunton ɗa i gaa sefene, ken do jangiranten su ga saha. Jaman ti : « Tiigayen wa Banisirayila Alla danja. »

Wujunun naxati seren yigandinde

(Maarika 8.1-10)

³² Isa da i xaranlenmon xiri nan ti i da : « Ke jama hinneyen wa in ɗa buru ! I bita sikkani ya faayi lenki i gaa do in ɗa, i ma hari baane yiga. N nta a mulla i n daga i ga ma yige ke, dullen nan maxa i xoso, i gaa kutiini killen ɗa. » ³³ Xaranlenmon ti a da : « Ke gunjura, o na buuru bakka minna yi na ke me jama xoore yigandi ? » ³⁴ Isa da i tirindi nan ti : « Buuruyinmu manime na axa maxa ? » I ti : « Neru, a do pexenlen lamaanu. »

³⁵ Isa da jaman jaamari ti a su nan taaxu niijen ɗa. ³⁶ A da buuruyinmu ku ɗeri do pexenlenmu ku wutu. A ga duguta Alla tiigayen ɗa, a da i xoso-xoso na i kini xaranlenmon ɗa, i da i kini jaman ɗa. ³⁷ A su yige nan fogu. Faarun do buru dunɗe ke kутten saage katta Isa yi. Kun dunɗu xa gemu kanda fakko ɗeri. ³⁸ Wujunu naxati sere ya n yige xa de, yaxaren do leminen taqe nta ken ɗa.

³⁹ Ken falle, Isa yanpa jaman maxa. A yinme ro fuuren ɗa nan daga Magadaana^ɗ niijen ɗa.

^ɗ 15.39 *Magadaana* : Ken ni mara ya, a gaa Galiile xaaren maran kinxennan ɗa.

Waxatinun taagumanse

(Maarika 8.11-13 ; Luka 12.54-56)

16 ¹ Ken falle, *Farisigankon do *Saduukagankon wa a mulla na Isa Alimasiwu xenpe. I tinko a yi na a tirindi ti : « Taagumanse dabari o jon ŋa, fi be gaa a koyini o yi nan ti Alla ya n da an xayı. »^o ² Isa jaabi nan ti i da : « {Kiyen ga na ŋi deerin-deerini, axa na ti lenki wuron wa lijoono, baawo kanmun dunben ya ni. ³ Kiyen finna bogunte suxuban xa yi, kanmun ga na dunbu xoyi fore, axa na ti lenki kiye nta lijoono. Axa ga na kanmun faayi, axa wa waxatin moxon tuunu. Fiinu beenu gaa a kanma nan ŋa, axa nta a tu i yillen gaa karene ti ke be yi. Ken ni kan moxo ? }^p ⁴ Axakun seran danbu, axa bononton ni de ! Ku laayidu bonondaano ku. Axakun ya na inke tirindini taagumanse yi ? Annabi *Yuunusu xalle ke ma wase taagumanse yi gani ? »^q Isa ga da kundu ko, a bogu i noxon ŋa nan daga.

Diinanyinmankon lewiiri

(Maarika 8.14-21)

⁵ Xaranlenmon ga da fanŋen kutu, jaxa i mungu na silifanda wutu. ⁶ I ga kare, Isa ti i da : « Xa da du koroosi Farisigankon do Saduukagankon *lewiirin ŋa de ! » ⁷ A ga da ke ko, xaranlenmon ti me da : « O do buuru ga ma ri ya ni. » ⁸ Isa da i sinmayen tu. A ti i da : « Axa danqanaaxun roxen ni koyi ! Manne ni axa gaa a sinmana nan ti axa do buuru ga ma ri ya n sigi inke ga da ke sefe ko ? ⁹ Axa ma faami harisa ? Axa sinme de, buuruyinmu karagi ga da

^o 16.1 Mace 12.38

^p 16.2-3 Ku aayu filli nta kittidunsafandi xaso yogonu yi.

^q 16.4 Yuunusu 2.1 ; Mace 12.39-40

wujunu karagi sere baga moxo be. Ken koota, kanda fakko manime n toxo ?^r 10 Axa sinme do koota be buuruyinmu periga da wujunu naxati sere baga. Ken koota xa yi, kanda fakko manime n toxo ?^s 11 N ga ti axa na du koroosi Farisigankon do Saduukagankon lewiirin ŋa, axa ma a faamu nan ti in nta do buuru be gaa yigeene gani ? » 12 Ken bire ya ni, faarun ga da a faamu nan ti Isa nta do lewiiri be gaa roono buurun ŋa. A ti i na du koroosi Farisigankon do saduukagankon xaranŋundun ya yi.

Isa Alimasiwunnaaxu

(Maarika 8.27-30 ; Luka 9.18-21)

13 Ken falle, Isa kije *Kesaariye-filipo piijen ŋa. A da i xaranlenmon tirindi ti : « Nke be ga ni *Seren Renmen ŋa, seron maxa, nke ni manne yi de ? » 14 I da a jaabi nan ti : « Yogonu maxa, annabi *Yahaya ya ni an ŋa. Yogonu xa maxa, annabi *Hiliyaasu ya ni an ŋa. Yogonu maxa xadi, annabi *Yirimaahu ya ni an ŋa, walla *annabinyinme tana xa. » 15 Isa jaabi nan ti i da : « Axakun yinme maxa, nke ni manne yi de ? » 16 Simoona Piyeeri ti : « *Kisindaana ke ya ni an ŋa, Alla ŋalinten duran Renme. » 17 Ken sigira Isa jaabi nan ti a da : « Simoona, Yohanna renme, wullulijonten ya ni an ŋa, baawo haadamarenme ma ke tuyindi an ŋa ; n Faaba kallanken ya n da ke tuyindi an ŋa. 18 Nke wa tini an da Piyeeri, ken wure ga ni “Gidindunga”, n gaa riini in jaman taaxundi gidindunga ke be kanma.^t Kallen do i kame senbentaaxu, a ra nta hari baane bakka a maxa. 19 N na *Allantunkaaxun xarinlenmun ro an kitten ŋa : an ga na ke

^r 16.9 Mace 14.15-21

^s 16.10 Mace 15.32-38

^t 16.18 Yefeesinko 2.20

be kaba duna yi, ken kabanten ya ni Alla noqun ɗa ; an ga na ke be denindi duna yi, ken daganten ya ni Alla noqun ɗa. »^u

✠²⁰ Isa da i xaranlenmon kaba a tuyindini seron ɗa ti ike ya ni Kisindaana ke yi.

Isa faatiyen do a wundiye

(Maarika 8.31-9.1 ; Luka 9.22-27)

✠²¹ Gelli ken waxati, Isa xenu a xurandini i xaranlenmon da nan ti : « Waajibin ya ni, n nan daga *Yerusalaamu yi, xirisun do *sadoxakijandaananyinmankon do *sariyanxaranmoxonun na in yonkin tooro siri na in kari. N kallen bita sikka, n na wundi. » ✠²² Isa ga da ke ko, Piyeeri do a senbe na a kuralli nan ti a da : « N Kama, Alla gan na an kisi ken ɗa, ken nta jaana an ɗa abada ! » ✠²³ Isa tiirinbe katta Piyeeri yi nan ti a da : « Laato bakka in ɗa, ke *Ibiliisa ke ! An na in da besenxonne ya yi. Anken yaaxe nta Alla lijun ɗa ; an yaaxen na seron ya lijun ɗa. » ✠²⁴ Ken falle, Isa jaabi nan ti i xaranlenmon da : « Sere be gaa a mulla nan sukke do in ɗa, an nan kaari an yinme yi, na an *sallibinsollen wutu do du yi, an na sukke do in ɗa. » ✠²⁵ Baawo sere wo sere gaa a mulla na i yonkin ya kisi, a wa bonno. Sere wo sere xa yonkin ga bono do inke ya batten ɗa, an wa a kitana. ✠²⁶ Sere be ga na duna muuman su kita tono, an yonkin ga bono, ken tono da manne siro an ɗa ? Sere ra nta fo wo fo jaana ke duna, ken ra gaa a yonkin maxawasana. ✠²⁷ Ken ya ni, Seren Renmen do i maliikanun wa riini i Faaba nooron noxon ɗa koota yogo yi, a gaa be su tugana ti i jangollen ɗa ken koota yi.^w ✠²⁸ Tonju, n na a ko axa da : Ke jama be gaa yere, axa su

^u 16.19 Mace 18.18 ; Yohanna 20.23

^w 16.27 Jabuuri 62.13 ; Roomunko 2.6

nta kalla ma yogonu kun ga da Seren Renmen riyinten wari xoyi Tunkanyugo. »

Isa Alimasiwu moxonun yillaye

(Maarika 9.2-13 ; Luka 9.28-36)

17 ¹ Bito tunmi dangi falle, Isa Alimasiwu da Piyeeri do *Yaaxuba do i waaxi Yohanna xiri, do i baane nan daga gidi gille yogo kanma. ² I siginto ken noqu yi, a moxonun yille : a gyan toxo nelunqene xoyi kiye ; a yiraamun xa xura ma i nan toxo nelunqene.^x ³ Ma a faayi ke ! Annabi Muusa do annabi *Hiliyaasu ga xosi bange i da, a do i gaa sefene. ⁴ Piyeeri ti a da : « Xaranmoxo, o gaa yere a siro de ! An ga na dufe, n na gupu sikki sigindi : anke baane, annabi Muusa baane, annabi Hiliyaasu baane. » ⁵ Na a toxo sefen na, xaba nooronte yogo xosi xufi i kanma. Ma a faayi ke xadi, sefexanne xa ga giri xaba ke noxon na nan ti : « Ke ya ni in Renxana ke yi. N da a ya xanu ; n sewonten da a ya sugandi. Xa da a terinka de ! »^y ⁶ Xaranlenmo ku ga da ke xanne mugu, kanumaxanburaaxu saabuda, i da du fitta bipi niijen na. ⁷ Isa tinko i ya na i sooxen saxu i kanma nan ti da : « Axa maxa kanu, axa giri ! » ⁸ I ga da i yinmun wutu, i maxa sere tana su wari Isa baane ya ga fe.

⁹ I yanqanto bakka giden na, Isa da a xotondi i maxa nan ti : « Axa ga da ke be wari, axa maxa a ko sere danja de, ma inke be ga ni *Seren Renmen na, in ga n giri bakka furun naxan na bire be. » ¹⁰ Xaranlenmon da a tirindi kuna ti : « Manne saabuda *Sariyanxaranmoxonun ga ti annabi Hiliyaasu fina ya n xawa riini ? »^a ¹¹ Isa da i jaabi nan

^x 17.2 2 Piyeeri 1.16-18

^y 17.5 Mace 3.17

^a 17.10 Malaaxi 3.23

ti : « Tonɗun ya ni, annabi Hiliyaasu fina ya n xawa riini na fiinun su kurunbaaxu. ¹² Xa in na tonɗun ko axa da ti, annabi Hiliyaasu dalla a ri, xa i ma a tu. Fo wo fo ga n liɗa i da, i da a su ɗaɗi a yi. Seren Renmen xa na tooran su ya walla i maxa. » ¹³ Ken bire ya ni xaranlenmon ga da a faamu ti annabi *Yahaya be ga ri annabi Hiliyaasu gollen dabari, a faayi a ya fin koono i da.

Xenuwatten jaareye

(Maarika 9.14-29 ; Luka 9.37-43)

¹⁴ Isa do i faarun ga kije jaman ɗa, yugo yogo ri tusi a wure nan ti : ¹⁵ « Kamanyugo, hinne in renmen ɗa ! Xenuwatten^b gaa a yi, a ga na a raga, a wa a toorono moxoburu. Waxatinu, a wa xenne hari yinben ɗa ma jin xa. ¹⁶ N da a koyi an xaranlenmon ɗa, xa ikun ma katu a sahandini. » ¹⁷ Isa da sefen wutu, a ti : « Ku finbonondaano ku, danqanaaxuntanbalinu ku ! N toqo do axa batten ɗa ma kan bire ? Axa toqo banbiini in ɗa ma kan bire ? Xa da a riiti katta in ɗa yere. » ¹⁸ Isa xiribe jinna ke yi, a bogu leminen ɗa. Ken sigira su, leminen saha. ¹⁹ Xaranlenmon do Isa ga fese, i tinko a yi na a tirindi ti : « Manne ni oku ga kori jinnan xatana bakka ke lemine yi ? » ²⁰ Isa da i jaabi nan ti i da : « Axa danqanaaxun ya roxen ni. Tonɗu, n na a ko axa da, axa danqanaaxun ga na kije jaajifunse^c lanɗara yi koota su, axa wa tini ke gide da : “ Giri an batten ɗa ”, a gilli ya. Ayiwa, fo wo fo ntaxa axa kaɗnana keeta. ²¹ ^d »

^b 17.15 Mace 4.24

^c 17.20 Mace 13.32

^d 17.21 Kittidunsafandi xaso yogonu da ke aaye kafu a yi : *Xa ke jinnan danbe, fo wo fo ra nta a xatana allannaageyen do suumen ya ga fe.*

Isa xibaarindinde i faatiyen do i wundiyeƙen ɗa xadi

(Maarika 9.30-32 ; Luka 9.43b-45)

22 Isa xaranlenmon ga da me ɗi *Galiile maran ɗa, a jaabi i da : « Inke be ga ni Seren Renmen ɗa, biren kije i gaa in janbantanloono kittu yi, 23 i wa in karini ; n kalle bita sikka, n wa wundini. » A ga da ke ko, xaranlenmon suno moxoburu.

Allanbatikaxooren sagallen tugaye

24 Isa do i xaranlenmon ga kije *Kafarinoomu yi, sagalliragaanon tinko Piyeeri yi nan ti a da : « Axa xaranmoxo wa Allanbatikaxooren sagallen^e tugana ba ? »

25 Piyeeri ti : « Yabo, a wa a tugana ke ! »

A ga ro konpen ɗa, Isa fina da sefen wutu, a jaabi nan ti : « Simoona, anken sinmaye, ko do ko n xawa sagallen tugana duna tunkanyugun ɗa ? I yinme renmu, ma seri kuttu ? »

26 Piyeeri ti a da : « Seron kuttun ya n xawa a tugana. » Isa jaabi nan ti : « Ken kuɗa, i yinme renmun kun taƙen nta a yi de. 27 Ken do i fi su, kuudo o nan maxa i lasamandi, goren wutu ; an na daga xaaren ɗa, an na a fitta. Nexe fana be ga na an goren wutu, a raga an na a raƙen wuji ; an wa godoxullen jiini a yi. An na a wutu nan daga inke do anken sagallen tuga. »

Seron seri dare Allantunkaaxun noxo

(Maarika 9.33-37 ; Luka 9.46-48)

18 1 Ken bire, xaranlenmon tinko Isa Alimasiwu yi na a tirindi ti : « *Allantunkaaxun ɗa, ko ni seron

^e 17.24 Bakke 30.11-16

su seri daren ɲa ? » ² A da lemine yogo xiri na a sigindi i naxan ɲa, ³ nan jaabi nan ti : « Tonɲu, n na a ko axa da : axa ga ma axa jikkunun faraaxu nan ɲa xoyi ke lemine moxo, axa nta roono Allantunkaaxun ɲa. ⁴ Sere be ga na du maxayanqa xoyi ke leminan lamaane moxo, ken ya ni seron su seri wuruginten ɲa Allantunkaaxun noxon ɲa. ⁵ Sere be ga na lemine bisimilla ti inke ya yi, a kaman da inke yinme ya bisimilla.

Gongonde

(Maarika 9.42-48 ; Luka 17.1-2)

⁶ « Na gidindunga xooɗe siiti an xannen ɲa, na an do a yanqandi geeji, ken tooran ya n fasu an da diinanta an na hari kun fo maxayanqanto du baananbe sankundi, ku be saxunton gaa in ɲa. ⁷ Bone da duna xooro na a sababun ɲa seron sankuntaaxun ɲa. Sankuntaaxun ken ɲaana ya mene, xa bone wa seren da, ke be ga da seron jaarabi. ⁸ Selli an kitte ma an tan ya gaa an jaarabini, a kutu bakka du yi, an na a fitta laatoyen ɲa. An nan ɲa kitti baane ma ta baane yi bireyi duumanten noxon ɲa, a n fasu an muuman ga fitte Jahannaba yinben noxon ɲa, yinbe ke be ga nta kalla abada. ⁹ Selli an yaaxen xa ya gaa an jaarabini, a bagandi, an na a fitta laatoyen ɲa, an ga ɲa yaaxa baane yi bireyi duumanten noxon ɲa,^f a n fasu an do yaaxo filli ga fitte *Jahannaba yinben noxon ɲa.

^f 18.9 Mace 5.29-30

Jaxa sankunten masayila

(Luka 15.3-7)

10 « Xa da du koroosi ; axa n maxa ku fo maxayanqanto roxondi. N na a ko axa da ti : maliikantangandaanon ya n sikki i da in Faaba kallanken jon ɗa waxatin su yi. 11 9

12 « Yugo be kame jaxe ya gaa a maxa, xoyi baane ga na sanku bakka i ya, a nta tankabe ke do kabun su toxo giden kanma nan daga baane ke ya muuru ba, ma kan moxo ?

13 A ga na a wari, n ya faayi a koono axa da, a naxalini ti ken ya yi diinanta tankabe ke do kabun be ga ma sanku.

14 Kundun ya ni, axa Faaba kallanken xa nta a mulla baane gaa sankunu bakka ku fo maxayanqanto yi.

Waaxin toora

15 « An waaxin ga na toora dabari an ɗa, daga katta a yi ; an na a senbendi na a tuyindi a yi. A ga na an terinka, an do a na ɗa baane. 16 A ga ma an terinka, an na seri baane ma fillo kafu du yi, axa na daga katta a yi, kuudo fin su na sabati ti sero filli ma sikko seedaaxun ɗa.^h 17 A ga na bara i xa terinkana, an na a ko batijaman ɗa. A ga na bara kun yinme terinkana, a raga xoyi Allankannanbali walla *sagalliragaana.ⁱ 18 Tonɗu, n na a ko axa da, axa ga na ke be kaba duna yi, ken kabanten ya ni Alla noqun ɗa ; axa ga na ke be denindi duna yi ; ken daganten ya ni Alla noqun ɗa.^j

⁹ 18.11 Kittidunsafandi xaso yogonu da aaye tanmu do baanandi kafu a yi : *Baawo Seren Renmen ri sankunton ya kisi.*

^h 18.16 Laayidu Fillante 19.15

ⁱ 18.17 Mace 10.3

^j 18.18 Mace 16.19 ; Yohanna 20.23

¹⁹ « Tonɲu, n na a ko axa da xadi : axa ke jama su, hari sero filli baane ya ga na me faamu ke duna yi, i ga da in Faaba kallanken ɲaaga fo wo fo su yi, a wa ken ɲaana i da, ²⁰ baawo sero filli ma sikko ga da me ɲi noqu su yi ti inke toxon ɲa, n wa i naxan ɲa. »

Yanpayinbalaaxun masayila

²¹ Ken falle, Piyeeri tinko Isa yi nan ti a da : « Xaranmoxo, n waaxi be ga na in toɲa, n nan xawa ta manime dangindini a da nan yanpa a maxa ? Ma ta ɲeru ba ? »^k ²² Isa jaabi nan ti a da : « Aayi, maxa xenpe ta ɲeru baane yi de ! Yanpa a maxa ma tanɲere taaxuranu ɲeri^l ya yi !

²³ « Ke saabuda, Allantunkaaxun gaa xoyi ke be : tunkanyugo yogo ya ni, a wa a mulla i do i gollinɲaananon na i tanbonun jaate. ²⁴ A ga da a jopa, i do a gollinɲaana yogo ri, a wujunun wujunun tanbon gaa ken ɲa. ²⁵ Fo nta a maxa, a ra gaa tanbo ke tugana. Tunkanyugon ti i na a do i yaqen do i renmun gaaga, a do fo wo fo gaa a maxa, kuudo ike tanbon na tuge. ²⁶ Gollinɲaanan ga da ken mugu, a da du fitta tunkanyugon taanun ɲa, nan tusi nan ti : “ Duruxoto an na in muɲindi, n na a su tugana an ɲa ya. ” ²⁷ Gollinɲaanan hinneyen da tunkanyugon raga ; a da a wara nan yanpa a maxa i tanbon su yi. ²⁸ Aken gollinɲaana baane bogunte, a do i kapanlenma yogo gemu a tanbon gaa ken ɲa xasu sikki tugaadi me. A da a raga ti i dorokoxannen ɲa na a faada, nan ti a da : “ N tanbo be gaa an ɲa, a tuga ! ” ²⁹ Kapanlenma ke da du fitta a taanun ɲa nan ti a da : “ Duruxoto an na in muɲindi, n na an tugana ya. ” ³⁰ Xa aken ma duɲe, a da yugo

^k 18.21 Jopaye 4.24

^l 18.22 *tanɲere taaxuranu ɲeri* : Fasarindaano yogonu ti : *tansege taaxuranu ɲeri*.

ke raga nan daga a ro kason ɲa, nan ti a nta bakka ma a ga na i tanbo ke ya tuga.

☞³¹ « A golle ke digi a kapanlenmon ɲa moxoburu ; fo wo fo ga ɲaɲi, i daga a su ko tunkanyugo ke da. ☞³² Tunkanyugon da a xiri nan ti a da : “ Ke seri bure ke, anken ga da inke xanjo, n yanpa an tanbon su yi. ☞³³ Anken kori hinnene ke yi nan yanpa a maxa xoyi inke ga yanpa an maxa moxo ke be yi ? ” ☞³⁴ A golle ke da tunkanyugon butundi nan dangi haɣen ɲa. A da a kini katundaanon ɲa, i da a ro kason ɲa na a katu, a ntaxa bakka ma a ga na i tanbo ke su ya tuga. ☞³⁵ Ayiwa, sere wo sere ya gaa kundun ɲa, an ga nta yanpana an waaxin maxa buttu xulle kanma, n Faaba kallanken xa na ke me ya ɲaana an ɲa. »^m

Warayen xibaare

(Maarika 10.1-12)

19 ☞¹ Isa Alimasiiwu ga duguta ku sefo yi bire be, a giri *Galiile maran ɲa nan ri *Yehuuda maran ɲa, *Yarade ken kaara baane yi. ☞² Jama xoore sukke do a yi, a da i jaara non ɲa.

☞³ *Farisigankon gaa a mulla na a kita feteqe yi, i tinko a yi nan ti a da : « A daganten ni yugo na i yaqen wara ba ? Ken ga ɲa fo wo fo kanma ? » ☞⁴ Isa jaabi nan ti i da : « Axakun ma a xara safefoonun ɲa ya nan ti Alla ga da duna taga, a da yugo do yaxare ya taga gani ?ⁿ ☞⁵ Nan saage tini :

“ Ken ya saabuda, yugon gaa fatene bakka i ma do i faaba yi, nan kafi i yaqen ɲa, nan ɲa baane yi. ”ⁿ

^m 18.35 Mace 6.15

ⁿ 19.4 Jopaye 1.27 ; 5.2

^ɲ 19.5 Jopaye 2.24

6 « Ken ya saabuda, i ga ntaxa jaatene sero filli ; seri baane ya ni keeta. Ken kuɗa, Alla ga da fo beenu kafu me yi, sere n maxa i bogu me yi. » 7 I ti Isa da : « Ken kuɗa, manne xa saabuda annabi Muusa ga jaamarindi ti an ga na an yaqen wara, an na a warandibataaxen kini a yi ? »^D 8 Isa jaabi nan ti i da : « Axa xandunxotaaxun ya saabuda ni, Muusa ga da yaxarinwarayen denindi axa da, xa a ma ni kundu duna jogaarun ɗa. 9 Tonɗu, n na a ko axa da ti : sere wo sere ga na i yaqen wara na a ni a ma sunkandi,^o an ga na yaxare tana yaxi, an jeeni. »

10 Isa xaranlenmon ti a da : « Selli kundun ken ya ga ni, nafa nta yugon ken da yaxun ɗa kuɗa mene. » 11 A ti i da : « A su xa ra nta ken danɗa wo, ma Alla ya ga na a newondi sere be da. 12 Fi gabe ya n da sero yogonu fata yaxini : yogonu tagemoxon ya ni ; yogonu tapinton ya ni ; yogonu xa nta a mulla nan yaxi *Allantunkaaxun saabuda. Sere be ra gaa duɗene ti ku yi, an nan duɗe ti i ya. »

Isa do leminu

(Maarika 10.13-16 ; Luka 18.15-17)

13 Seron do leminun ri katta Isa yi kuudo a na i sooxen saxu i yinmun ɗa, na Alla jaaga i da. Xa, xaranlenmon wa doxono i ya. 14 Isa jaabi nan ti i da : « Xa da leminun wara ; xa maxa i kaba riini katta in ɗa, baawo Allantunkaaxun na sero ya da, ku be gaa xoyi leminun moxo. »^P 15 A da i sooxen saxu leminun yinmun ɗa. A giri no.

^D 19.7 Laayidu Fillante 24.1-4 ; Mace 5.31

^o 19.9 Mace 5.32

^P 19.14 Mace 18.3-5

Maxanban banna

(Maarika 10.17-31 ; Luka 18.18-30)

16 Ayiwa, yugo yogo ri katta Isa yi nan ti a da :
 « Xaranmoxo, n nan xawa kan fo sire jaana kuudo in na
 bireyi duumanten kita ? » 17 Isa jaabi nan ti a da : « Alla
 baane ya siren ni. Manne saabuda, an gaa inke ya tirindini
 fo siren na ? An gaa a mulla na bireyi duumanten kita, tigiti
 annabi Muusa jaamarindixannun na. » 18 Yugon ti : « Kun
 ni kan na ? » Isa jaabi nan ti a da : « Maxa sere kari ; maxa
 saxu do wandi yaqeyi ; maxa fayi ; maxa seedanjuuraaxu ;^q
 19 an ma do an faaba daro ;^r an seri tinken xanu xoyi an
 yinme moxo. »^s 20 Maxanbaanen ti a da : « N da ke su tanga.
 Mannen toxo ? » 21 Isa jaabi nan ti a da : « Selli an gaa a
 mulla an fiinun su nan tinme, daga, fo wo fo gaa an maxa, an
 na a su gaaga na a sadaxi misikiinun na, an na bannaaxun
 kita kanmun na. Ken falle, an na ri sukke do in na. »^t 22 Isa
 ga da kundu ko, maxanbaane ke sunonta xooen daga,
 baawo kitayi xooen ya na a maxa.

Naaburen fitina

23 Ken falle, Isa ti i xaranlenmon da : « Tonju, n na
 a ko axa da, bannan royen xoten ya ni Allantunkaaxun
 noxon na de ! » 24 N na saaga a yi axa da nan ti, jogomen
 nan bogu ti mesellen boten na, ken nan newu bannan nan
 ro Allantunkaaxun noxon na. » 25 Xaranlenmon ga da ku
 sefo mugu, i kaawafi buru, i ti : « Ko xa n kisiini keeta ? »

^q 19.18 Bakke 20.13-16 ; Laayidu Fillante 5.17-20

^r 19.19 Bakke 20.12 ; Laayidu Fillante 5.16

^s 19.19 Sariya 19.18

^t 19.21 Mace 5.48

26 Isa da i yaaxen sigindi i ya nan ti i da : « Ken na seron ya kaanana, xa Alla ken ra wa fo wo fo su da. »

27 Ken falle, Piyeeri da sefen wutu, a ti Isa da : « Ayiwa, oku da fo wo fo wara nan sukke do an ŋa. Kan taqe na o xa da ? »

28 Isa jaabi nan ti i da : « Tonju, n na a ko axa da : fiinun su ga na ni kurunbaaxunu bire ke be, nke be ga ni *Seren Renmen ŋa, n ga na taaxu in laareesin kanma,^u axakun be ga sukke do in ŋa, axa wa taaxunu tunkantaaxaadu tanmi do fillo kanma na *Banisirayila xabiilanun tanmi do fillon kiiten kutu. »

29 Sere wo sere ga na buru i kan ŋa, nan buru i waaxi yugun do i waaxi yaxarun ŋa, nan buru i ma do i faaba yi, nan buru i renmun ŋa, nan buru i soxanteenun ŋa do inke ya yi, taqi xoore wa ken kaman danja kafiini bireyi duumanten ŋa. »

30 Ke moxo ya ni, kaananka gabu gaa jaana fallanka ; fallanka gabu xa gaa jaana kaananko. »

Reesengoorigumen do i gollijaŋaanon xibaare

20 1 « Ken kuŋa, *Allantunkaaxun gaa xoyi ke be : a na xoyi kaagume yogo ya yi, a ga bogu i kan ŋa suxuba fanan ŋa nan daga gollijaŋaanamuri katta i *reesengooren ŋa. »

2 A do gollijaŋaanon sefe nan gemu kiyen tugaaden ŋa, ken falle, na i wara dagana i reesengooren ŋa. »

3 Beeteyen ŋa, a yille bakka na gollijaŋaano tana wari saxan ŋa i ga ma golle kita. »

4 A ti i da : “ Axa xa n daga in reesengooren ŋa, axa do ke be ga n xawa, n na ken tuga. ”

5 I xa daga a reesengooren ŋa. A ga bogu kinsigan xa yi, a da gollijaŋaano tananu wari, a da i xa deni reesengooren ŋa. Sallifanan ŋa xadi, a da fo tananu deni. »

6 Laxasaran ŋa, a ga bogu xadi,

^u 19.28 Danjeeli 7.14

a da gollinajaano tana ni taaxunu, a ti i da : “ Manne ni axakun ga da kiyen muuman su ja taaxunu ? ” ⁷ I ti a da : “ Sere ya ma o wutu. ” A ti kun xa da : “ Xa daga in reesengooren ja. ”

⁸ « Futuron ga kije, reesengoorigumen ti gollinan-yinmanken na gollinajaanon xiri a na i tuga. A na sere lagarun fina tuga, ken bire, a na fanon tuga. ⁹ Sere lagarun ga ri, a da baane su tuga kiyen tugaaden ja. ¹⁰ Sere fanon ga ri, i da a sinma ikun wa fujoono fo lagarun ja tugaade yi, xa a da i xa tuga kiyen tugaaden ya yi. ¹¹ I ga da i tugaaden raga bire be, i toxo xuumu-xuumunu ti reesengoorigumen ja ¹² nan ti : “ Ku lagari riini, i ma fo golli ma waxati lamaane, an da o do i jokkondi, oku xa ya n tanpi. O da tewoyen muni kiyen muuman su yi. ” ¹³ Reesengoorigumen ti i du baananbe da : “ N yugo, n ma an nanbara de ! O ga gemu kiye ke tugaaden be yi, n da an tuga ken ya yi. ¹⁴ Ke be ga ni an xallen ja, an do ken nan daga. A lijo in danja ya na ken me kini lagarintanriyaano ku xa yi ! ¹⁵ N ya fo ni in naaburen ja. Ke be ga n lija in da, n ra nta ken jaana ya ba ? Ma in siroye ke ya haasidaaxu ni an ja ? ” » ¹⁶ Isa jaabi kija nan ti : « Fallankon jaana kaananko yi ke moxo ya yi, kaanankon xa na ja fallanko. »

Isa xibaarindi i faatiyen do i wundiyeen ja xadi

(Maarika 10.32-34 ; Luka 18.31-34)

¹⁷ Isa Alimasiwu do i xaranlenmon tanmi do fillon daganton ja *Yerusalaamu yi, i gaa killen ja, a da a mullin ko i da ti : ¹⁸ « Ayiwa o faayi segene telle Yerusalaamu yi, nke be ga ni *Seren Renmen ja, n wa roono *sadaxa-kinandaananyinmankon do *sariyanxaranmoxonun kittun ja, i wa in kiitini kallaana yi. ¹⁹ I wa in kinni fankama

mukkunun ɲa, kun na soyi in ɲa, na in katu ti ganan ɲa, ken falle na in *genge do sallibinsollen ɲa. Ken bita sikka, n na wundi. »

Yaaxuba do Yohanna ma ɲaagande

(Maarika 10.35-45)

☞²⁰ Ken falle, Sebede yaqen tinko Isa yi, a renmun filli wa do a yi, a tusi a wure na a ɲaaga. ☞²¹ Isa jaabi nan ti a da : « An na manne mulla ? » Yaxaren ti : « An ga na taaxu an tunkantaaxaaden ɲa, an na ɲaamariyen kini in ku renmu nan ɲa an kaaran ɲa, baanen gaa an tayan ɲa, baanen gaa an noogen ɲa. » ☞²² Isa jaabi nan ti i da : « Axa gaa in ɲaagana fi be yi, xori axa wa a tu de ? Nke gaa xaraxan xaraxace ke be minni, axa ra wa a minni ba ? » I ti : « O ra wa a yi ke. » ☞²³ Isa jaabi nan ti i da : « Tonɲun ya ni, axa na a me minni ya, xa, nan taaxu in tayan do in noogen ɲa, ken ɲaamariyen nta inke da, baawo in Faaba ga da laayidun wutu sere ke be da, a kiniini ken ya yi. »^w ☞²⁴ Xaranlenmo ku tanmi ga da ken mugu, i butu waaxinu ku filli wure. ☞²⁵ Xa, Isa da i su xiri nan ti i da : « Axa wa a tu nan ti jamon kuttun yinmankon na dunadunkamanaaxun ya yi i kanma, senbenton xa wa i sagon su dabarini kuttun ɲa. » ☞²⁶ Ken nta xawa ɲaana axakun duurun do me naxan ɲa. Axa du baananbe du ya gaa a mulla, i n ɲa axa su seri daren ɲa, ken nan xawa ɲaana axa da gollijaɲaana ya yi. ☞²⁷ Sere be gaa a mulla nan ɲa axa su kaananken ɲa, a kaman nan xawa ɲaana axa da kome ya yi. ☞²⁸ Ke yinme ya ni Seren Renmen riyinmen ɲa : a ma ri sere gollijaɲundi, xa a ri golli seron ya da, na i yonkin kini maxawasaade yi seren su da. »^x

^w 20.23 Nangollu 12.2

^x 20.28 Mace 26.28 ; 1 Timooto 2.6

Finkinton filli yaaxon wujiye

(Maarika 10.46-52 ; Luka 18.35-43)

29 Isa do i faarun bogunto *Yeriiho yi, jama xoore sukke do a batten ɗa. 30 Finkinto filli yogo xa wa taaxunu killinxannen ɗa, i da a mugu ti Isa ya n dangini, i toxo xaarunu nan ti : « Kamanyugo, Daawuda renme,^y hinne o yi ! » 31 Jaman doxo i ya kuudo i na kuuru. Ken do i fi su, i tallan xaarunu ya, i do a gaa me yi : « Kamanyugo, Daawuda renme, hinne o yi ! » 32 Isa sigi na i xiri nan ti i da : « Axa na a mulla in na manne ɗa axa da ? » 33 I da a jaabi nan ti : « Kamanyugo, o yaaxon nan wuji ! » 34 I hinneyen da Isa raga. A kati i yaaxon ɗa baane ya tan ; i da fo wari nan sukke do a batten ɗa.

Isa xaranɗunde Yerusalaamu yi

(21.1-25.46)

Isa Alimasiiwu roye Yerusalaamu yi

(Maarika 11.1-11 ; Luka 19.28-40 ; Yohanna 12.12-19)

21 1 Isa Alimasiiwu do i xaranlenmon tinko *Yerusalaamu yi. I kije i ga gide ke be xilli « *Jayituunangide », *Beeti-fage deben ɗa. Isa da sero filli xayɗi bakka i xaranlenmon ɗa, 2 nan ti i da : « Xa daga debe ke be gaa tajeene o yi. Axa wa riini fariyaxare do i renmen ɗa siitini, axa na i wasa, axa do i na ri. 3 Sere be ga na axa tirindi, axa na ti : “ Kamanen ya haaju na i ya. ” Ken ɗa, ken kaman wa a walla axa maxa. »

^y 20.30 Mace 9.27

4 Ke na ya kuudo *annabinyinmen ga da sefe be ko na tinme, a ga ti Alla ti :

5 « Xa da a ko *Siwoona dehidunkon^a da ti :

“ A faayi ! Axa tunkanyugon wa katta axa yi, a da dumaxayanqa nan setu fari yaxaren na, fari yaxaren do i renme, farinlen yeere. ” »^b

6 Xaranlenmon daga xoyi Isa ga da a ko i da moxo be yi.

7 I do faren do i renmen ri. I da i yiraamun na japu yi ;

Isa setu a yi. 8 Jama xoore bogu : yogonu wa i yiraamun bagandini na i boyi ; yogonu wa yittiderun kuttu na i

saxundi-saxundi do killen na.^c 9 Jama be gaa do a yi, i wa luukene kaane do falle, i gaa tini :

« Hosanna ! Daawuda renme, wurugintaaxun wa an da !

Tunka Duumanten gan na bareke ro ke be gaa riini ti a toxon na.^d

Hosanna ! Wurugintaaxun wa Alla Kallanke da ! »

10 Isa ga ro Yerusalaamu yi baane tan, deben xooti.

Haadamaaxun toxo me tirindini : « Ko xa ni ke yi ? »

11 Jaman ti : « Annabi Isa ya ni nan giri *Nasaara, *Galiile maran na. »

Jaagundaanon xataye

(Maarika 11.15-19 ; Luka 19.45-48 ; Yohanna 2.13-22)

12 Ken falle, Isa ro Allanbatikaxooren tagayen noxon na, na gaagaanon do xobaanon su xata, na sadaxanboorigaagaanon

^a 21.5 Siwoona : Gerekinxannen na, i ti : Siwoona ren yaxaru ku, ken wure ga ni : Yerusalaamunko.

^b 21.5 Yesayaahu 62.11 ; Jakkariyaawu 9.9

^c 21.8 2 Tunkanyugu 9.13

^d 21.9 Jabuuri 118.26

taaxaadun do wocindaanon taabalinun su xenundi. ¹³ A ti i da : « A wa Safandi Sennun ŋa, nan ti :

“ N kan wa riini xiri allanbatika. ”

« Xa axakun da a ŋa fayaanon da muxura yi. ” »^e

¹⁴ Finkinton do jagooninton ri katta Isa yi Allnbatika-xooren tagayen noxon ŋa, a da i jaara.

¹⁵ *Sadaxakijnandaananyinmankon do *sariyan-xaranmoxonun ga da a kaawafi ŋanunton wari, ken do leminun gaa xaarunu ti a toxon ŋa Allnbatikaxooren ŋa, i gaa tini : « Wurugintaaxun wa a da, Daawuda renme », i butu, ¹⁶ nan ti a da : « An taron wa leminun ŋa i gaa ke be koono ba ? » Isa da i jaabi nan ti : « N taron wa a yi ke. Axa xa ma ke soora xara Safandi Sennun ŋa ya ba, noqu be a ga ti :

“ An da tiigandi moxosiren ro leminun do fatanton raqun ŋa ” ? »^f

¹⁷ Ken falle, Isa da i toxo ken debe nan daga wuyi *Beyitaani yi.

Turutin boroken xibaare

(Maarika 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Isa furute gilli, a gaa kijene Yerusalaamu yi, dullen wa a yi. ¹⁹ A da turutinge yogo wari killinxannen ŋa, nan sele katta a yi. Xa, a ma renme su ŋi turo ke yi deren ya ga fe. A jaabi nan ti turutinge ke da : « A neme ! Anke ntaxa saarene hari abada. » Ken sigira su, turutinge ke kaawa.

²⁰ Xaranlenmon ga da ken wari, i kaawafi, i ti : « Duudo, ke turutinge kaawa kan moxo ? » ²¹ Isa da i jaabi nan ti : « Tonŋu, n na a ko axa da : axa ga na toŋondi koota su, sikka

^e 21.13 Yesayaahu 56.7 ; Yirimaahu 7.11

^f 21.16 Jabuuri 8.1-2

ga nta axa sandomun ɲa su, axa ra wa turo ke kaawandini xoyi kundu. Axa nta xenpene ken baane yi ! Axa ga na ti hari ke gide ya da : “ Giri, an nan daga fitte geeji ”, a telle ya.

✪²³ Axa ga na saxu Alla yi, axa ga da a ɲaaga ti fo wo fo ya yi, axa wa ken kitta. »

Isa fankan girira

(Maarika 11.27-33 ; Luka 20.1-8)

✪²³ Isa ga saage katta Allanbatikaxooren ɲa, a gaa xaranɲundindini, sadaxakijandaananyinmankon do jaman xirisun ri sigi a yi nan ti a da : « An gaa ku gollu be dabarini, an na i dabarini ti kan ɲaamariye yi ? Ko n da ken ɲaamariye kini an ɲa ? » ✪²⁴ Isa da i jaabi nan ti : « Nke xa na axa tirindini baane ya yi tannu. Axa ga na in jaabi, n xa gaa ku gollu dabarini ti ɲaamariye be yi, n na a ko axa da. ✪²⁵ Yahaya *wanɓinde ke giri ko yi : Alla ya ni, ma seron ya ni ? »

I yinmenu duurun da me tirindi, a falle i ti : « O ga na ti a giri Alla ya yi su, a tini ya : “ Manne saabuda axa ga ma toɲondi ti a yi ? ”⁹ ✪²⁶ Xa, o ga na ti a giri seron xa ya yi, o wa kanna jaman ɲa, baawo a su wa a tu ti Yahaya ni annabinyinmen ya yi. » ✪²⁷ Ken falle, i da Isa jaabi nan ti : « O nta a tu. » Isa xa ti i da : « Ayiwa in xa gaa ku gollu dabarini ti ɲaamariye be, n nta a koono axa da. »

Leminun filli masayila

✪²⁸ Isa ti i da : « Axa sinmayen ni manne yi ke xiisa kanma ? Ren yugu filli ya ni yugo yogo maxa. A ri katta fo fanan ɲa nan ti a da : “ N renme, daga *reesenten ɲa lenki. ”

✪²⁹ Renmen ti a da : “ N nta telle. ” Xa ken falle, a nimisi, a

⁹ 21.25 Mace 3.6

daga. ³⁰ Yugo ke daga katta i ren fillandi xa yi. A ti a xa nan daga ten ŋa. Ken ti a da : “ N da a mugu, n wa telle. ” Xa, a maxa daga. ³¹ Ku sero filli, kan baane n da i faaba sefen mugu ? » I ti : « Fo fana ke ya ni. » Isa jaabi nan ti i da kuŋa : « Tonŋu, n na a ko axa da : *sagalliragaanon do sangaana yaxarun wa roono axa kaane *Allantunkaaxun noxon ŋa. ³² Annabi Yahaya ri katta axa yi kuudo na killi telenonten ya koyi axa yi, xa, axa ma saxu a yi. Sagalliragaanon do sangaana yaxarun kun do i moxo su, i saxu a yi. Hari axa ga da ken wari, axa ma katu axa sandomun yillandini nan saxu a yi.

Gollinŋaana burun masayila

(Maarika 12.1-12 ; Luka 20.9-19)

³³ « ^h Xa da ke *masayila xa terinka : teegume yogo ya ni, a ga da reesetingun lori i ten ŋa, na a sangallu, na reesebollinoqun dabari, na tangandikora gille sigindi. Ken falle, a da gollinŋaanon yogo kafu du yi na te ke toxo i maxa nan daga tere. ³⁴ Reesen ga moyi bire be, a da i komon xayin nan ti i na i taqi reesen kini i ya. ³⁵ Komon ga kije i ya, gollinŋaano ku da baanen raga na a katu moxoburu ; i da baanen kari, na baanen gididunwara. ³⁶ Teegumen yille komo tananu xayini, kun ga n gaba fanon ŋa. Gollinŋaanon da i xa ŋa kundun ya yi. ³⁷ Fin lagarun ŋa, a da i ren yugon deni nan ti i noxoodu : “ I na danka toxo in renmen ken ken ŋa. ” ³⁸ Xa gollinŋaanon ga da a wari, i ti me da : “ Ke ya n riini a xeyen wutu. Xa ri o na a kari, o na a xeyen wutu. ” ³⁹ I da a xa raga na a bagandi reesenten ŋa, na a kari. »

^h 21.33 Yesayaahu 5.1-2

⁴⁰ Isa ti : « Ayiwa, reesenteegumen ga na ri, a na ku gollinjaano jaana kan moxo ? »

⁴¹ I ti a da : « A na ku seri buru karini kara moxo bure ya yi, a na sere tananu kafu du yi ten ja, ku beenu ra gaa reeserenmun kijana a yi i biren ja. »

⁴² Isa jaabi nan ti i da : « Axa ma a xara Jabuuri noxon ja nan ti :

“ Tagandaanon ga bara tuufa ke be yi de,
ken ya n xosi ja gonbontuufan ja.
Ken ni Tunka Duumanten gollen ya yi,
kaawafi sa ! ”ⁱ

⁴³ « Ken ya saabuda, n na a ko axa danja nan ti :
Allantunkaaxun wa riini boosi axa yi, nan kini xabiila tana yi,
kun gaa a nafan bagandini. ⁴⁴ {Sere wo sere ga na xenu ke
tuufa kanma, a kaman xottun su wa xoseene ; ke tuufa xa ga
na xenu sere wo sere kanma, a kaman wa lopiini. }^j

⁴⁵ Sadaxakijandaananyinmanko ku do *Farisiganko ku
ga da ke masayila mugu, i da a tu nan ti a na do ikun ya yi.

⁴⁶ I da a xanu na a raga, xa i kanu jaman ja, baawo a na
jama ke maxa xayifaaren ya yi.^k

Waliiman masayila

(Luka 14.15-24)

22 ¹ Isa Alimasiwu xenu *masayilakonjen ja jaman da
xadi. A ti i da : ² « *Allantunkaaxun gaa xoyi ke be :
tunkanyugo yogo ya ni, a ren yugon gaa yaxini, a da waliima
xoore dabari ³ na a ko seron da. Yigeyen ga kije, a da i
komon xayi i ya ti i nan ri yige, xa i bara riini. ⁴ A da komo

ⁱ 21.42 Jabuuri 118.22-23

^j 21.44 Ke aaye nta kittidunsafandi xaso yogonu yi. Luka 20.18.

^k 21.46 Mace 21.11

tana xayı seri xirinto ku yi nan ti : “ A faayi ke, n da waliima xoore ya dabari, na gunbunun kari, ken do tanmisen fo kate, yiganden moyi, axa nan ri waliiman yiga ! ” ⁵ Ken do i fi su, sere ma tunkanyugon jaate : yogo daga i ten ɗa, yogo daga i jaagundiran ɗa, ⁶ kuttun da komon raga na i tooro, ken falle na i kari. ⁷ Tunkanyugo ke ga da ken mugu, a butu ma a gaa dangini haqen ɗa. A da i kuranlenmon deni. Ku be ga da a komo ku kari, i da a su kari, na i deben buyi. ⁸ Ken falle, a ti i komo ku da : “ Waliimanyiganden moyi ; xa o ga da fo wo fo xiri yigeyen ɗa, ken do a ma xawa. ⁹ Saasa, axa daga sigi killingenmun ɗa. Axa ga na sere su wari dangini, axa na a xiri yigeyen ɗa. ” ¹⁰ Komon daga sigi killun ɗa. I da seren fo siren do a fo buren su kafu me yi do i nan ri. Naxanlenmon gabo ke moxo ya yi na naxannoqun faga.

¹¹ « Tunkanyugon ga ro katta yigaanon ɗa, a da seri baane wari, sallinyiraamu nta a yi. ¹² A ti a da : “ He ! N yugo, an ro yere kan moxo sallinyiraamu^l ga nta an ɗa ? ” Yugon ma sefe a da. ¹³ Ken sigira su yi, tunkanyugon ti komon da : “ Xa da a kittun do a taanun yetu, axa na a fitta bakka sellan ɗa, biten noxon ɗa. A na wu ma a ga giige. ” » ¹⁴ Isa saage tini : « Alla da seri gabe ya xiri, xa fonlamaanu ya sugandinton ni. »

Sagallen tugaye tunkanyugon ɗa

(Maarika 12.13-17 ; Luka 20.20-26)

¹⁵ Ken falle, *Farisigankon da me ni. I wa a mulla i ra gaa Isa kitta feteqe yi moxo be ti a yinme sefexannen ɗa.

¹⁶ I da i xaranlenmon do *Heroodi seron yogo^m xayı Isa yi.

^l 22.12 *sallinyiraamu* : I laadan ya ni, sere be ga na seron xiri waliima yigeyen ɗa, a na yiran kurunbo xa kini an ɗa xoyi sallinyiraamun moxo. Xa sere be ga na bara kun yiraamu rondini, an da waliimagumen roxo.

^m 22.16 Maarika 3.6

I ti a da : « Xaranmoxo, o wa a tu nan ti tonkonjaanan ya ni an ga. Alla ga da fo wo fo ko, an na a su koono ti i moxon ya yi. An nta kanna sere yi, baawo an nta sere yaaxe faayini.

17 O wa an tirindini : yaala a daganten ni na sagallen tuga Roomu tunkanyugo Kesaari yi ba ? »

18 Ƴanniya bure be gaa i ya, Isa da a tu. A ti i da : « Ku munaafaxinu ku, manne saabuda axa gaa in muurunu feteqe yi ? » 19 Xa da sagallitugexaalisi ke koyi in ga de ! » I do godoxullu baane ri katta a yi. 20 Isa jaabi nan ti i da : « Ko toxo do ko sawura na ke gode kanma ? » 21 I da a jaabi nan ti : « Kesaari ya ni. » Isa jaabi nan ti : « Ken kuja, Kesaari xallen ga ni ke be yi, xa da ken kini Kesaari yi ; Alla xallen ga ni ke be yi, xa na ken kini Alla yi. » 22 A ga da ke ko, a kaawafin da i raga. I giri bakka a kaaran ga, nan daga.

Karafallen wundiyyen xibaare

(Maarika 12.18-27 ; Luka 20.27-40)

23 Ken koota baane yi xadi, *Saduukaganko, ku be gaa kallen falle wundiyyen nakkarini,ⁿ i yogonu ri katta Isa yi na a tirindi ti : 24 « Xaranmoxo, annabi *Muusa Sariyan ti :

“ Yugo be ga na kara, a ga ma renme kita, a kaman waaxin na a yaqen saagandi kuudo kallaanan na bonsonje kita. ”ⁿ

25 « Ayiwa, oku, waaxinu jeri ji kapa o yi : fo fana be ga yaxi, a kara, a ma renme kita, a yaaxidon da a yaqen saagandi. 26 Ken yaaxido xa kara, a ma renme kita. I su toxo me batta kundun ya yi, ma xoxona jirundi. 27 Waaxinu ku su kara falle, yaxare ke xa ri kara. 28 Ayiwa, wundiyyen koota

ⁿ 22.23 Nangollu 23.8

^J 22.24 Laayidu Fillante 25.5-6

wo, ku waaxinu neri, yaxare ke jaana ko baane xalle yi ?
Baawo a yaxi i du baananbe su yi ya. »

29 Isa jaabi nan ti i da kuja : « Axa sankunton ya ni de,
baawo axa ma Safandi Sennun faamu, axa ma Alla baawuden
xa faamu. 30 Wundiyeen koota, yaxu nta non ja, xa i jaana
xoyi maliikanun gaa kanmun ja moxo ke be ya. 31 Fo be gaa
tanene wundiyeen xibaaren ja, Alla ga da fo be ko axa danja,
axa ma a xara ya gani, a ga ti :

32 “ Ibrahiima do Isiyaaxa do Yaaxuba Alla ni inke
ya yi ” ?^o

« Ken kuja, Alla feti furun Alla yi, jalinton ya Alla ni. »

33 Jama be ga ji Isa terinkana, i su kaawa a xaranjunden
ja.

Naamarindixannun su fo dare

(Maarika 12.28-34 ; Luka 10.25-28)

34 Farisigankon ga da a mugu ti Isa da saduukagankon
raga sefen ja, i da me kafu. 35 Yugo yogo wa kapa i ya,
*sariyanxaranmoxon ya ni. A da Isa laxadujaga kuudo i na
a kita. 36 A ti Isa da : « Xaranmoxo, sariyan noxon ja, kan
jaamarindixanne n dara a su yi ? » 37 Isa jaabi nan ti a da :
« “ An na *Tunka Duumanten xanu ti an sondomen
su yi, an Alla, na a xanu ti an yonkin su yi, na a
xanu ti an haqilen su yi. ”^o

38 « Ke ya n dara jaamarindixanne ke su yi, a ya ni fo fanan
xa yi. 39 Fillande be gaa a yi, a ga n dara xoyi fanan moxo,
ken ni ya :

“ An na an seri tinken xanu xoyi an yinme moxo. ”^p

^o 22.32 Bakke 3.6

^o 22.37 Laayidu Fillante 6.5

^p 22.39 Sariya 19.18

40 « Annabi Muusa Sariyan do *annabinyinmun su jonginten na ku ya yi. »^q

Kisindaanan do Daawuda naxa

(Maarika 12.35-37 ; Luka 20.41-44)

41 Farisigankon su gaa me kanma, Isa da i tirindi ti :

42 « Axakun sinmayen ni manne yi *Kisindaanan kanma ? Ko baane renme ni ? » I ti Isa da : « Tunka Daawuda ya renme ni. » 43 Isa jaabi nan ti i da : « Manne xa saabuda, Alla *Fanka Sennen ga yanqa Daawuda yi, ma a gaa Kisindaanan xilli “ Kamanyugo ? ” A ga ti :

44 “ Tunka Duumanten ti in Kamanyugon da :
‘ Taaxu in tayan ɗa, taaxura sugandinte,
ma in ga n da an xonnon ro an taanun wure. ’ ”^r

45 « Ken kuɗa, selli Daawuda gaa Kisindaanan xilli “ Kamanyugo ”, ken jaana Daawuda renmen ɗa kan moxo xa yi ? » 46 Sere ma katu Isa jaabini digan baane yi. Gelli ke, sere ntaxa saaku na a tirindi.

Diinanyinmankon botoburunde

(Maarika 12.38-39 ; Luka 11.43, 46 ; 20.45-46)

23 1 Ken falle, Isa Alimasiwu da sefen taɗandi i xaranlenmon do jaman ɗa 2 nan ti : « Alla ga da sariya ke be kini annabi Muusa yi, *Farisigankon do *sariyanxaranmoxonun ya n fatanta ken tuyindini seron ɗa.

3 Ken kuɗa, i gaa fo wo fo koono sariyan xibaaren ɗa, xa da ken ya dabari de. Xa, axa maxa i golli jaɗunton faayi de ! Baawo i na fon ya koono, i ga nta a jaana. 4 Likki

^q 22.40 Mace 7.12

^r 22.44 Jabuuri 110.1

xooore be wutunden xoten ga ni, i na ken ya yette na a taaxu seron xannun ɲa, ikun yinmenu nta katini a yi, sakkati i na i deema. ⁵ I gaa fo wo fo ɲaana, dukoyintaaxun ya ni. Ken ya saabuda, i gaa safayi xooron siitini i teɲon do i kittun ɲa, na doroko xooro siŋqinton rondi. ⁶ Yigenoqunun ɲa, i na a mulla nan taaxu serixoorantaaxuranun ya yi ; *allanxarankaanun noxon ɲa, i na a mulla nan taaxu sapa kaanankon ya yi, ⁷ na i darontankuuni do beddun ɲa, nan toxo i xilli “ Xaranmoxo. ” ⁸ Xa, axakun nan maxa duɲe sere gaa axa xilli “ Xaranmoxo ” yi de, baawo xaranmoxo baane ya ni axa maxa ; axa kuttun su ni waaxinun ya yi. ⁹ Ke ɲiije kanma, axa maxa sere su xiri “ N faaba ”, baawo axa Faaba ni baane ya yi, Faaba kallanke. ¹⁰ Axa maxa duɲe sere gaa axa xilli “ Yinmanke ”, baawo axa yinmanken ni baane ya yi, ken ga ni *Kisindaanan ɲa. ¹¹ Axa seri wuruginten ɲaana axa su da kome ya yi. ¹² Sere wo sere ga na du wurugi, Alla wa an maxayanqana ; sere wo sere xa ga na du maxayanqa, Alla wa an wurugini.

Isa butuye diinanxirisun wure

(Maarika 12.40 ; Luka 11.39-52 ; 20.45-47)

¹³ « Bone wa axa da, axakun sariyanxaranmoxonu do axakun Farisiganko, ku munaafaxinu ku. Sero beenu gaa a mulla nan ro *Allantunkaaxun ɲa, axa wa fonlaqen teqe i kaane, axakun yinmenu xa nta roono. Ku be gaa a mulla nan ro, axa wa i kabana. ¹⁴ ^s

^s **23.14** Kittidunsafandi xaso yogonu da ku sefetaanu kafu a yi, aaye 14 : Bone wa axa da, sariyanxaranmoxonun do Farisiganko, ku munaafaxinu ku ! Ikun ya na kiinakariidonun naaburen su yigana, i na yille allanbatiyi dallanten dabarini. Ken du ya ni, i yanganxatan tallan xoorondini. (Maarika 12.40 ; Luka 20.47)

15 « Bone wa axa da, sariyanxaranmoxonu do Farisiganko, ku munaafaxinu ku, axakun be ga da geeji kara na duna su wura kuudo axa na hari seri baane kita na a ro axa diinan ɗa. A ga na ro, axa na saage a sankundini ma a ga da axakun yinmenu *Jahannabadunkaaxun dunfillon kita.

16 « Bone wa axa da, axakun geesundaana finkinto ku, axa ti : “ Sere be ga na kuna ti *Allanbatikaxooren ɗa, ken feti kunaye ; xa sere be ga na kuna ti Allanbatikaxooren kanɗen ɗa, an xobe. ” 17 Xa maxa ɗa haqilanloxo, nan saage finkini ! Ken bire ku filli, kan nan fasu i funen ɗa ? Kanɗen ya ni, ma Allanbatikaxooren be ga da kanɗen senondi ya ni ? 18 Axa ti xadi : “ Sere be ga na kuna ti sadaxindinoqun ɗa, ken feti kunaye ; xa sere be ga na kuna ti sadaxa be gaa a kanma, an xobe. ” 19 Ku finkinto ku ! Sadaxindinoqun do sadaxa, kan nan fasu i funen ɗa ? Sadaxan ya ni, ma sadaxindinoqun be ga da sadaxan senondi ya ni ? 20 Na a ɗi xa, sere be ga na kuna ti sadaxindinoqun ɗa, an kuna ti a do fo wo fo gaa a kanma ya yi. 21 Sere be ga na kuna ti Allanbatikaxooren ɗa, an kuna ti Allanbatikaxooren do Alla ke be gaa a noxon ɗa ya. 22 Sere be ga na kuna ti kanmun ɗa, an kuna ti laareesi ya yi, a do Alla ke be gaa laareesi kanma.†

23 « Bone wa axa da, axakun sariyanxaranmoxonu do axakun Farisiganko, ku munaafaxinu ku. Axa wa hari soxofoonun su fo roxon jakkan bagandini, na a ɗi ku be ga ni sariyan fo xoton ɗa, axa wa kun toqo no, kun ga ni : telerɗontaaxu, hinnaye, a do liimaanagankaaxu ; axa nta ku ɗaana. Axa ɗi ga n xawa joɗana ku fina ya yi, ken bire, axa na kutte ke sukka a yi.‡ 24 Ku geesundaana finkinto ku, axa

† 23.22 Yesayaahu 66.1 ; Mace 5.34

‡ 23.23 Sariya 27.30 ; Laayidu Fillante 14.22

wa jin tette koota su, kuudo suwanen n maxa daga axa xorun
 ɗa, na a ni, axa wa jogome tonno do a yi !

25 « Bone wa axa da, axakun sariyanxaranmoxonu do
 axakun Farisiganko, ku munaafaxinu ku, axakun beenu gaa
 jiraxollon do yigexollon falle ya wanqini, na a ni i fakkon
 wa axa maxa fayifoonun do wandi tanpiyen ɗa. 26 Axakun
 Farisiganka sonдонfinkinto ku ! Xa da jiraxollon noxon
 senondi fina, ken ya ni i falle xa na seno.

27 « Bone wa axa da, axakun sariyanxaranmoxonu do
 axakun Farisiganko, ku munaafaxinu ku. Axa na xoyi
 xaburan ya, i ga da a kanma faranparondi, na a ni a noxon
 fakkon ni xotti xason do timi buren baane ya yi. 28 Axa
 na kundu ya yi. Seron yaaxen gaa axa siginton ɗa, i na a
 sinma axa telejonton ya ni. Ken xa, axa noxonun fakkon ni
 munaafaxaaxun do allankutayen baane ya yi.

29 « Bone wa axa da, axakun sariyanxaranmoxonu do
 axakun Farisiganko, ku munaafaxinu ku, axakun beenu gaa
 *annabinyinmun xaburon tagana, na telejonton xaburon
 jago, 30 axa gaa tini : “ Oku gan gemu o seri fanon kiyen
 ɗa, o ma ni dujene i da annabinyinmun foren joqen ɗa. ”

31 Axa yinmenu seede ti a yi nan ti axa ya ni annabinyinmun
 kallaanon bonsonɗun ɗa de ! 32 Ken kuɗa, axa seri fanon
 ga da golle be ɗa, xa da a tinmandi ke ! 33 Ku samanburu
 ku ! Kooson soxoodinu ! Axakun katta kisiini Jahannaba
 yanganxatan ɗa kan moxo ?

34 « Ken kuɗa axa terinke : nke wa annabinyinmun walla
 katta axa yi, ken do fintuwaano, kafiini sariyanxaranmoxonu.
 Axa wa i yogonu karini, axa wa i yogonu *gengene do
 sallibinsollen ɗa, na yogonu katu axa allanxarankaanun
 noxon ɗa, axa wa i yogonu xatana debe ti debe. 35 Ayiwa,
 Alla seri sire su foren ga joxi jiije ke kanma, ken su haqen

tijeene axa ya yi, na a wutu *Haabila foren joxinden ɗa, aken be ga ni Alla seri teleɗonta xoore yi, nan ri a wara Baraaxi ren yugo Jakkariyaawu yi, axa ga da aken be kari Allanbatikaxooren *noqu sennen do sadaxindinoqun naxan ɗa.^w ³⁶ Tonɗu, n na a ko axa da, ke su haqen riini ɗa ku seran meenu ya kanma.

Isa jikkirankutiye Yerusalaamu xibaaren ɗa

(Luka 13.34-35)

³⁷ « *Yerusalaamu, ee, Yerusalaamu ! An wa annabinyinmun karini ; Alla ga da sero beenu xayɗi katta an ɗa, an wa i xa gididunwalla. Taanu manime ni in ga da a xanu na an renmun kafu me yi xoyi selinjaaxen gaa i renmun kapa me yi i kanpon wure moxo be, xa an bara ! ³⁸ Saasa ke, Alla faayi ga da an batikan duuron toxo an maxa.^x ³⁹ Ayiwa, n na a koni an da xa nan ti : an ntaxa in walla keeta ma koota be an ga n ti :

“ Tunka Duumanten gan na bareke ro ke be gaa riini ti a toxon ɗa. ” »^y

Allanbatikaxooren gurujeje

(Maarika 13.1-2 ; Luka 21.5-6)

24 ¹ Isa Alimasiwu bogu falle Allanbatikaxooren ɗa, a dagante, a xaranlenmon tinko a yi nan ti a da : « Allanbatikaxoore ke sigimoxon faayi de. » ² Isa jaabi nan ti i da : « Tonɗu, n na a ko axa da, axa yaaxen gaa ke

^w 23.35 Jopaye 4.8 ; 2 Xibaaru 24.20-22

^x 23.38 Yesayaahu 22.5

^y 23.39 Jabuuri 118.26

ka be yi kundu, a su riini guruje ya ; hari gidi baane nta toqo gidi baane kanma. »

Duna gillen taagumansu

(Maarika 13.3-13 ; Luka 21.7-19)

3 Isa daga taaxu *Jayituunangide kanma. A xaranlenmon do a senbe na a tirindi ti : « Xaranmoxo, ken jaana kan bire ? Kan taagumansu na a koyini o yi ti an ri biren do duna gillen tinko ? »

4 Isa jaabi nan ti i da : « Xa da du koroosi sere su nan maxa axa sankundi. 5 Seri gabe wa du xayini ti in toxon ja nan ti : “ Nke ya ni *Kisindaanan ja. ” I na seri gabe ya sankundini. 6 Axa wa riini fitinanun xibaaren mugu tinkoyen do laatoyen ja, xa da axa moxo tu, axa haqilun nan maxa bono ! Waajibin ya ni kun gaa jaana, xa duna gille fe fina. 7 Baawo, xabiilanun wa gilli me xanne maxa ; jamaanun na giri me xanne maxa ; nijnen na saralle noqun su yi ; dullu xooron na kutundi ; 8 ken su ni nuxunten jalan jopaadun ya yi.

9 « Ken bire, i na axa raga na tooran danben su saxu axa kanma, na axa kari. Xabiilan su na axa xoni do in batten ja. 10 Ken bire, seri gabe wa bakka Alla killen ja, nan saage me janbana, na me xoni. 11 Fo gabe wa du jaana xayifaare na a ji xayifaare fe. I na seren gaben ya sankundini. 12 Fi buren wa riini gabo ma seri gabe xanuyen ga roxo. 13 Xa sere be ga na mupi ma fin lagaru, ken kaman ya n kisiini. 14 *Allantunkaaxun *Xibaari Liqe wa laxamiini duna tattu ku naxati su yi, kuudo xabiilan su na a mugu. Ken falle ya ni, duna na giri. »

Bono xoore

(Maarika 13.14-23 ; Luka 21.20-24)

15 Isa saage nan ti : « *Annabi Danjeeli ga da bono haraamunte be fin ko,^a axa wa a walla sikki Allanbatika-xooren noxon ɗa. » Xarangaanan na yere faamu de !

16 « Ken bire ga na sere be ni *Yehuuda maran ɗa, an nan wuru dagana gidi gillun ɗa. 17 A ga na sere be ni xuben kanma, an nan maxa yanqa nan ti an wa fo wuttu an xuben noxon ɗa. 18 A ga na sere be ni teenun ɗa, an nan maxa yille nan ti an wa an doroken wuttu. 19 Koni bone da nuxunton do sugundindaanon ya xooro ken koota yi sa ! 20 Xa da Alla jaaga axa wuruyen nan maxa gemu waxati xote yi, a nan maxa gemu *Tuumayinkoota xa yi, 21 baawo ken koota gaa xotoono moxo be yi, a me ma demu nan jaɗi gelli duna nan sigi. A me tana ntaxa jaɗiini xa mene.^b 22 Kun koota xoto ga n ntaxa defoono, sere su nta kisiini, xa i wa defoono ti seri sugandinton ɗa. 23 Ken waxati, sere be ga na ti axa da : “ Kisindaana ke faayi yere ! ” ma : “ A faayi dooke ! ” xa maxa saxu a yi. 24 Du-alimasiwunun do duxayifaarun wa bangeene, i gaa taagumansi xooron do kaawafiinun dabarini kuudo na seron sankundi. I ga ma kori, i na hari Alla seri sugandinton yinme sankundi. 25 Xa terinke : saado ken koota gaa kijene, n da axa sobindi de !

26 « Ken kuɗa, i be ga na ti axa da : “ Kisindaanan faayi gunjuran ɗa, ” axa maxa daga. I ga na ti : “ A muxunten faayi dooke, ” axa maxa saxu a yi. 27 Baawo, nke be ga ni *Seren Renmen ɗa, n ga na ni saagene riini, a jaana xoyi kanmen jelnubeyen ya yi, nan juwintan bange gelli kinbakka

^a 24.15 Danjeeli 9.27 ; 11.31 ; 12.11

^b 24.21 Danjeeli 12.1

ma kinxenna. ²⁸ Fo furen gaa noqu be, janbanun na me niini non ya yi.

Seren Renmen saagaye

(Maarika 13.24-27 ; Luka 21.25-28)

²⁹ « Kun koota xoto dangi falle keeta,
kiyen na bita,
xason ntaxa nelunqene,
saanun na yere gilli kanmun ɗa ;
kanmun senbun su na saralle.^c

³⁰ « Ken koota, Seren Renmen taagumansen na bange kanmun ɗa. Ken bire jamaanun su wa wuunu, i na Seren Renmen wari riini xaban noxon ɗa, a do senben do nooro xoore.^d ³¹ A na i maliikanun do buutuxan xooren xayɗi, i na seri sugandinton kafu me yi do duna tattu ku naxati su yi, gelli ke yinme ma ken yinbaane.^e

Turon masayila

(Maarika 13.28-31 ; Luka 21.29-33)

³² « Turon nan ɗaɗɗi axa da misaale yi : turon ga na funti bire be, derun ga bogu, axa wa a tuunu ti kandaaran kije.
³³ Ken moxo baane ya ni, axa ga na ku fiinu su wari, axa na a tu ti waxatin tinko, a kije fonlaqen ɗa. ³⁴ Tonɗu, n na a ko axa da, ku sero nta kalla, ku fiinu ga ma ɗaɗɗi. ³⁵ Kanmun do ɗiijen wa buruxeene, xa inke sefen nta buruxeene abada ! »

^c 24.29 Yesayaahu 13.10 ; 34.4 ; Hejeqeeli 32.7 ; Yooweli 2.10 ; 3.4

^d 24.30 Danjeeli 7.13

^e 24.31 Laayidu Fillante 30.4 ; Jakkariyaawu 2.10 ; Nehemiya 1.9

Alla baane ya na duna giri biren tu

(Maarika 13.32-37 ; Luka 17.26-30, 34-36)

36 Isa saage nan ti : « Ke koota do ke sanne, sere su nta a tu, kanmun maliikanun nta a tu, {Renmen yinme nta a tu,}f ma a ga nta Baaba Alla baane. 37 Fiinu beenu ga jañi Nuuha kiyen ja, kun meenun ya n jaana Seren Renmen riyen xa yi. 38 Nuuha kiyen ja, saado jaamen gaa riini, seron ji yigene nan mini nan yaxi me yi baane ya, ma Nuuha gaa roono fuuren ja koota be.9 39 Seron ma katu fo wo fo faamunu ma jaamen gaa riini do a su nan daga.h Seren Renmen xa rimoxon jaana kundun ya yi : 40 ken wa sero filli jiini teenun ja, i wa baanen sugandini na baanen wara sediini ; 41 a wa yaxaru filli xa jiini gollo, i wa baanen sugandini na baanen wara sediini.

42 « Ken kuja, xa maxa xenge de ! Baawo axa nta a tu Kamanen gaa riini koota be yi. 43 Xa da a faamu nan ti kaagumen gan n ji fayaanana ri waxatin tu, a wuyini i yaaxon ya yi, kuudo fayaanana na waase roono i kan ja. 44 Kundun ya ni, axa xa na axa moxon sirondi, baawo axa nta du do Seren Renmen ri biren taaxunu.

Gollijaana wullujonte

(Luka 12.41-48)

45 « Gollijaana fontuwaana duntengen ni ko baane yi ? Ken ni yinmanken ga da ke be ro gollijaananon yinmen ja ya, a gaa i yiganden kinni i ya a biren ja. 46 Ken gollijaana ni wullujonten ya yi, selli a kamanyugon ga ri na a ni ken golle

f 24.36 *Renmen yinme nta a tu* : Ku diganto nta kittidunsafandi xaso yogonu yi.

9 24.38 Jopaye 6.5-7.6

h 24.39 Jopaye 7.6-24

kanma. ⁴⁷ Tongu, n na a ko axa da : a kamanyugon wa riini i kittidufoonun su xaliifa a yi. ⁴⁸ Xa, selli gollinanaana bure ke ga na du toxo nan ti : “ N kamanyugon leele riini ”, ⁴⁹ nan xenu komon kuttun na i katu, nan sukke do minnaanon na nan yige nan mini ma a ga mande, ⁵⁰ Kamanyugo ke xosi ri koota be a ga ma du do a taaxu, a do waxati be a ga nta a tu, ⁵¹ A wa a yanganxatana, yanganxateye be munaafaxinun do a ga n xawa. A na wu ken koota, ma a ga giige. »

Yaxannun tanmi masayila

25 ¹ Ken falle, Isa Alimasiiwu da masayila tana ko nan ti : « *Allantunkaaxun gaa xoyi ke be yi, ken ni yaxannu tanmi yogo ya yi, i ga da i lanpanun wutu ti i wa telle gemu maanyugon na. ² Karago wa i ya, kun gotonton ya ni, xa karago baane ke ma goto. ³ I su ga da i lanpanun wutu, ku be gotonto ga fe, kun ma te wutu do du yi, ⁴ xa gotonton kun da ten wutu do du yi gubunlenmun na. ⁵ Maanyugon ga leele riini, xenqon da yaxannu ku su wutu.

⁶ « Wuron ga xaso, xaaruwe yogo xosi bange nan ti : “ Maanyugon faayi ! Xa bogu ! Xa na a gemundi ! ” ⁷ I su giri na i lanpanun moxosirondi. ⁸ Yaxannu ku be ga ma goto, i ti gotonton da : “ Axa ga ma o ku te, o lanpanun faayi kalla de ! ” ⁹ Yaxannan gotonto ku xa ti i da : “ O te ke ra nta o do axa bakka koyi, axa daga julaanun ya banje, axa na fo xobo. ” ¹⁰ I ga daga teexobe, maanyugon sooxi i falle. Ku be moxosironton ga ni, i do maanyugon ro jaxannoqun na na fonlaqen texe.

¹¹ « Ken falle, ku be ga daga teexobe, i xa ri sigi fonlaqen na, i do a wa me yi : “ Kamanyugo, he kamanyugo ! Fonlaqen

wuji o n ro. ” ¹² Xa maanuyugon ti i da : “ Tonju, n na a ko axa da, n nta axa tu de ! ” »

¹³ Isa ti i xaranlenmon da kuja : « Ken saabuda, xa da du koroosi, baawo axa nta koota ke tu, sakkati sanne ke. »

Gollinjaanon sikki masayila

(Luka 19.11-27)

¹⁴ - ¹⁵ Isa ti : « Allantunkaaxun gaa xoyi ke be xadi : yugo yogo ya ni, a gaa telle tere, a da i komo yugun sikki xiri, baane su do naabure be ga n xawa, a da ken xaliifa an na. A da muudu karagi kanje kini baanen na, na fillo kini baanen na, na baane kini i seri sikkandin na. Ken falle a daga i terenden na. ¹⁶ A ga da muudu karagi kanje kini ke be yi, ken xosi jaagunden jopa ti i xallen na, na a me fillo kita.

¹⁷ A ga da muudu filli kini ke be xa yi, a xa da ken me jaagu ya na ; a da a dunfillon kita. ¹⁸ Xa, a ga da muudi baane kini ke be yi, ken daga kunmen soxo na i muude ke bulu a yi.

¹⁹ « Wucu laate dangi falle, i kamanyugon ri. A do i gollinjaanon da jaatun bagandi. ²⁰ A ga da muudu karagi kanje kini ke be yi, ken fina ya n ri nan ti : “ N kamanyugo, an ga da muudu karagi kanje be kini in na, a faayi. N saage na ken me muudu karagi kita a kanma, ken xa faayi. ”

²¹ Kamanyugo ke ti a da : “ A siro, an ga katu duruxotono ti ke me fonlamaane, an na gollinjaana sire yi. Ken kuja, n wa fi gabe xaliifana an na keeta. Li, o n naxa doome. ”

²² « A ga da muudu filli kanje kini ke be xa yi, a xa ri sigi nan ti : “ N kamanyugo, an ga da muudu filli kanje be kini in na, a faayi. N saage na a me muudu filli kita a kanma, a xa faayi. ” ²³ Kamanyugo ke ti a da : “ A siro, an xa ga katu duruxotono ti ke me fonlamaane yi, an na gollinjaana

sire yi. Ken kuɗa, n wa fi gabe xaliifana an xa yi keeta. Li, o n naxa doome. ”

24 « A ga da muudu baane kanje xaliifa ke be yi, a xa ri sigi nan ti : “ Kamanyugo, nke wa a tu ti sere moxo xoten ya ni an ɗa, baawo an wa fatene na a ji an ma tifi ; an wa korosindini na a ji an ma soxo. 25 Ken xaaxantaaxun saabuda, n daga an kanjen bulu, an xallen faayi ke. ” 26 Kamanyugo ke ti a da kuɗa : “ Ke gollijaɗaana lenbure ke, fuurinte ke ! An gaa a tu ti in wa fatene na a ji in ma tifi, n wa korosindini na a ji in ma soxo, 27 manne ni an ga ma daga in naaburen wara xalisingollijaɗaanon banje ? N ga na a bagandi koota be, n na a do i tonon kita. 28 Ken kuɗa, a kanje nan rage a yi, na a kafu muudutanmigume ke maxa. 29 Baawo, fo gaa sere be maxa, fo ga na kafi a yi, a jiidini ya, a na gabo. Xa fo ga nta sere be maxa, hari fonne ke be gaa a kaman maxa, a boosini a yi ya. 30 Ken kuɗa, ke gollijaɗaana bure sediini bitanbinnen noxon ya yi ; a na wu ma a ga giige. ” »

Kiiten xibaare

31 Isa ti : « *Seren Renmen do i darontaaxun ga na ri koota be, a do i maliikanun gaa doome, a na taaxu i laaresin kanma. 32 Duna seranxabiila ke su na ri sigi a jon ɗa. A na i booxo bakka me yi xoyi nagaanana gaa jaxon do sugun booxono bakka me yi moxo be. 33 A na jaxon ri i tayen ɗa, a na sugun ri i noogen ɗa. 34 Ken falle, ku be gaa aken tunka tayen ɗa, a na ti i da : “ Xa ri yere in Faaba neemanta renmu, axa nan ri ro a ga da taqe be wutu in danɗa i maranden noxon ɗa gelli duna jopaadu. 35 Na a sababun ɗa, dullen ga ji in ɗa, axa da in yigandi ; daqun ga da in raga, axa da in minindi ; n ga ji mukkaaxun ɗa, axa da in bisimilla axa kaanun ɗa ; 36 feeton ga ji in ɗa, axa da in feetufata ; n ga

jangire, axa daga in kuuni ; n gaa hari kason ɲa, axa daga bogu in ɲa. ” ³⁷ Tayedunkon na ti a da kuɲa : “ Kamane, an dullu kan koota, o ga da an yigandi ? An daqu kan koota, o ga da an minindi ? ³⁸ O da an wari mukkaaxun ɲa kan koota, o ga da an bisimilla ? An feetu kan koota, o ga da an feetufata ? ³⁹ Kan koota ni, an ga jangire, o ga daga an kuuni, ma na a mugu ti an wa kason ɲa, o ga daga bogu an ɲa ? ” ⁴⁰ Aken tunka wa i jaabini nan ti : “ Tonɲu, n na a ko axa da, axa ga demu fo wo fo ɲaana in maaren lamaanu ku du baananbe da, axa da a ɲa inke ya da mene ! ”

⁴¹ « Ken bire, ku be gaa a noogen ɲa, a na ti i xa da : “ Xa laato bakka in ɲa, ku seri langanto ku, yinbi duumante be ga kumi *Ibiliisa do i seyitanjaman xanne maxa, axa daga kafu i ya. ⁴² Na a sababun ɲa, dullen ga da in raga, axa ma in yigandi ; n ga daqu, axa ma in minindi, ⁴³ n gaa mukkaaxun ɲa, axa ma in bisimilla ; feeton ga ni in ɲa, axa ma in feetufata ; n ga jangire, axa ma daga in kuuni ; n ro kason ɲa, axa ma daga bogu in ɲa. ” ⁴⁴ Noogedunkon xa na ti a da : “ Kamane, kan koota ni an ga dullu, ma an ga daqu, ma an gaa mukkaaxun ɲa, ma an ga feetu, ma an ga jangire, walla an ga ro kason ɲa, o ga ma an deema ? ” ⁴⁵ Ken bire, a na ti i da : “ Tonɲu, n na a ko axa da, axa ga ma fo wo fo ɲa seri lamaanu ku da, axa ma a ɲa ni inke ya da. ” » ⁴⁶ Ken kuɲa, Isa jaabi nan ti : « Ikun na xosi daga yanganxatayi duumanten ɲa, tayedunkon na daga bireyi duumanten ɲa. »ⁱ

ⁱ 25.46 Danɲeeli 12.2

Isa koyi lagare

(26.1-27.66)

Janbayen yetuye ti Isa Alimasiwu yi

(Maarika 14.1-2 ; Luka 22.1-2 ; Yohanna 11.45-53)

26 ¹ Isa Alimasiwu ga duguta sefen su yi bire be, a ti i xaranlenmon da : ² « Xa da a tu nan ti *Pesaxansallen^j toxo bito filli ya yi de. Ayiwa, nke be ga ni *Seren Renmen η a, n wa roono kittu yi, i gaa in *gengene do sallibinsollen η a. »

³ Ken bire, *sadoxakijandaananyinmankon do xirisu, i meji i yinmanken kan η a, ke be toxon ga ni *Kaafa.

⁴ I gemu xanne yi nan ti i na Isa gotontanlaga i na a faatindi. ⁵ Xa, i ti i nan maxa a η a sallen η a, a gaa η aana sababu yi jaman gaa murutini.

Isa timiliŋidaariye

(Maarika 14.3-9 ; Yohanna 12.1-8)

⁶ Ken bire, Isa wa Simoona kan η a, ken ga ni fatanwattiburugume yogo yi, a gaa *Beyitaani deben η a.^k

⁷ Yaxare yogo xa tinko a yi, woridon faranpare wa a maxa, misikinji jonko xote wa a noxon η a. Isa gaa yigene, yaxare ke da misikinji ke joxi a dellen η a. ⁸ Xaranlenmon ga da ken wari, a ma liŋo i da, i ti : « Ke misikinji bononden da manne siro an η a ? ⁹ Hari an gan da a gaaga jonko xoore yi na a kini misikiinun η a, ken nta fasu ba ? » ¹⁰ Isa ga da ken mugu, a ti faaru ku da : « Yaxaren da i golli siren η a in da,

^j 26.2 Bakke 12.1-17

^k 26.6 Mace 21.17

axa baqa a yi manne ? ¹¹ Axa gaa misikiinu ku be koono, axa do kun na me maxa ya kootan su ;¹ axa do inke xa nta toqo doome. ¹² A ga da ke misikinji timi lije joxi in ŋa, a da in waxari katta in firindikootan ya yi. ¹³ Tonŋu, n na a ko axa da : ke *Xibaari Lije ga na laxami duna noqu su, ma yaxare ke xa ke golle ga laxami non ŋa, seron gaa sinmene do a yi. »

Yehuuda janbaye

(Maarika 14.10-11 ; Luka 22.3-6)

¹⁴ Ken falle, faaru ku tanmi do fillon du baananbe be toxon ga ni *Yehuuda Hisikarooti, a kije sadaxakijandaanan-yinmankon ŋa ¹⁵ nan ti i da : « Axa na manne kini in ŋa, n ga na Isa ro axa kitten ŋa ? » I da tanjikke godo xulle kini a yi.^m

¹⁶ Gelli ke, aken do feeramuuriyen ya na me yi, i ra gaa Isa janbantanloono kittu yi moxo be.

Pesaxansallinŋaaxamen dabariye

(Maarika 14.12-21 ; Luka 22.7-14, 21-23 ; Yohanna 13.21-30)

¹⁷ *Buurunxecansallen koota fana, faarun tinko Isa yi na a tirindi ti : « An na a mulla o nan daga Pesaxansallinŋaaxamen soro an da minna ? » ¹⁸ A ti : « Xa daga kaanun ŋa, ke sere fulaane banje, nan ti a da : “ Xaranmoxo ti i waxatin kije, ken kuŋa, i do i faarun wa riini Pesaxanŋaaxamen yiga an kan ŋa. ” » ¹⁹ Isa ga da a ko faaru ku da moxo be, i da a ŋa ken moxo ya yi. I daga Pesaxansallen moxon gemundi.

¹ 26.11 Laayidu Fillante 15.11

^m 26.15 Jakkariyaawu 11.12

Janbayen siginde Yehuuda yi

²⁰ Wuron ga ro, Isa do i faarun tanmi do fillon taaxu yigeyen ɗa. ²¹ I gaa yigeyokken kanma, a ti : « Tonɗu, n na a ko axa da, axa du baananbe wa in janbana. » ²² Ken digi faaru ku yi siri, i xosi toxo a baanan-baanan tirindini, fo wo fo gaa tini : « Xaranmoxo, xori inke fe ? » ²³ Isa jaabi nan ti : « Sere be gaa in janbana, n do a kaman su kitten faayi yigandinyokken ɗa.ⁿ ²⁴ Tonɗu, Seren Renmen ken ken wa kalla xoyi a gaa Safandi Sennun ɗa moxo be.ⁿ Xa bonen wa seren da, ke be ga ɗa sababu yi na Seren Renmen janba. Hari ken kaman gan n maxa bange ya n ɗi ga n fasu a da ! » ²⁵ Aken Yehuuda be gaa riini a janba, a xa da a tirindi ti : « Xaranmoxo, xori inke fe ? » Isa jaabi nan ti a da : « An yinme ya n da a ko de ! »

Yigeta lagare

(Maarika 14.22-26 ; Luka 22.14-20 ; 1 Korintinko 11.23-25)

²⁶ I gaa yigene, Isa da buurun wutu, na Alla tiiga ; a da a kutu-kutu faarun naxa nan ti : « Ke ni in fatantiyen ya yi. Xa da a raga, xa na a yiga. » ²⁷ A saage jiranxollen wuttu na Alla tiiga xadi, na a kini i ya nan ti : « Axa su na fo mini, ²⁸ baawo ke ni in foren ya yi, laayidun ga tafi ti fore ke be yi, a gaa joqo seren su junuubuxafariyen da.ⁿ ²⁹ N na a ko axa da ti : nke ntaxa ke reesenji minni keeta ma koota be in do axa ga na ro in Faaba tunkaaxun ɗa, o na yille a minni

ⁿ 26.23 Maarika 14.20

ⁿ 26.24 Jabuuri 22.2-19 ; Yesayaahu 53

ⁿ 26.28 Bakke 24.8 ; Yirimaahu 31.31-34

doome. »^o ³⁰ Isa do i faarun ga duguta xasiidan ɗa, i giri nan daga *Jayituunangide.

Isa xibaarindinde ti Piyeeri nakkariyen ɗa

(Maarika 14.27-31 ; Luka 22.31-34 ; Yohanna 13.36-38)

³¹ I ga kije non ɗa, Isa ti i da : « Lenki wuro, axa su wa jikkirankutiini ti in xibaaren ɗa nan wuru in ɗa, xoyi a safanten gaa nan ti :

“ N wa nagaan sanpana, jaxon na sanqi. ”^p

³² « Xa, n ga na wundi bakka kallen ɗa, n wa telle axa kaane *Galiile. » ³³ Piyeeri ti a da : « Hari a su ga na jikkirankuti ti an xibaaren ɗa, nke ken nta wurunu an ɗa abada ! » ³⁴ Isa jaabi nan ti a da : « Tongu, n na a ko an da, lenki wuro ke, katta selinganman gaa sefene, an wa in nakkariini, ta sikko xa ya ni mene ! » ³⁵ Piyeeri ti a da : « Hari in gan kalla do an ɗa ya, n nta an nakkariini ! » Xaranlenmon su xa da ken ya ko.

Isa do i xaranlenmon kijeye Getisemaani yi

(Maarika 14.32-42 ; Luka 22.39-46)

³⁶ Ken falle, Isa do i faarun kije naaxo yogo yi, i gaa non xilli : « Getisemaani »^q, a ti i da : « Axa toxo yere, n wa dagana Alla batu dooke. » ³⁷ A dagante, a do Piyeeri do Sebede ren yugun filli daga. Sunon do jooten da a raga. ³⁸ Ken noqu, a ti i da : « Tooxen faayi in karini. Axa toxo do in ɗa yere, axa n wuyi axa yaaxon ɗa. »

^o 26.29 ...o na yille a minni doome : Fasarindaano yogonu ti : O na reesenji xayе mini doome.

^p 26.31 Jakkariyaawu 13.7

^q 26.36 Getisemaani : Ke toxo wure ni : teebollira. Dingira ya ni, i gaa jayituunan funsen bollini na ten bogu a yi. Dingira ke na Jayituunangide kinxennanjipandan ya, Yerusalaamu jonkonmen ɗa.

39 A ga daga kaane fonne, a bifi na i tanen ro niijen na, a gaa Alla naagana nan ti : « N Faaba, ke xaraxan xaraxace^r laatondi in na selli a ra gaa naana ! N ma ti inke lijun de, xa fi be ga n liji an da ! »

40 A gaa riini, a da a ni faaru ku sikki xenqe. A ti Piyeeri da : « Axa ma katu hari wucu lamaane naana axa yaaxon na do in batte ! 41 Xa toxo axa yaaxon na, axa na Alla naaga, kuudo Ibiliisa na waase axa jaarabini. Fo siri nanjen nan liji yonkin da, xa faten nan lanpunta. »

42 Ken falle, Isa yille laatono ta fillandin na nan daga Alla naaga nan ti : « N Faaba, selli a ga na ni, n ra ga nta kisiini ke xaraxan xaraxace yi ya moxo su yi, an sagon nan nani. »

43 Isa ga ri i ta fillandin na, a da i ni xenqene xadi baawo xenqon diginten ni i ya.

44 A da i wara nan laato bakka i ya nan daga Alla batu ta sikkandin na ti ku diganbaanu yi. 45 Ken bire, a ri katta i ya nan ti i da : « He, axa finna xenqene ya ? Axa finna tuumana ya ? Waxatin faayi ga kije, Seren Renmen gaa roono junuubugollinanaanon kittun na. 46 Xa giri, o n daga ! Ke be ga da in janba, a riyinten faayi. »

Isa rageye

(Maarika 14.43-50 ; Luka 22.47-53 ; Yohanna 18.3-12)

47 Na Isa toxo sefen na, Yehuuda, ken ga ni faaru ku tanmi do fillon du baananbe yi, ma a do jaman xoore riyinten faayi, jaraxonun do gumon gaa i maxa. Sadaxakijandaananyinmankon do jaman xirisun ya n da i wara riini. 48 Ken da a ni, janbante ke da taagumanse yogo ko sero ku da nan ti : « N ga na sere be xandunsunbu, axa na

^r 26.39 Mace 20.22

a raga, a ya ni ! » ⁴⁹ Ayiwa i ga kije sigira be yi tan, Yehuuda tinko Isa yi nan ti a da : « Xaranmoxo, sunka ! » Ken falle, a da a xandunsunbu. ⁵⁰ Isa jaabi nan ti a da : « N menjanje, ke be ga da an riiti, a dabari ke. » Ken sigira su, jaman dire Isa kanma na a raga. ⁵¹ Faaru ku be ga ni do Isa yi, baane xosi i jaraxon bagandi, na sadaxakijandaananyinmanken komen sanpa, na a taron kutu.^s ⁵² Ken sigira, Isa jaabi nan ti a da : « An jaraxon saaga i njanan na, baawo sere wo sere ga gaja ti jaraxon ya yi, a kaman toqo jaraxon ya yi. ⁵³ Anken ma a tu nan ti in ra wa in Faaba xilli ti a na in deema gani ? Ken sigira su yi, a na wujunun wujunun maliikanun wara katta in na. ⁵⁴ Xa, ken ga na nani, Safandi Sennu ga da ke be ko, ken wa naana xadi ba ? »

⁵⁵ Isa jaabi nan ti jama ke da : « Axa do jaraxonun do gumon ya n riini katta in na kundu xoyi killimaxasaqaanan ya ga ni in na ! N xa taaxunten ni Allanbatikaxooren noxon na koota su in gaa xarandundini, axa ma in raga. ⁵⁶ Xa, ke su na ya, kuudo annabinyinmun ga da ke be ko na tinme. »^t Ken sigira su yi, a faaru ku su sanqi bakka a yi nan wuru.

Isa dagaye kiitikutiran na

(Maarika 14.53-65 ; Luka 22.54-55, 63-71 ; Yohanna 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Ku beenu ga da Isa raga, i do a daga katta sadaxakijandaananyinmanken na, ken ga ni Kaafa yi, *sariyanxaranmoxonun do xirisun meji a kan na. ⁵⁸ Piyeeri da du toxo falle laatoyen na, nan sukke do i ya ma sadaxakijandaananyinmanken kan na. A ro nan daga taaxu kapa gollinanaanon na, a gaa terinkene fi ke gaa lagarini moxo be. ⁵⁹ Ken da a ni sadaxakijandaananyinmankon do

^s 26.51 Yohanna 18.26

^t 26.56 Mace 26.31

*Kiitikutaanon sapan wa seedaburuseeda muurunu ti Isa yi kuudo kiiten na a kari. ⁶⁰ I da gaara gabe ko,^u xa i ma jalagindira kita Isa yi. Ken falle sero filli yogo ti : ⁶¹ « Ke yugunne ya n ti ike ra wa *Allanbatikaxoore ke karana na a taga bito sikki noxo. »^w ⁶² Sadaxakijandaananyinmanken giri sigi nan ti : « Ayiwa, ku gaa seedene ti an ŋa ti ke su yi, laqen nta anken ŋa ya ba ? » ⁶³ Isa wa kuurunu de. Sadaxakijandaananyinmanken ti : « N wa an kunandini ti Alla ŋalinten ŋa, an na a ko o da selli *Kisindaana ke ya ga ni an ŋa, selli *Allanlenmen ya ga ni an ŋa. » ⁶⁴ Isa da a jaabi ti : « An yinme ya n da a ko de, xa in na baane ko axa da, nan ti lenki ga na dangi, axa wa riini Seren Renmen taaxunten wari Raniyaanan tayen ŋa, na a riyinten xa wari xaban noxon ŋa gilli kanmun ŋa. »^x ⁶⁵ Isa ga da ke ko, sadaxakijandaananyinmanken maxa, a xenperandangi. A butu ma a gaa i *yiraamun booxono nan ti : « O manne haaju na seeda yi keeta ? Axa yinmenu da a xajafinden mugu. ⁶⁶ Axakun ti kan moxo ? » Jaman ti : « A n xawa kalla ya tan. »^y ⁶⁷ Ken sigira su, i toxo raxanjin tufana Isa yeeson ŋa nan toxo a gonmorini, yogonu wa a fentana.^a ⁶⁸ I wa tallan tini : « Kisindaana, ko baane n da an katu ? Selli annabinyinmen ya ga ni an ŋa, a kaman ko ke ! »

^u 26.60 Jabuuri 27.12 ; 35.11

^w 26.61 Yohanna 2.19

^x 26.64 Jabuuri 110.1 ; Danjeeli 7.13

^y 26.66 Sariya 24.16

^a 26.67 Yesayaahu 50.6

Piyeeri nakkariye

(Maarika 14.66-72 ; Luka 22.56-62 ; Yohanna 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ I gaa ke su yi, Piyeeri wa taaxunu kanberan ɗa. Tunbaare yogo xosi tinko a yi nan ti : « An do Isa ɗi doome yi ya mene, Galiilenka yugo ke ! » ⁷⁰ Xa Piyeeri nakkari a su jon ɗa nan ti : « An ga do ke be, nke nta a tu de. » ⁷¹ A bogunte katta ganlaqen ɗa, tunbaare tana da a wari, ken xa ti seron da : « Ke yugo do Isa ɗi doome yi, *Nasaaranke ke. » ⁷² Piyeeri nakkari xadi nan kuna ti : « N nta ke yugo tu ! » ⁷³ Wucinne, sero beenu ga ɗi no, i xa tinko a yi nan ti a da : « Tonɗun ya ni, an xa ɗi kapa sero ku yi ya mene ! A wa tuyini hari an sefexannen ɗa. » ⁷⁴ Piyeeri xosi toxo kunana na du langa nan ti : « Nke nta ke yugo tu ! » I wa ken ɗa tan, selinganman xosi sefe. ⁷⁵ Ken noqu, Piyeeri sinme do Isa ga da sefe be ko nan xaso, a ga ti : « Saado selinganman gaa sefene, an wa tini an nta in tu ta sikko. »^b A bogu nan wu ma a yaaxon gaa dunbunu.

Isa Alimasiiwu Pilaati jon ɗa

(Maarika 15.1 ; Luka 23.1-2 ; Yohanna 18.28-32)

27 ¹ Gelli suxuba fana, *sadoxakijandaananyinmankon do xirisun su gemu a yi nan ti Isa Alimasiiwu nan kara. ² I da a yetu, do a nan daga Roomunko maranyinmanken noqu, ken ga ni *Pilaati yi, na a kini a yi.

^b 26.75 Mace 26.34

Yehuuda kalle

(Nangollu 1.18-19)

3 Faare ke be ga da Isa ro kittu yi, ken ga ni *Yehuuda yi, a ga da a tu ti i faayi Isa karini ya, a nimisi i golli nanjuntan na. A da tanjikken godoxullen saaga sadaxakijandaanan-yinmankon do xirisun na. 4 A ti i da : « N da yangon kita, n da fatemullen^c kini kallen na. » I ti a da : « O fin nta a yi ! Ken ni an ya xibaare. » 5 Yehuuda da xalisin fitta *Allanbatikaxooren na, a bogu nan daga. A ga laato, a da kacen ro i xannen na, nan jellenkure nan kara. 6 Sadaxakijandaanan-yinmankon da xalisi ke wutu nan ti : « O ma xawa ke xalisi kapa allanbatikan naaburen na, baawo naaburu mexenten ya ni. » 7 I su gemu xanne yi nan ti i na lallitagaanan^d yogo nijnen xobo. I ga da ken nijne xobo, i da a na mukkunun da furungooru. 8 Ken ya saabuda, hari ke lenki, non gaa xiriini : « Foron te. » 9 Ken moxo, *annabi *Yirimaahu ga da sefe be ko na tinme a ga ti Alla ti : « I da tanjikke godoxulle raga. *Banisrayilaganko da ken ya raga yonkin diyan na. 10 I da a kini lallitagaanan na nijnen jonko, Xoyi Tunka Duumanten ga da in naamari moxo be. »^e

Isa dagaye Pilaati noqu

(Maarika 15.2-5 ; Luka 23.3-5 ; Yohanna 18.33-38)

11 I do Isa ga daga katta Pilaati yi, aken be ga ni maranyinmanken na, a da a tirindi nan ti : « Yehuudiyannun

^c 27.4 *fatemulle* : Gerekinxannen na, i ti : *feri mulle*.

^d 27.7 *lallitagaana* : Ken ni mukkunun bulli nijnen toxo tana ya yi.

^e 27.9-10 Jakkariyaawu 11.12-13 ; Yirimaahu 18.1-3 ; 19.1-2 ; 32.6-15

tunkanyugon ni an ya yi ba ? » Isa jaabi nan ti a da : « An ga da a ko. »

12 Sadaxakijandaananyinmankon do xirisun da Isa jalagi, xa a ma ikun jaabi ti fo wo fo. 13 Pilaati ti a da kuɗa : « I gaa ke su roono an kanma, an taron nta a yi ya ba ? » 14 Isa ma a jaabi hari digan baane yi, ma Pilaati ken yinme gaa kaawana ken ɗa moxoburu.

(Maarika 15.6-15 ; Luka 23.13-25 ; Yohanna 18.39-19.16)

15 Ken bire, Pesaxansallen ga na ɗi ɗaana siine su, kasoranke be bakken ga n liɗa jaman da, maranyinmanken na ken kasoranke bagandi. 16 Ken da a ɗi, yugo yogo wa kason ɗa, a su wa a tu nan ti golliburijanaana xoore ya ni, a toxon ga ni {Yesuwa}^f Baraaba.⁹ 17 Jaman ga da me ɗi, Pilaati da i tirindi nan ti : « Anhan, {Yesuwa} Baraaba, a do i gaa Isa ke be xilli “ *Kisindaana ”, n na kan baane wara ? » 18 Na a tugu ti Pilaati wa a tu nan ti haasidaaxun baane ya n sigi Yehuudiyannun xirisun do Isa ga ri katta ike yi.

19 Pilaati gaa i kiitikutitaaxaaden kanma, a yaqen da faaren wara a yi nan ti : « Laato bakka ke yugo yi de, sere xullen ya ni, baawo in da du wari kuyin ɗa wuri, n gaa yanganxata xoore yi do ke yugo batten ɗa. »

20 Xa, sadaxakijandaananyinmankon do xirisun wa jaman nonqini ti i nan ti maranyinmanken da, a na Baraaba bagandi, a na Isa kari. 21 Maranyinmanken ti i da : « Ku sero filli, axa na a mulla in na ko baane wara ? » Xan baane jaman su ti : « Baraaba ya wara ! » 22 Pilaati ti i da kuɗa : « Isa ke be i gaa tini a da “ Kisindaana ”, axakun ti in na manne ɗa ken ɗa ? » Xan baane jaman su ti xadi : « A *genge

^f 27.16-17 *Yesuwa* : Ke toxo nta kittidunsafandi xaso yogonu yi, yere a do aaye 17.

⁹ 27.16 *Baraaba* : Ke toxo wure ni : a faaba renme.

do sallibinsollen ɲa ! » ²³ Xa, Pilaati da jaman tirindi ti :
 « A da manne golli bure ken baane ɲa de ? » I tallan xaaru,
 nan ti : « A genge ! » ²⁴ Pilaati ga da a tu ti ike sefen nta fo
 sirono, manqanɲen xa wa tallan xoorono, a da jin wutu na
 i kittun wanqi jama ke su jon ɲa nan ti : « Ke yugo karinde,
 nke yinmen nta a wure. Axa fin wa axa maxa. » ²⁵ Jaman ti :
 « A foron wa o do o bonsonɲun kanma ! » ²⁶ Ken sigira su,
 Pilaati da Baraaba wara i da, xa a da katundaanon wara Isa
 yi. Ken falle, a bogu i do a naxan ɲa i na a genge.

Soyiye Isa yi

(Maarika 15.16-20 ; Yohanna 19.2-3)

²⁷ Ken bire, i do Isa daga buuru ka xooren noxon ɲa.
 Sorodaasin su da me ɲi non ɲa na a ro me naxa. ²⁸ I ga da me
 ɲi, i da Isa boora na tunkandoroke yogo rondi a yi. ²⁹ I da
 saasinkufune yogo tulu na a ro a dellen ɲa. I da guma yogo
 ro a sooxi tayen ɲa. Ken falle, i daga tusi a jon ɲa i gaa soyini
 a yi nan ti : « Yehuudiyannun tunkanyugo ! An kuɲinden
 faayi ! » ³⁰ I toxo tufana a yi, i da guma ke raga a yi, nan
 toxo a katta i dellen ɲa ti a yi. ³¹ I ga soyi a yi nan tanpi, i da
 tunkandoroke ke bagandi a yi, na a yinme yiraamun ro a yi.
 Ken falle, i do a daga, na a genge do sallibinsollen ɲa.

Isa gengeye do sallibinsollen ɲa

(Maarika 15.21-32 ; Luka 23.26-43 ; Yohanna 19.17-27)

³² Sorodaasinun do Isa dagante, i do *Kireenenka yugo
 yogo xa gemu killen ɲa, a toxon ga ni Simoona. I da Isa
 *sallibinsollen senbentan tiɲandi a yi. ³³ I kiɲe noqu
 yogo yi, i gaa non xilli « Gologoota ». Ken wure ga ni :
 « Yinkollanxotten dingira ». ³⁴ I da fo xaraxace yogo kafu

reesendolon^h ɲa na a kini Isa yi ti a na a mini. A ga da a temu, a bara a yi.

35 I da Isa genge, na sokkun wutu na a yiraamun taxandi me yi.ⁱ 36 I ga duguta, i toxo taaxunu a kaaran ɲa na a tanga. 37 I da a karayinmen safa wallaha yogo yi na a genge do sallibinsolle ke yi a kanma nan ti : « Ke ni Isa ya yi, Yehuudiyannun tunkanyugo. » 38 Sorodaasinun da Isa do fayaano filli ya genge doome yi, baanen wa a tayen ɲa, baanen wa a noogen ɲa.^j

39 Killidundangaanon xa wa i yinmun yonkono na Isa ka^k 40 nan ti : « Anken ya ma ti an ra wa Allanbatikaxoore ke gurujana nan yille a tagana bito sikki noxo ?^l Selli *Allanlenmen ya ga ni an ɲa, du kisi kuɲa ! Yanqa bakka sallibinsollen ɲa ke ! » 41 Ken moxo baane ya ni, sadaxakijandaananyinmankon do *sariyanxaranmoxonun do xirisun xa gaa soyini a yi nan ti : 42 « A da seron kun kisi mene, xa a ma katu i yinme ken kisini de. Banisirayila tunkanyugon ya ga ni, a n yanqa bakka sallibinsollen ɲa kuɲa o na saxu a yi. 43 A da i tuugeyen su ro Alla ya kanma ti baawo Allanlenmen ya ni ike yi, Allanlenmen ya ga ni, Alla na a yanqandi kuɲa na a kisi, selli Alla gaa a mulla. »^m 44 I ga da hari a do fayaano ku be genge me kanma, kun xa na a kaana ken moxo baane ya yi.

^h 27.34 Jabuuri 69.22

ⁱ 27.35 Jabuuri 22.19

^j 27.38 Yesayaahu 53.12

^k 27.39 Jabuuri 22.8

^l 27.40 Mace 26.61 ; Yohanna 2.19

^m 27.43 Jabuuri 22.9

Isa kalle

(Maarika 15.33-41 ; Luka 23.44-49 ; Yohanna 19.28-30)

⁴⁵ Gelli kinsiga, jamaanen su bita ma sallifanan do laxaasaran naxa. ⁴⁶ Ken waxati, Isa ferenpenti nan ti : « Eli, Eli, lema seboxitani ? » Ken wure ga ni : « N Alla, n Alla, manne ni an ga da in sedi ? »ⁿ ⁴⁷ Sero yogonu da ken mugu, i ti : « A na annabi *Hiliyaasu ya xilli kundu de ! »
⁴⁸ I du baananbe wurunten daga yiranaxasen deebi binedaran ḡa, na a ro sollen ḡa, na a wutu katta a yi ti a nan mini.^ᶯ
⁴⁹ Kapanlenmon xa ti : « Dugu, o na a faayi ma annabi Hiliyaasu wa riini a kisi de ! » ⁵⁰ Xa, Isa ga ferenpenti ta fillandin ḡa, a da i yonkin kini Alla yi.

⁵¹ Ken sigira, *yirankutaade be gaa Allabatikaxooren ḡa, a booxe kiru filli gelli kanmu ma wureedu. Niijen saralle ma gidun nan booxe bakka me yi. ⁵² Furunkunmun booxe, Alla seri siren fo gabe wundi. ⁵³ Isa wundi bakka kallen ḡa, i xa ro Yerusalaamu yi, debi senne, na du koyi seri gabe yi.

⁵⁴ Ayiwa, sorodaasinxirise ke be gaa Isa tangana, a do ku be ga ni do a batte, i da a wari niijen gaa saralleene. Fo wo fo su ga ḡaḡi, i da ken xa wari. Ken sigira kannen da i raga, i ti : « Tonḡun-tonḡu, ke yugo ni Allandenme ke ya yi. »

⁵⁵ - ⁵⁶ Yaxarinjama yogo ni do Isa batten ḡa gelli *Galiile, i gaa a deemana. Kun yogo ya ni : Maariya Magadalanke, ken do *Yaaxuba do Yuusufu ma Maariya, kafiini Sebede ren yugun filli ma. I sigi laatoyen ḡa kuḡa, i gaa Isa faayini.

ⁿ 27.46 Jabuuri 22.2

^ᶯ 27.48 Jabuuri 69.22

Isa firinde

(Maarika 15.42-47 ; Luka 23.50-56 ; Yohanna 19.38-42)

57 Laxaasaran falle, banna yogo ri, Harimaatanken ya ni, a toxon ga ni Yuusufu. A xa ni Isa xaranlenman ya yi.
 58 A daga jaamariyen muuru Pilaati maxa nan ti a na Isa furen kini i ya. Pilaati ti i na a kini a yi. 59 Yuusufu da Isa furen wutu na a kasanka. 60 A ga da xabura be soxo i yinme da giden noxon na nan xaso, a da Isa ro ken ya yi, na gidinlafan bilinbili, nan ri xabura ke raqen texe ti a yi nan daga. 61 Ken bire, Maariya Magadalanke do Maariya tana ni taaxunu xabura ke kaaran na.

Isa xaburan tangande

62 Ken yillakaran gemu Tuumayinkootan ya yi. Sadaxakijandaananyinmankon do *Farisigankon da me ni Pilaati noqu. 63 I ti a da : « O kamanyugo, o sinme do fo baane yi de ! Gaarante ke demu tini ike kalle bita sikkana, i wa wundini. » 64 An nta sorodaasinu yogo roono a xaburan kanma i na a tanga ma bito sikki ga n tinme. Ken ga fe, a xaranlenmon ra wa riini a fayi de ! Ken falle, i na ti jaman da a giri. Ken gaare xotono gaara fanan na ya de ! » 65 Pilaati ti : « Sorodaasinun faayi. Xa daga ! Axa na a tanga moxo be ga n lini axa da. » 66 I yinmenu daga xabura ke laxataaxaaden moxo sirondi siri, na taagumansen ro a kanma, ke be gaa a wuniyen koyini. Ken falle, i da tangandaanon deni.

¶ 27.63 Mace 16.21 ; 17.23 ; 20.19

Isa wundiyeŋ do a dukoyiye

(28.1-20)

Isa Alimasiwu wundiye

(Maarika 16.1-10 ; Luka 24.1-12 ; Yohanna 20.1-10)

28 ¹ *Tuumayinkootan ga dangi, Alahadin suxubafana, Maariya Magadalanken do i toxora^o daga Isa Alimasiwu xaburan faayi. ² Ken sigira su, niijen xosi saralle saralleyi xote. Tunka Duumanten maliikan yanqa gilli kanxotten ŋa, na gidinlafa ke bilinbili bakka xaburan raqen ŋa, nan taaxu a kanma. ³ A yinme wa nelunqeene xoyi kiye, a yiraamun wa xurana xoyi lepa. ⁴ Sorodaasinu beenu ga ŋi Isa xaburan tangana, i kanu nan toxo sarallene ma i gaa xitini.

⁵ Xa, maliikan ti yaxaru ku da : « Xa maxa kanu. N wa a tu nan ti axa na Isa ya muurunu, i ga da ke be *genge do sallibinsollen ŋa. ⁶ A nta yere, baawo a wundi xoyi a ga demu a koono axa da moxo ke be. Xa ri a soxunoqun faayi. ⁷ Xa wuru telle a ko a xaranlenmon da ti : “ A wundi bakka furun naxa, a faayi ga ware axa kaane katta *Galiile.^p Axa wa a niini non ŋa. ” N ri ke ya ko axa da. »

⁸ Yaxaru ku kanunton giri xaburan ŋa, xa i sewonta xooron ya ni. I wurunton daga xibaaren kijandi Isa xaranlenmon ŋa. ⁹ I gaa ken wuruye yi, ma Isa faayi ke genme i ya killen ŋa nan ti i da : « Axa nawaari ! » I tinko a yi, nan tusi nan tigiti a seeron ŋa. ¹⁰ Isa jaabi nan ti i da :

^o 28.1 Mace 27.56

^p 28.7 Mace 26.32

« Xa maxa kanu, xa daga a ko in waaxinun da ti i n daga Galiile, i wa in niini no. »

Sorodaasi tangandaanon sefexanne

11 Na yaxaru ku toxo killen ɗa, sorodaasi tangandaano ku xa yogonu daga kaanun ɗa, fo wo fo ga ɗa, na a su ko *sadoxakijandaananyinmankon da. 12 Sadoxakijandaananyinmankon do xirisun da me ji na xaalisi xoore kini sorodaasi tangandaano ku yi, 13 nan ti i da : « Axa na ti axa gaa xengene ya ni, Isa xaranlenmon ga ri do wuron ɗa na a bagandi xaburan ɗa do a nan daga.^q 14 A xibaaren ga na kije maranyinmanken ɗa, o wa a faamundini a yi, a ntaxa fo ɗaana axa yi. » 15 Sorodaasi tangandaanon da xaalisin raga, i ga da i ɗaamari ti fo wo fo, i da a ɗa. Ke ya n sanqi do Yehuudiyanun ɗa, hari ke lenki a ga finna koniini.

Isa sefe lagaru

(Maarika 16.14-18 ; Luka 24.36-49 ; Yohanna 20.19-23 ; Nangollu 1.6-8)

16 Isa ga da xaranlenmon tanmi do baanen ɗaamari ti i na me ji gide ke be yi Galiile, i daga non ɗa.^r 17 I ga da Isa wari, i da du maxayanqa, xa i yogonu sikka. 18 Isa tinko i ya nan jaabi nan ti i da : « Alla da marayen su ya kini in ɗa, kanmun do niijen ɗa. 19 Ken kuɗa, xa daga do xabiilanun su yi, kuudo seron nan ɗa in xaranlenmo yi, i nan tuubi nan *wanqi ti Faaben do Renmen do Alla *Fanka Sennen toxon ɗa. 20 N ga da axa ɗaamari ti fo wo fo yi, axa na a xaranɗundi i ya, na a xotondi i maxa moxosiri. Nke yinme be ga ni, n wa do axa yi kootan su ma duna ga n giri. »

^q 28.13 Mace 27.32

^r 28.16 Mace 26.32

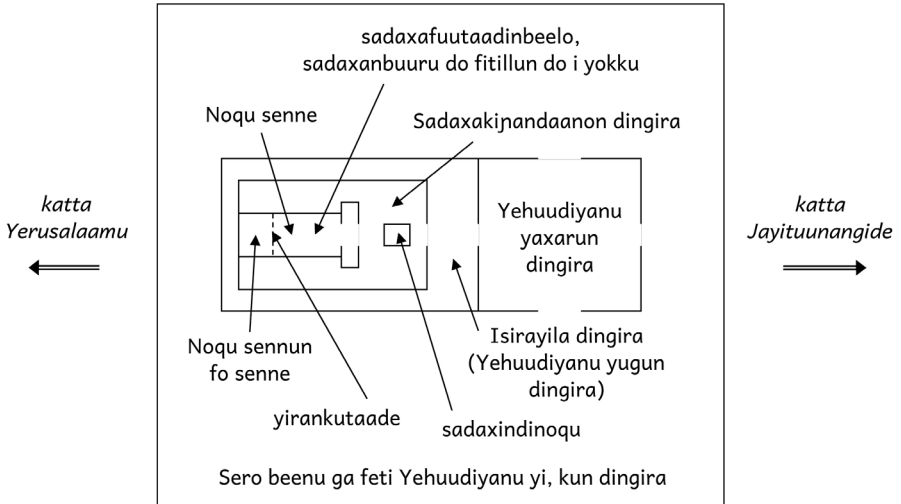
Fatanpansiye

Alimasiwu, Kisindaana : Ken ni maxankuto ya yi, a ga giri habaraaninxannen ɗa : « masiya ». A wure ni « daari ». Banisirayilaganko ni annabinyinmun do sadaxakijandaanon ya daarini (Bakke 30.30), xa a fankan ni naana tunkanyugun ya yi (1 Samuyeli 10.1 ; 16.13), kuudo na a koyi ti Alla da i sugandi ti golle yogo yi. Wucen gaa laatoono, sefeta ke be ga ni « masiya », a na maxankuton ɗa nan saxu Tunka Daawuda bonson sugandinten ɗa. Ken ya saabuda ni « Daawuda renme » ga na maxankuton ɗa nan saxu Isa yi (Maarika 10.47-48). « Al-masih » ke be gaa Xuraane noxo, a xa giri ke « masiya » ya yi. Sooninkanxannen ɗa, o ti « Alimasiwu ». Ken Alimasiwu ya n riini Allantunkaaxun sabatindi nijnen yaaxen kanma (Jabuuri 2 ; Luka 1.31-33), xoyi annabinyinmun ga da a ko moxo be nan xaso (Yesayaahu 9.6-7).

Laayidu Kurunban noxon ɗa, sefeta ke be ga ni « Christ » faransinxannen ma angelenxannen ɗa, a bogu gerekinxannen ya yi « Kirisitos ». Ke « Kirisitos » do « masiya », ke su ni wure baane ya yi, ken ga ni « Kisindaana ». Kisindaana, a do Alimasiwu, i su na do Isa ya yi : Tunka Sugandinte, Alla ga da ke be xayi katta i jaman ɗa (Yirimaahu 23.5 ; Yohanna 1.41, 45, 49 ; 4.25-26).

Allanbatikaxoore : Allanbatikaxoore baane ya n ni du yi, ken ga ni ke be ga ni Yerusalaaumu. Tunka Sulemaanu ya n da a taga fanan ɗa, 960 siine Isa bangeyen kaane. Ken guruje 587 siine I.B.K. Heroodi yille a taganden jopana saado Isa gaa bangeene, xa a maxa katu tinmeene saado a gaa yillene gurujeene 70 siine Isa bangeyen falle yi xadi. Koota su, sadaxakijandaanon ni sadaxindini a noxon ɗa katta Alla yi Banisirayilagankon da. Sariyanxaranmoxonun xa ni xaranɗundindini a noxon ɗa.

Allanbatikaxooren ɗa, Isa kiyen ɗa

Allanlenme : Linjiili noxon ɗa, Isa Alimasiiwu wa xiriini « Allanlenme ».

Ken wure ni allaaxun ya na a yi. Rimoxo sugandinte ya n ɗanji a da gilli Alla yi. Sere kundun baane fe (Yohanna 1.1 ; 5.16-18 ; 10.30-33). Alimasiiwu ke ya ni Kisindaana, Tunka sugandinte, Tunka Daawuda renme. Alla da a xayri riini duna yi, kuudo a na duna kisi (Maarika 14.61-62 ; Yohanna 11.27 ; 20.31). A wa toorini Alla tunkantaaxaaden kanma ma abada (Jabuuri 2.7 ; Luka 1.30-33 ; Nangollu 13.32-37).

« Allanlenme » wure feti Alla da yaxare yaxi kuudo na renme kita ; ken wure feti xadi nan ti Safandi Sennun da sere kafu Alla yi. Xa Alla ke be gaa biten ɗa, a wariini ti Isa ya yi (Koloosinko 1.15). Ken ya ni a gaa xiriini « Allanlenme ».

Isa Alimasiiwu sukkanlenmon xa wa xiriini « allanlenmu » (Mace 5.9 ; Yohanna 11.52). Ku be saxunten gaa a yi nan ti Isa ni i kisindaanan ya yi, i wa ɗaana allanlenmu yi ti Alla neeman ɗa (Yohanna 1.12-13). Ken wure feti nan ti renme wa Alla maxa xoyi seron moxo. Sero beenu gaa xiriini « allanlenmu », kun ni sero beenu ga na du su sugandi Alla da ya. Alla wa i danqanaaxun tuunu i da, na i raga xo ike Alla yinme renmu. Komaaxu do kamanaaxu ntaxa i do a naxa. Faabaaxun do renmaaxun ya na i do Alla naxa ti xanuyen ɗa (Yohanna 15.15).

Allantunkaaxu : Allantunkaaxun sefen wa koniini noqu gabe yi. Laayidu Kurunban ma fasarinde ɗa a kanma noqu su yi. Diganta su

noxon ɗa, a do i duran fasaren ya ni. Noqu yogo, a ra wa fasariini ti : « Alla yinme tunkaaxun do a raniyen ɗa ». Noqu yogo tana, a ra wa fasariini ti : « Alla tunkaaxun fonnansiraaxun ga sabati dingira be yi ti kandeyen ɗa katta Alla yi ». Dingira yogo yi xadi, a ra wa fasariini ti : « Alla laayidu be a ga da a tinmandi duna da », ken ga ni Isa Alimasiwu bangeyen do a kallen ɗa lenki ke kiye, ken ra gaa jaana kandekille do kisikille yi lenki ke duna da (Mace 12.28 ; Luka 17.21). Dingira tana xa yi, a ra wa fasariini ti : « Xibaari Liɗen » ɗa, ken ga ni Isa yinme do i diganxannun ɗa, ma walla liimaanagankaaxu be gaa axa yonkinun ɗa lenki ke dunadunbireye noxon ɗa Isa fin kanma (Maarika 9.1 ; Luka 22.30).

Allanxaranka : Allanxarankan ni noqu ya yi Yehuudiyannun ga ɗi me ɗiini noqu be nan bati, do nan xarandindi diinan kanma (Maarika 1.21 ; Luka 4.16). Allanbatikaxooren ni baane ya, a gaa Yerusalaamu. Yehuudiyannun gaa debe su yi, allanxarankan wa no.

Annabi, annabinyinme : Safandi Sennun noxon ɗa, annabinyinmen ni sere ya yi, ke be gaa Alla digaamun kijandini seron ɗa. Annabinyinmu ku yogonu toxon saxunten wa Safandi Sennun yogonu yi, xo Yesayaahu, Yirimaahu, Hoseeya, ken do i me tana. Laayidu Kurunban noxon ɗa, annabinyinmaaxun toxon na Yahaya do Isa ya yi, walla xa Alla sero beenu ga ɗi sefene ti Alla jaamariyen ɗa na seron wara kille, ma xa na i xibaari (Jopaye 20.7 ; Jaatu 11.25).

Beeti-fage : Ken ni debe ya, a gaa Jayituunangide jipandan kinbakkankutan ɗa. Kilo baane haqe katta Yerusalaamu banboxunkinbakkan ɗa, Yeriho killen banɗe.

Beeti-leheemi : Ke debe na kilonu segi ya yi Yerusalaamu banboxun ɗa. Annabi Daawuda bange ken Beeti-leheemi ya yi. Isa Alimasiwu xa bange non ya yi xoyi Annabi Miixa ga da a ko moxo be gelli kamo jeri siine Isa bangeyen kaane (Miixa 5.2 ; Mace 2.1).

Beeti-saayida : Debe ya ni, a gaa Galiilexaare saahelinkinbakkan ɗa. Yaradefanɗe kafiini xaare ke yi non ya. Handere do Piyeeri do Filipu, Isa faarun ya ni, i bakka ken debe ya (Yohanna 1.44). Isa xarandindi non ɗa, na kaawafinun dabari (Luka 9.10-11). A da non taaxaanon xa langa i xandunxotaaxun saabuda (Luka 10.13).

Beyitaani : Ken ni debe ya yi Jayituunangide kinbakkanjipandan ɗa. A do Yerusalaamu naxan ni kilonu sikki ya yi, banboxunkinbakkan ɗa. Maariya do Maarata deben ya ni, a do Lajaara (Yohanna 11.1).

Buurunxecansalle : Salle ya ni, buuru malasonte ga nta yigeene ma sallen koyen ga n tinme. Yehuudiyannun na koye ya jaana Buurunxecansallen ja, na a wutu Pesaxan jaaxama fanan ja. Banisirayilaganko dukitaye bakka Misira komaaxun ja, i na a jaxan dabarini ken koye ya noxon ja (Bakke 12.15-20 ; 34.18 ; Luka 22.1, 7). An na **lewiiri** fasaren faayi.

Debutanmi : Debuntanmi ni maran ya yi. A taaxaanon na Gerekinun ya yi. Gerekinlaadan ya na i maxa. Debun kabi wa Yaradefanje kinbakkankutan ja, baanen wa a kinxennankutan ja (Mace 4.25 ; Maarika 5.20). Isa da kaawafiinun dabari non ja (Maarika 5.1-20 ; 7.31-37).

Faabankan maxawasandaana : Sere yogo ya maxankuto ni, a toxon ni Simoona. Aken ni Isa faarun tanmi do fillon du baananbe ya yi (Luka 6.13, 16). I wa tini a da : « Silooti ». A na fedde ya yi, ken gaa fanqene Banisirayila jamaanen hooraaxun ya da. I do Roomunko fankan demu gajanyokkun yinme wutu katta me yi.

Faaru : Kun ni Isa ga da sero tanmi do fillo beenu sugandi ya, na i xayı. Laayidu Kurunban noxon ja, i ya n xiriini « faaru » (Mace 10.2 ; Maarika 3.14 ; Luka 6.13). Pawulu xa ja « faare », baawo Isa Alimasiwu wundiyeen falle, a da du koyi a yi, na a ja seeda yi, na a xayı (Nangollu 9.5, 15 ; 23.11 ; Roomunko 1.1).

Fanka Senne : Alla Fanka Senne, ruuhun ya ni. Senbe baane fe. Alla wa noqun su yi. Xa a nan danginta ken ja, baawo ku beenu saxunton gaa a yi nan ti Isa ni kisindaana ke ya yi, Alimasiwu, kamanen xa ya ni, Alla sabatinten ya na kun ja ti Fanka Sennen ja (Yohanna 14.16-17).

Alla baane ke, a na moxonu sikki ya yi : Alla, o faaba ; Allanlenme, Isa (Renme ke be ga ni Alla ya yi) ; a do Alla Fanka Senne (Mace 28.19). Ku su ni Alla baane ke ya yi. Fanka Sennen toxo tana ya ni « Deemandaana » (Yohanna 14.16).

Fanka Sennen giri Alla ya yi, a gaa seron kandana i na tonjun tu (Yohanna 16.13), na Alla tu, na Alla lijun dabari (Bakke 35.31). Fanka Sennen ni Banisirayilaganko tunkanyugu fanon kandana (1 Samuyeli 10.10 ; 2 Samuyeli 22.2). Annabinyinmun ni sefene ti Fanka Sennen senben ya yi (Yesayaahu 48.16 ; Luka 1.67). A ya n ni Isa Alimasiwu kandana i gollen noxon ja (Yesayaahu 11.2 ; Luka 3.22). Fanka Sennen wa o deemana lenki na Alla batu, do o nan ja allanlenmun ja (Luka 24.49 ; Roomunko 8.14-15).

Farisiganko : Yehuudiyandiinan kille yogo battaanon ya ni. Farisigankon da annabi **Muusa Sariyan** sigindi siri, kafini i yinmenu ga da killu be tana walaxi sariya ke yi gelli siina gabu. I ya n ni ga n gaba Kiitikutaanon sapan noxon ɗa. Sariyan siginden nan xoto i maxa moxo buru, ma i nan ɗa munaafaxinu do dundaru yi (Mace 23.2-3 ; 13-36).

Filipu : Filipuntoxonu naxati ya na Linjiili noxon ɗa :

- 1) Filipu, Isa faarun tanmi do fillon du baananbe ya ni (Mace 10.3 ; Yohanna 1.43-46).
- 2) Filipu, ken ni gollinɗaano ɗeri be ga sugandi du baananben ya yi (Nangollu 6.5), a ɗa Xibaari Linjen kijandaana xa yi (Nangollu 8).
- 3) Heroodi Filipu Fana, Heroodi Xooren ren yugon ya ni. A fina ya n da Heroodiya yaxi. Xa a waaxi, ken ga ni Heroodi Hantipaasi, a da Heroodiya yaxun bonondi na a yaxi (Mace 14.3-4).
- 4) Heroodi Filipu Fillande, Heroodi Xooren ren yugo tana ya ni. A ga ɗi maranyinmankaaxun ɗa Galiile saahelin ɗa (Luka 3.1).

Galiile : Ken ni mara ya yi, a gaa Isirayila jamaanen saahelinkitten ɗa. Isa xooro non ya yi, a da i gollen jopa non ya yi (Mace 2.22 ; Maarika 1.9, 14 ; Luka 1.26).

Galiilexaare : Galiilexaare ni xaare ya, a gaa Isirayila jamaane saahelinkitten ɗa Galiile maran ɗa. Ji mullen ya ni. Xaare ke tan giiloyen wa katta 21 kilo yi, a noxon ni kilonu 11, a jufoyen ni 50 meetara ya. Nexe ke xabiilan su wa a yi. Yaradefanɗe xa wa a kuttu.

Genge do sallibinsolle : An na **sallibinsolle** fasaren faayi.

Gensereeti : Ken ni guufurunbayanme ya, a gaa Galiilexaare saahelinkinxennan ɗa (Mace 14.34 : Maarika 6.53). Galiilexaare wa xiriini ti ken toxo xa yi (Luka 5.1).

Haabila : O faaba Haadama ren yugu fillanden ya ni, a gida ya ni Xaabila. Xaabila ya n da i xoxone Haabila kari (Jopaye 4.8).

Haaruna : Haaruna ni annabi Muusa gida ya (Bakke 6.20). A ya n ɗa sadaxakijandaana fanan do sadaxakijandaanon xooxo yi Banisirayilaganko noxon ɗa (Sariya 8.1 ; Luka 1.5).

Hansooxi : Debu filli ya ni : *Hansooxi-siiri*, ken ni debe be gaa Siiri jamaanen ɗa ya. *Hansooxi-pisiidi*, ken ni debe be gaa Pisiidi jamaanen ɗa ya, non na Turuki noxon ya yi lenki.

Heroodi : Heroodintoxonu naxati wa Laayidu Kurunban noxon ɗa :

- 1) Heroodi Xoore. Aken ya n da Yehuudiyannun niijen danman mara, na a wutu 37 siine Isa bangeyen kaane na a wara

siine 4 I.B.K. (Mace 2.1 ; Luka 1.5).

- 2) Heroodi Hantipaasi. Aken da Galiile mara na a wutu siine 4 I.B.K. kaane na a wara 39 siine Isa bangeyen falle. Heroodi Xooren ya n da a saara (Mace 14.1 ; Maarika 6.14-27).
- 3) Heroodi Hagiripu Fana. Aken da Yehuudiyannun jiiɓen danman mara na a wutu 41 siine I.B.F. na a wara siine 44 I.B.F. Heroodi Xooren kisimaaren ya ni ken ɗa (Nangollu 12.1-23).
- 4) Heroodi Hagiripu Fillande. Heroodi Xooren ren yugo tana ya ni. A ga ni maranyinmankaaxun ɗa Galiile yi (Luka 3.1).

Heroodi sero : Kun ni Yehuudiyannu beenu ga duɗe ti Heroodi Xooren do i renmun Roomugankanmareyen ɗa ya (Mace 22.16 ; Maarika 3.6).

Heroodiya : Aken ni Heroodi Xooren ren yugo Lisitobuulu ren yaxaren ya yi. A kiina fanan ni **Filipu** ya yi, faaba tugunne. Filipu yinme waaxi, ken ga ni Heroodi Hantipaasi yi, a da Heroodiya barandi a yi na yaxi. Ken Heroodiya ya n da i ren yaxare jɓnqi ti a nan ti i na Yahaya yinkollan kini i ya (Mace 14.6).

Hiliyaasu : Annabinyin xoore ya ni (1 Tunkanyugu 17-19). A ri Alimasiwun kaane na killen moxosironi a da (Malaaxi 3.1, 23). Ken ya ni annabi Yahaya ga xiri Hiliyaasu (Luka 1.17).

Ibiliisa, Beliseebu, Seetaane : Safandi Sennen maxa, Ibiliisa ni maliika dare ya yi, Alla ga da a taga bire be, a bononte ma ni. Wuce dangi falle, a da du do Alla jeroni na a ja teyinne (Yesayaahu 14.12-15, Hejeqeeli 28.12-19). A ja fo bure yi ; a wa seron jɓnqini katta Alla xoserantafinun jannɗen ɗa. A wa seron beseene Alla lijun jaana (Mace 4.1 ; Maarika 1.13 ; Luka 4.2).

Isirayila, Banisirayilaganko, Banisirayila, Isirayilaganko : Isirayila ni toxo ya yi, Alla ga da a kini Isiyaaxa ren yugo Yaaxuba yi (Jopaye 32.28-29 ; 35.10). Ken ya saabuda ni Yaaxuba bonsonjun ga xiri « Banisirayilaganko » walla xa « Isirayila renmu ». Jama ya ni Alla ga da a taga na a sugandi i du da (Mace 2.6 ; Luka 1.68), kuudo duna xabiilanun su na bareki ti a yi (Jopaye 12.1-2).

Jabuuri : An na **Safandi Sennu** fasaren faayi.

Jahannaba : Yanganxate noqu ya ni, i be ga na ro non ɗa, an ntaxa bakka hari abada (Maarika 9.48). Ibiliisa do i kapanlenmon ya n roono non ɗa.

Jayituunangide : Ken ni gide ya a gaa Yerusalaamu kinbakkann ɗa, kilo baane do taxande haqe, jayituunan gaben gaa a kanma. Ke noqu ni

si ga xoore yi Isa do i xaranlenmon da, i wa telle non ɗa waxatinu yi (Mace 24.3 ; Maarika 14.26 ; Luka 21.37 ; 22.39).

Kaafa : Aken ni sadaxakijandaana xooren ya yi, gelli Isa Alimasiwu bangeyen siina tanmu do segundi katta a tanjikken do siina tunmundi (Mace 26.3 ; Maarika 14.57 ; Luka 3.2 ; Nangollu 4.6). Isa kiitinden yinmankaaxun ji a ya maxa (Mace 26.3-4, 57-66). Piyeeri do Yohanna xa kiiten yinmankaaxu ji a ya maxa (Nangollu 4.6-7).

Kafarinoomu : Debe ya ni, a taaxunten gaa Galiilexaare saahelinkanpen ɗa. Na Isa Alimasiwu toxo i gollen naxaanen ɗa, a minnan ni Kafarinoomu ya yi (Mace 4.13 ; 9.1), **Galiile** maran noxo. Isa xaranɗundindi non ɗa, na kaawafinun dabari (Mace 8.5 ; Maarika 1.21). A da non taaxaanon xa langa i xandunxotaaxun saabuda (Mace 11.23-24).

Kesaariye : Debu filli ya na Laayidu Kurunban noxon ɗa, i toxon ga ni Kesaariye. Kesaariye na Mediteraanigeegi xannen ya yi, Somooro jamaanen ɗa. Heroodi Xooren da a taga na Kesaariye toxon saxu a yi, kuudo na Kesaari daro, ken ga ni Roomu tunkanyugu xooren ɗa. Filipu, ke be ga ni Xibaari Lijen kijandandaana, a taaxu non ɗa (Nangollu 21.8), a do Koroneeli (Nangollu 10). Pawulu ro kason ɗa non ɗa siino filli (Nangollu 23.33-26.32).

Kesaariye-filipo : Ken debe do Galiilexaare naxa ni 40 kilo ya saahelin ɗa. Ken ya ni debi laate be Isa ga daga a xayifaaraaxu ke wucen noxon ɗa (Mace 16.13 ; Maarika 8.26). A na Herimoona giden jipandan banboxunkinxennan ya. Ken do Filipino debe be gaa Maxidoona (Nangollu 16.12) nta baana.

Kiitikutaanon sapa : Kun ni Isirayila sere darun ya yi, i gaa Banisirayilagankon kandana, i tanɗeri xirise ya ni, i do sadaxakijandaananyinmanke. Sadaxakijandaananyinmanken ya ni i xirisen ɗa Roomunkon fankan noxo, xa Kiitikutaanon sapan ni **Yehuuda maran** nuxudunmarandinxibaaren ya. Kiitikutaanon sapan xa ni Yehuudiyannun diinankanda kanmuranken ɗa (Mace 26.59 ; Luka 22.66 ; Yohanna 11.47 ; Nangollu 5.21 ; 23.6).

Kireene : Debi xoore ya ni, a gaa Afiriki saahelin kitten ɗa, non ni Libi ya yi lenki.

Kisindaana : An na Alimasiwu fasaren faayi.

Leewikaara : Leewi ni Yaaxuba renmu ku tanmi do fillon du baananbe ya yi, Leewikaarankon fonlaqen faaba ya ni (Jopaye 35.23). Muusa

do Haaruna na ken fonlaqe ya yi. Alla da Leewikaarankon sugandi na i ja sadaxakijandaano do gollinjanaano yi Allanbatikaxooren noxon ja (Jaatu 1.47-50 ; 3.6-7, 12).

Lewiiri : Fo yogo ya ni, i gaa farin malasondini ti a yi na a buukundi.

Na ken ro sadaxan ja Pesaxansallen koota, a haraamunten ya ni. Ken salle, buuru buukunte nta yigeene ; lewiiri nta wariini i kaanun noxon ja yinme ya. A ga na wari i be kan ja, a kaman na booxe bakka xabiilan ja (Bakke 12.8, 15-20). An na **Buurunxecansalle** fasaren faayi.

Luuti, Luutiganko : An na **Sodoomu** fasaren faayi.

Masayila : Nan sefe ti masayilan ja, ken ni misaalinden ya, na fi yogo misaale ti a men fi yogo yi. Isa sefemoxon ya ni ken ja nan gaba, kuudo na fi yogo faamundi seron ja (Mace soora 13 ; soora 18 ; soora 25). Ken do i fi su, yogonu wa korini a faamunu i xandunxotaaxun saabuda (Maarika 4.11 ; Luka 8.10).

Muusa Sariya : Ken ni jaamarindu ya yi, Alla ga da annabi Muusa xayti i ya katta Banisirayilaganko yi, xerexereye maxa Muusa ga da jaamarindu beenu kijandi i ya Tuurisiina giden ja (Bakke 20). Jaamarindu ku gaa kitaabi senni fano ku karagi beenu noxon ja, kun ga ni **Tawureeta**, ken xa ra wa xiriini « sariya ». An na **Safandi Sennu** fasaren faayi.

Nasaara : Ken ni debe ya, a gaa tanpille do kilonu jeri yi Galiilexaare xenpan ja, kinxennanbanboxu. Maliika Jibiriiru bange Mariyaamu da non ya yi, na Isa Alimasiiwu teeriyen xibaaren ko (Luka 1.26-38). Isa xooro ken debe ya yi (Mace 2.23 ; Maarika 1.9 ; Luka 2.39).

Noqu senne, noqu sennun fo senne : **Allanbatikaxooren** noxon ja, **yirankutaaden** ya na a yi. Kuta fana, ken ni « noqu senne ». Kuta fillandi, ken ni « noqu sennun fo senne ». Sadaxanfutaadinbeelon do **sadaxanbuuru**, kafii fitillen do i yokku, kun ni kuta fanan noxon ya yi. Seedaaxunwaxanden do i bipaade i gaa a xilli « xafarindinoqu », kun ni kuta fillandin noxon ya yi. Sadaxakijandaananyinmanken wa roono non ja siine su yi ta baane, ken ga ni « Xafarindikootan » ja. A do futaaden do junuubuxafarisadaxan foren na ro, nan xafarigeesimuuri Banisirayila jaman su da, waxande ke jon ja (Sariya 16).

Pesaxa, Pesaxansalle, pesaxansallinjaxaame : A wure ni : « dangi-dangi » salle. Ken salle na Banisirayilaganko sinmandini do Alla ga

da Misira ren fanan su kari wuro be yi ya, nan toxo dangi-dangini Banisirayilaganko kaanun ɗa, na a sababun ɗa sadaxanforen suusanten gaa i ganlaqun ɗa. Pesaxan ni salli xooron du baananbe ya yi. Wudanlenme (naaburunlen kisinte) ya n xurusiini, na a tiiti, na a tiyen do deri xaxacun yiga, a do **buurunxeca**. Pesaxan ni xabiilansallen ya (Bakke 12 ; Laayidu Fillante 16).

Isa kiyen ɗa, Yehuudiyannun ɗi telle a dabari Yerusalaamu. Salle ke ɗi ɗaana kiinayen naxaanen ya (Laayidu Fillante 16.1-8 ; Mace 26.17 ; Maarika 14.1 ; Luka 2.41 ; 22.1).

Pilaati : Aken ya ni **Yehuuda maran** yinmanken ɗa, na a wutu tanpillen do siina tunmunde katta tanjikken do siina tunmunden ɗa Isa bangeyen falle (Luka 3.1). Pilaati da xotoyi gabe kita yehuudiyannun ɗa na a toxo yinmankaaxun ɗa. Ta gabe ya ni, a gaa Yehuudiyannun muurifon ɗaana i da, kuudo nan kisi xibaare yi. Baawo a ga na xibaare kita, a siga ke ra wa bonno do ken ɗa (Mace 27.11-26, 57-66 ; Luka 13.1).

Reese, reesengoore, reesetinɗe, reesenji, reesendolo : Reesen ni yitte ya yi, a renmen gaa xo benben renmen moxo, xa aken yitte yinme neenunu ya (Jaatu 13.20-24). A renmen lijen ni, a wa bolliini, na a jin ɗa minifo lije yi (reesenji – Jopaye 40.9-11). Reesenji ke ga na mare nan dalla, a wa ɗaana dolon ɗa (reesendolo – Jabuuri 104.15). A renmen ra wa kaawana xa nan dalla mareene (1 Samuyeli 25.18).

Roomu, Roomunke : Roomunko toorindebi xooron ya ni. A wa finna du yi hari ke lenki, non ya ni Itali toorindeben ɗa. Isa Alimasiiwu kiyen ɗa, Roomunkon ya n ɗi Isirayila jamaanen marana, ken ya ni Yehuudiyannun ga da i raga xonno.

Sadaxakijandaana : Banisirayilaganko ɗi sadaxon bagandini i junuubunun xafariyen saabuda (Sariya 1.1-9). Sadaxakijandaanon ya n ɗi kun sadaxo bagandini, na Alla ɗaaga sadaxo ku nan rage (Mace 8.4). Sadaxakijandaanon bakka **Haaruna** fonlaqen ya yi (Bakke 28.1). I bonsonɗun bogu **Leewikaara** ya yi. Siine wo siine, baane wa ɗaana sadaxakijandaananyinmanken ɗa bakka i ya. Isa Alimasiiwu do i faarun kiyen ɗa, sadaxakijandaanon yogonu ma duje ti Xibaari Lijen ɗa (Nangollu 4.1-2), xa yogonu duje ti a yi (Nangollu 6.7).

Sadaxakijandaananyinmanke : Ke ya na sigiranun su fo xooron ɗa sadaxakijandaanon naxa Yehuudiyannun maxa. A wa roono Allantatikaxooron noqu sennun fo senne ɗa siine wo siine ta baane

(Sariya 16), nan sadaxindi i yinme da, a do Banisirayilaganko junuubunun xafariyen da. Isa Alimasiwu kiyen ɗa, Yehuudiyannun **Kiitikutaanon sapan** xirisaaxun na a ya maxa. Isa bange Kaafa jon ya yi. A biren ɗa, a ya ni sadaxakijandaananyinmanken ɗa (Mace 26.57-66). Aken Kaafa ya n ti Isa nan xawa kalla jamaanen da (Yohanna 11.49-52). A ya ni sadaxakijandaananyinmanke be ga da ɗaamariyen kini Sawulu ya, a na isanjaman tooro (Nangollu 9.1-2).

Sadaxanbuuru : Buuru yinmu tanmi do fillo ya ni, a teremendun filli gaa noqu sennen taabalin kanma, allanbatikaxooren noxo.

Tuumayinkoota su, i wa faraaxini. Sadaxakijandaanon na fo xase ke yiga (Sariya 24.5). Tunka Daawuda xa do i teranlenmon demu a yigana (1 Samuyeli 21.1-6 ; Maarika 2.25-26).

Saduukaganko : Yehuudiyandiinan kille yogo battaanon ya ni.

I naxaanun siitinton ya ni do Muusa Sariyan fin ɗa xoyi Farisigankon moxo. Ganta, i kun sinmeyen ni ya ti seren ga na kara tannu, xibaaren jeme, fo wo fo ntaxa ken falle ; a kaman ntaxa wullini laahara (Mace 22.23). Ken wure ga ni kiite nta laahara yi (Nangollu 23.6-9). Farisigankon saxunten gaa ke be yi, hari ikun saxunte ga nta yi do i moxo su, i jamo ku filli da i kittun kini me yi Isa xannemaxa (Mace 16.1). Sadaxakijandaananyinmankaaxun ɗi Saduukagankon ya maxa, i seri gabe ya n kapa sadaxakijandaanon do bannanun ɗa.

Safandi Sennu : Safandi Sennun gabun ni, Alla diganxannun ya ni :

- 1) Tawureeta. Ken ni Laayidu Xasen kitaabi fanon karagi ya yi : Jopaye, Bakke, Sariya, Jaatu, a do Laayidu Fillante. Alla ga da ɗaamarindu be xayi Banisirayilagankon ɗa ti Annabi Muusa faarannaaxun ɗa, i na ken noxon ya yi. I na i ya xilli « Muusa Sariya ».
- 2) Annabinyinmu. Annabinyinmun kitaabi gabu wa no, xoyi annabi Yesayaahu kitaabe, annabi Yuunusu kitaabe, kun do kitaabu tananu. I jaateene kapa Laayidu Xasen ya yi.
- 3) Jabuuri. 150 suuge ya na Jabuuri noxon ɗa, Tunka Daawuda ya n da a fo gabe safa. Fi gabe tana wa a yi, xo tiigande, fontuwaaxu, ɗaageye, batiye, a do fiinu tana. A jaatene kapa Laayidu Xasen ya yi.
- 4) Linjiili. Isa Alimasiwu xibaaren ya ni, kitaabu naxati ya na a noxon ɗa, kun ni : Mace Linjiili, Maarika Linjiili, Luka Linjiili, a do Yohanna Linjiili. I kafumanton na Isa xibaaren tinmanten ya koono. I jaatene kapa Laayidu Kurunban ya yi.

Sagalliragaano : Sero ya ni i ga ni sagallen ragana seron nga yokkun kanma. I ni gollini fankamanun ya da, kun ga ni Roomunkon nga. I gabe xa ni nanbaran jaana seron nga na fo kita, ken saabuda Yehuudiyannun ma ni i mulla. A fillande, na xaalisin kafu me yi Roomunko da, Yehuudiyannun na an jaatene i xonnen gollijanlenma ya yi (Mace 9.9-12 ; Luka 3.12-13 ; 19.2-10).

Sallibinsolle : Sallibinsollen ni sollu filli ya, i ga da i baratinton genge me kanma. Fana ke ni xunga giile ya, filla ke ni xunga depe ya, ken fo depe ya n baratini fo giile ke kanmun nga. I ga na an saxundi an fallen kanma yi a kanma, an kittu ku filli waaranton genme xunga depi baratinte ke ya yi. I na kitti baane su do xunga depe ke yinme genge. Xunga giile ke, i na an taanu ku filli do ken genge. I ga na sallibinsolle ke girindini na a sigindi, an gengente ke na toxo do a yi kanmun nga. Roomunkon kiyen nga, kuudo na seren tilifi na a yaagundi saado a gaa kalla, i na ken ya jaana an nga, ma an yonkin ga n joxi na an toxo ken moxo yi sallibi ke kanma. I ga na ni a mulla an yonkin nan bogu joweye, i na an taanun xoso (Yohanna 19.31-33). Roomunkon na komon do foburijaana xooron baane ya gengene do a yi, kun do sero beenu gaa jaman bonondini, do nan yaaxaraxure fankan nga. I ma ni ke jaana Roomu saaridon nga. I da Isa Alimasiiwu genge ken moxo ya yi (Mace 27.32-38). Ken ya saabuda ni isagankon yogonu gaa sallibi ke jellen roono i xannun nga.

Sanjan fanan salle : Ken salle sallini Pesaxansallen salli falle ti 50 bito ya, a ya ni siinen salli xoori fillanden nga. I na soxanfoonun fananmoyiyun sadaxini ken waxati ya yi (Bakke 34.22-26 ; Nangollu 2.1).

Sanjan lagaren salle : Aken genme xasu nerunden tanmun do karagon ya, a na koye ya jaana. Siinen salli xooron sikki sikkandin ya ni (Bakke 34.22).

Sariyanxaranmoxo : Sariyanxaranmoxon ni sere ya yi, sere be gaa Tawureeta xaranjundini na fatanpansiyen kini seron nga kitaabe ke sefon kanma (Mace 2.4 ; Luka 2.46). I fo gabe kafunton ni Farisiganko ku do Kiiitikutaaanon sapan ya yi. Laayidu Kurunban nga, waxatinu i wa Isa jalagini (Luka 5.21), walla nan toxo a tirindini ma i wa a kitta feteqe yi (Mace 12.38 ; Maarika 7.5).

Seren Renme : Ke toxo giri Alimasiiwunnaaxun sinmeyen ya yi, a ga yanqa annabi Danjeeli yi (Danjeeli 7.13-14). Ke maxankuto wa Isa allaaxun xa tojondini (Luka 5.20-24), ken do a janje sere yi (Mace

8.20). Maxankuto ke wa a koyini xa nan ti Alimasiwu ke ya ni, a ga ri seren su kisi bakka junuubun ɗa (Maarika 10.45). Laayidu Kurunban noxon ɗa, a ga ma ɗa dingirano filli ya yi falle (Nangollu 7.56, Yohanna 12.34), Isa yinme ya na du xilli « Seren Renme ». A nan gaba a ga na ke toxo ko, a gaa do i yinme ya yi, na i du maxayanqa (Luka 9.58), walla xa, a nooro be gaa riini, nan sefe ken kanma (Mace 25.31 ; Maarika 8.38).

Sidooni : Debi xoore ya ni, bologaanen xa ya ni Mediteraaniɗeeji xannen ɗa. Jaagunden ɗi ɗaana non ɗa. Lenki non ni Liban ɗiɗen ya yi. Isa yinme demu telle Sidooni nan xaranɗundindi (Maarika 7.31), Pawulu xa demu dagana bogu isanjaman ɗa non ɗa (Nangollu 27.3).

Siiri : Roomunkon marande be gaa Siiri, **Yehuuda maran** do Somooro na ken noxon ya, a do Galiile, kafiini ke Siiri be gaa du yi lenki (Mace 4.24 ; Nangollu 15.41 ; 21.3).

Siwoona : Ken ni Yerusalaamu toxo tana ya, Annabi Daawuda toorideben ya ni. Allanbatikaxooren gaa gide be kanma Yerusalaamu yi, ken gide xa toxon ya ni Siwoona (Mace 21.5).

Sodoomu : Debe ya ni, a gaa Yaradefanje baayanmen ɗa. Luuti ɗi taaxunu non ya yi, ken ga ni Ibrahiima waaxin renmen ɗa (Jopaye 13). Sodoomu do Hamoora, taaxanlenmon ya ni, Alla da i buruxa na a sababun ɗa bonontaaxu ke danben su gaa i ya (Jopaye 19 ; Hejeqeeli 16.48-50 ; Mace 10.15).

Somooro, Somooronko : Somooronkon ni sero beenu gaa bakka Somooro maran ɗa ya, ken gaa Galiile maran kaaran ɗa. Xonnaaxun ya n ɗi i do Yehuudiyannun naxa na a sababun ɗa maranden xibaare, a do diinan xibaare (Luka 9.52-53 ; Yohanna 4.9, 20-22). Ken do i fi su, Isa do i xaranlenmon da Xibaari Liɗen gangu Somooro maran ɗa (Luka 17.11-18 ; Nangollu 1.8 ; 8.1-5 ; 9.31 ; 15.3).

Sooro : Debi xoore ya ni, bologaanen xa ya ni a gaa Mediteraaniɗeeji xannen ɗa. Julaaxun xa ɗi ɗaana non ɗa. A na Isirayila saahelin kinxennan ya yi. Isa xaranɗundindi Sooro yi (Mace 15.21), Pawulu demu dagana bogu isanjaman ɗa non ɗa (Nangollu 21.7).

Tawureeta : Ken ni Laayidu Xasen kitaabi fanon karagi ya yi : Jopaye, Bakke, Sariya, Jaatu, a do Laayidu Fillante. Alla ga da ɗaamarindu be xayɗi Banisirayilagankon ɗa ti Annabi Muusa faarannaaxun ɗa, i na ken noxon ya yi. I na i ya xilli « Muusa Sariya ». An na **Safandi Sennu** fasaren faayi.

Tunka Duumante : Alla toxo xerexerenten ya ni. Habaraaninxannen ɗa : « Yaawe » (YHWH), a wure ga ni « a wa du yi waxati su » yi. A koni aayi gabe yi, xa, a safe Jopayen soora fillandin aayi naxatandin fina ya yi, xa seron jope xirindini ti a yi Jopaye soora naxatandin aaye tanpillen do tunmunden ya yi.

Tuumayinkoota, Sibitinkoota : Yehuudiyannun koyen bita nerundin ya ni Tuumayinkootan ɗa, ken ga ni sibitinkootan ɗa. Ken ni koota ya yi, a xerexerenten gaa Alla da. Fo wo fo ga ni golle yi, ken kabe seron maxa a koota yi ti annabi Muusa Sariyan ɗa (Bakke 20.8-11 ; 31.12-17). Isa xaranɗundindi Tuumayinkootan xibaaren kanma xa de nan ti a ma ri ti likke yi seron kanma, xa xeerin ya ni seron da (Mace 12.1-13 ; Luka 13.10-17). Tuumayinkootan maanan yinme ni ya nan ti o kisiyen gollen su tinme o da ti Isa Alimasiwu yi (Habaraaninu 4.8-11).

Wanqi, wanqiye : Annabi Yahaya kiyen ɗa, sere be ga na du rasaaga katta Alla yi na i jikkun faraaxu, i na ken kaman deebi jin ɗa. Ganta Isa Alimasiwu wundiyeen falle bakka kallen ɗa, wanqiyeen da maana tana kita (Nangollu 19.3-5). Ken ni ya sere be ga na wanqi ti Isa Alimasiwu toxon ɗa, a wure ni ya an kara do a batten ɗa, nan wundi do a batten ɗa an junuubunun xafariyen da (Nangollu 2.38 ; Koloosinko 2.12). Ken ni taagumanse ya, na a koyi ti a kaman ɗa seri kurunba (seri baarinte) yi (Yohanna 3.3-8 ; Roomunko 6.3-4). Nan wanqi ti Isa Alimasiwu toxon ɗa, Fanka Sennen riyen taagumansen xa ya ni (Maarika 1.8 ; Nangollu 1.5).

Xibaari Liɗe : Alla da Isa Alimasiwu xayɗi riini a nan kara haadamarenmun da i junuubunun xafariyen saabuda, na i ɗa allanlenmun ɗa. Ken digaame gangunden ya ni Xibaari Liɗen ɗa, baawo a wa seron bakka halakiyen killen ɗa, na i kanda katta Arijanna killen ɗa (Mace 4.23 ; Maarika 1.1 ; Luka 4.18-19).

Yaaxuba : Yaaxubantoxo gabe wa Linjiili noxon ɗa, ku naxati be o gaa riini i ko, kun ya banganton ni :

- 1) Annabi Isiyaaxa renme Yaaxuba : Banisirayilagankon xabiilanun tanmi do fillon bogu ken ya yi. Aken bire njiɗe ke kanma gelli wujunu naxati siine o ke kiye kaane. A demu geden jaabana Isirayila jamaanen ɗa (Yohanna 4.5-6, 12), ken wa finna du yi hari saasa.
- 2) Yohanna waaxi Yaaxuba : ken ni Sebede renmen ya, a kapa Isa faarun tanmi do fillon ya yi (Mace 4.21-22). Aken do i waaxi ke do Piyeeri, i kapa Isa tinkanlenmon jaman ya yi (Maarika 9.2 ;

14.32-33 ; Luka 8.15). Heroodi Hagiripa Fanan da ken Yaaxuba ya kari (Nangollu 12.1-2).

- 3) Halife renme Yaaxuba : ken xa ni Yaaxuba tana ya, a ga ni kapa Isa faaru ku tanmi do fillon ɗa (Mace 10.1-3).
- 4) Isa waaxinun du baananbe xa toxon ya ni Yaaxuba (Mace 13.55). Isa yinme waaxinu ku saxunte ma ni a yi (Yohanna 7.5), xa Isa wundiyan falle gilli furun naxa, a ken waaxi Yaaxuba ya n lagari ɗaana isanjaman yinmanken ɗa Yerusalaamu yi (Nangollu 15.13 ; Galaatinko 1.19, 2.9, 2.12).

Yahaya : Ken ni annabi Yahaya ya, a gaa seron gangunu katta tuubiyen ɗa, na Isa Alimasiwu riyen ko seron da (Luka 1.76-77 ; 3.3-4). Aken ya n da seron wanɗi jin ɗa, ku beenu ga nimisi i golli burun ɗa, i ga lafi i jikkunun xa faraaxunu. Aken ya n da Isa Alimasiwu yinme wanɗi (Maarika 1.9-11). An na **Hiliyaasu** fasaren do **wanɗi** fasaren faayi.

Yarade, Yaradefanje : Ken ni fanje be ga n gilla, a nafan xa ga n xooro Isirayila jamaane fanɗun su yi ya. A wa gilli ti Galiilexaare saahelin ɗa, katta Sapinxare yi. Alla ga da niije be laayidun wutu Banisirayilaganko da, a da ken fanje booxo i da i nan kare dagana non ɗa na a ni i taanun ma xawo (Yuusawu 3-4). Annabi Yahaya da seren gaben wanɗi ken fanje yi (Mace 3.5-6), a da Isa Alimasiwu yinme wanɗi non ya yi (Mace 3.13-17).

Yehuuda : Yehudantoxon gaben wa Linjiili noxon ɗa, naxato ya banganton ni :

- 1) Annabi Yaaxuba renme Yehuuda : Yehudakaarankon fonlaqen bogu ken ya yi. Yaaxuba ren yugu naxatandin ya ni. Tunka Daawuda bogu ken fonlaqe ya, Isa Alimasiwu burujun ni kun ya (Mace 22.42-45). Yehudakaaranko ku taaxen xa wa xiriini : « Yehuuda mara. »
- 2) Simoona Hisikarooti renme Yehuuda : ken ni Isa faaru ku tanmi do fillon du baananbe ya yi. Aken ya n da Isa janba (Mace 26.14-16).
- 3) Yaaxuba renme Yehuuda : ken xa ni Yehuuda tana ya. Isa faarun du baananbe ya ni (Yohanna 14.22).
- 4) Yehuuda ke be i gaa a xilli « Barisaabu » : ken do Pawulu do Barinaabu do Siili demu teranlenmaaxun ɗaana doome (Nangollu 15.22).

Yehuuda mara : Mara ya ni ke, a gaa Isirayila jamaane banboxunkitten ɗa ; Yerusalaamu na Yehuuda maran ya yi.

Yeriho : Ke ni duna debi fanon du baananbe ya, a gaa taaxunu Yaradefanje guufuren noxon ɗa, kilonu tanmi Sapinxare saahelin ɗa. A toxon wa xiisa gabu yi Tawureeta do Linjiili noxon ɗa : kun ga ni Alla ga da Yuusawu deema na non kaawafintankara moxo be (Yuusawu 6), a do Isa ga da finkinton filli yaaxon wuji non ɗa (Mace 20.29-34), ken do Isa yanqaye Sakke kan ɗa no (Luka 19.1-10).

Yerusalaamu : Isirayila jamaanen toorideben ya ni Isa waxatin ɗa. A wa tankarage do kilonu filli yi Mediteraanigeeji kinbakkan ɗa. Banisirayila su ɗi dagana salli xooron ɗa non ya yi, baawo Allanbatikaxooren ɗi non ya yi.

Yesayaahu : Ke ni annabinyin xoore yogo ya yi, Laayidu Xasen noxon ɗa. A toxon saxunten gaa kitaabe ke be yi, a yinme ya n da a safa. A ri Isa kaane ti 700 siine, a ga da fo wo fo ko Isa xibaaren ɗa, a su tinme (Mace 1.22 ; 3.3 ; 4.14-16, ken do i me).

Yiraamun booxo : Ken na sunoyi xooren ya koyini, misaale : nimisiye (Jopaye 37.29), jikkirankutiye (Jopaye 44.13) ma butte (Mace 26.65).

Yirankutaade, Allanbatikaxooren yirankutaade : Ken ni yiraame be gaa **Allanbatikaxooren** kutana ya, na noqu sennun fo sennen do noqu sennen fata bakka me yi (Bakke 35.12, 39.34). Yirankutaade ke ɗi waanaaren ya yi o do Alla naxa, xa Isa Alimasiwu ga faati, a booxe gelli kanmu ma wureedu, ken ya na a koyini ti killen wuji o do Alla naxa (Mace 27.50-51). An na **noqu senne** fasaren faayi.

Yirimaahu : Banisirayilaganko annabinyin xoore yogo ya ni, Laayidu Xasen ɗa. A toxon saxunte gaa kitaabe ke be yi, a yinme ya n da a safa. A da Yehuudiyannun yinmankon gaja do munubatten ɗa. I da a ro kason ɗa na a tooro siri (Yirimaahu 37.1-16). A kiyen ɗa, Baabilankon da Yehuudiyannun gana dagana na mareyen ro i kanma, ken ɗa siine 587 Isa bangeyen kaane. Xa, a ga da fo wo fo ko Isa xibaaren ɗa, a su tinme (Mace 2.17-18 ; 27.9-10).

Yuunusu : Yuunusu ni annabinyinme ya. A bange kamo segi siine saado Isa Alimasiwu gaa teerini. A toxo ke lasilin ni habaraaninxannen ya yi, a wure ni « boore ». Nexen da aken ya toni do a na wuru sikki do kiyu sikki ɗa jin wure. A xiisa ke tuyinten ni diina gabu maxa. Linjiili noxon ɗa, Yuunusu xiisa ke ni Isa Alimasiwu kallen do a wundiyeen taagumansen ya (Mace 12.39-41 ; 16.4 ; Luka 11.29-32).

Alla Kitaabi Sennen

kitaabun toxonu

Laayidu Xase Kitaabu

Livres de l'Ancien Testament/Old Testament Books

Sooninkanxanne	<i>Français</i>	<i>English</i>
Tawureeta 1 Jopaye	Genèse	Genesis
Bakke	Exode	Exodus
Sariya	Lévitique	Leviticus
Jaatu	Nombres	Numbers
1 Laayidu Fillante	Deutéronome	Deuteronomy
Yuusawu	Josué	Joshua
Kiitaano	Juges	Judges
Ruuti	Ruth	Ruth
1 Samuyeli	I Samuel	I Samuel
2 Samuyeli	II Samuel	II Samuel
1 Tunkanyugu	I Rois	I Kings
2 Tunkanyugu	II Rois	II Kings
1 Xibaaru	I Chroniques	I Chronicles
2 Xibaaru	II Chroniques	II Chronicles
Yejeera	Esdras	Ezra
Nehemiya	Néhémie	Nehemiah
Asiteeri	Esther	Esther
Hayuuba	Job	Job
Jabuuri	Psaumes	Psalms
Taalinu	Proverbes	Proverbs
Fontuwaaxu	Ecclésiaste	Ecclesiastes
Sulemaanuu suugu	Cantique des cantiques	Song of Solomon
Yesayaahu	Ésaïe	Isaiah
Yirimaaxu	Jérémie	Jeremiah
Laxaduxaasaye	Lamentations	Lamentations
Hejeqeeli	Ézékiel	Ezekiel
Danjeeli	Daniel	Daniel
Hoseeya	Osée	Hosea
Yooweeli	Joël	Joel
Amoosi	Amos	Amos
Wobaadiya	Abdias	Obadiah
Yuunusu	Jonas	Jonah

Sooninkanxanne*Français**English*

Miixa

Michée

Micah

Nahuumu

Nahoum

Nahum

Habaxuuxu

Habacuc

Habakkuk

Sefaaniya

Sophonie

Zephaniah

Haggaayi

Aggée

Haggai

Jakkariyaawu

Zacharie

Zechariah

Malaaxi

Malachie

Malachi

Laayidu Kurunba Kitaabu*Livres du Nouveau Testament/New Testament Books***Sooninkanxanne***Français**English*

I Mace

Matthieu

Matthew

Maarika

Marc

Mark

Luka

Luc

Luke

I Yohanna

Jean

John

Nangollu

Actes

Acts

Roomunko

Romains

Romans

1 Korintinko

I Corinthiens

I Corinthians

2 Korintinko

II Corinthiens

II Corinthians

Galaatinko

Galates

Galatians

Yefeesinko

Éphésiens

Ephesians

Filipinko

Philippiens

Philippians

Koloosinko

Colossiens

Colossians

1 Tesaloniiixenko

I Thessaloniens

I Thessalonians

2 Tesaloniiixenko

II Thessaloniens

II Thessalonians

1 Timoote

I Timothée

I Timothy

2 Timoote

II Timothée

II Timothy

Tiito

Tite

Titus

Filimooni

Philémon

Philemon

Habaraaninu

Hébreux

Hebrews

Yaaxuba

Jacques

James

1 Piyeeri

I Pierre

I Peter

2 Piyeeri

II Pierre

II Peter

1 Yohanna

I Jean

I John

2 Yohanna

II Jean

II John

3 Yohanna

III Jean

III John

Yehuuda

Jude

Jude

Duna gille

Apocalypse

Revelation

